

**T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**ULUSLARARASI KAMU KURUMU OLARAK TİKA
TEŞKİLATI VE ALTERNATİF MODELLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET ALİ YETİŞ

**DANIŞMAN
PROF. DR. HAMZA ATEŞ**

EYLÜL 2019

Mehmet Ali Yetiş tarafından hazırlanan ‘‘Uluslararası Kamu Kurumu Olarak Tika Teşkilatı ve Alternatif Modeller’’ başlıklı bu yüksek lisans tezi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Hamza ATEŞ

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

İMZA

Üyeler:

Dr. Öğr. y. Veysel KURT

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan KORKUT

Marmara Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 05.10.2019

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Mehmet Ali YETİŞ

Danışmanlığını yaptığım işbu tezin tamamen öğrencinin çalışması olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığını taahhüt ederim.

Prof. Dr. Hamza ATEŞ
Tez Danışmanı

ÖNSÖZ

Meslek sahibi olan kimselerin mesleklerini icra edebilecekleri ortamı bulmaları aslında bir anlamda bir teşkilatın içerisinde bir işlev kazanmaları anlamına gelir. Kişi kendisini mesleğinde ne kadar geliştirirse geliştireceği içinde bulunduğu teşkilatı tanımadığı takdirde hem kendisine hem de içinde bulunduğu teşkilata doğru şekilde faydalı olamayabilir. Bu nedenle kanaatimce herkes öncelikle içinde bulunduğu teşkilatı tanımalı, ardından bu teşkilatın gelişmesi için çaba sarf etmelidir. Bir işin iyi yapılması kuşkusuz önemlidir, ancak o işin nasıl, ne zaman ve hangi enstrümanlar kullanılarak yapıldığı da ayrıca önemlidir. Bu tezi yazmaktaki temel motivasyonum içinde bulunduğum bu kıymetli teşkilatın daha da ileriye gidebilmesi için bir çaba göstermek. Bunu da yasal düzenleme olmaksızın basit dokunuşlarla neler yapılabileceğine odaklanarak yapmaya çalıştım.

Esasında tez olgunlaştığı yıllarda geçerli olan 656 Sayılı KHK üzerine inşa edilmişti. Alınan erken seçim kararı ve 15 Temmuz 2015 yılında çıkarılan 4 Sayılı CBK ile yeni sisteme geçilmesi tezin iskeletinde önemli değişiklikler yapılmasını gerektirdi. Bu nedenle birbiriyle hemen hemen aynı olan iki mevzuatın farklı yönlerine odaklanmayı tercih ettim

Bu tezin yazılabilmesini mümkün kılan, tezin teslimi sırasında TİKA'dan sorumlu T.C. Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı olarak atanmış olan, eski TİKA Başkanım Sayın Dr. Serdar Çam'a ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen TİKA PDH Dairesi Başkanı Sayın Dr. Zülküf Oruç'a müteşekkirim. Ayrıca tezin tashihi ve tasnifi

konusunda esirgemedikleri desteklerinden dolayı başta çok kıymetli Mevlana Kalkınma Ajansı Uzmanı Sayın Rukiye Kaya'ya ayrıca T.C. Kùltür ve Turizm Bakan Yardımcısı Özel Kalem Müdürü Sayın Salih Yürç'e, kolektif destekleri dolayısıyla Sayın Onur ve Cansu Özcan çiftine, Altınbaş Üniversitesi Öğretim Görevlisi Sayın Süleyman Koruyan'a, Sayın Nurettin İsti'ye, uluslararası örgütler konusundaki desteğinden dolayı Sayın Ehsan Sakhtemansaz'a ve son olarak hukuki konulardaki desteğinden dolayı Avukat Sayın Mehmet Üsgülođlu'ya sonsuz teşekkürler.

Mehmet Ali YETİŞ
Addis Ababa, 2019

İÇİNDEKİLER

ONAY	I
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	II
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET	VIII
ABSTRACT.....	IX
Kısaltmalar	X
Tablo Listesi.....	XII
Şekil Listesi.....	XII
Ek Listesi.....	XII
1. BÖLÜM – GİRİŞ	1
1.1. Tezin Gerekçesi.....	4
1.2. Tezin Amacı ve Önemi	5
1.3. Kuramsal Çerçeve	5
1.4. Sınırlılıklar	8
1.5. Araştırma Metodu	8
2. BÖLÜM – TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI.....	10
2.1. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Kuruluşu	11
2.1.1. Kalkınma, Kalkınma Yardımı ve Teknik Yardım Kavramları	12
2.2. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Tarihi	15
2.3. 1992-2001 – 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Dönemi	18
2.4. 2001-2011 – 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Dönemi	22

2.4.1.	Teşkilat Yapısındaki Değişiklikler	24
2.4.2.	Görev ve Faaliyetlere İlişkin Değişiklikler	26
2.4.3.	Personel Rejimine İlişkin Değişiklikler	27
2.5.	2011-2018 – 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Dönemi.....	28
2.5.1.	Görev ve Faaliyetlere İlişkin Değişiklikler	29
2.5.2.	Teşkilat Yapısına İlişkin Değişiklikler.....	30
2.5.3.	Personel Yapısına İlişkin Düzenlemeler	39
2.5.4.	Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşleri	46
2.6.	703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Arasındaki Geçiş Dönemi.....	47
2.7.	2018 ve Sonrası 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Dönemi	51
2.7.1.	Düzenlemenin Getirdiği Değişiklikler	54
3.	BÖLÜM–DÜNYADA KALKINMA VE İŞ BİRLİĞİ AJANSLARI	59
3.1.	ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID)	59
3.1.1.	ABD Kalkınma Yardımı Kuruluşunun Örgütsel Yapısı	59
3.1.2.	Kurumsal Yapı	61
3.1.3.	Personel Rejimi	64
3.1.4.	Değerlendirme ve Karşılaştırma.....	65
3.2.	Avusturya Kalkınma Ajansı(ADA).....	68
3.2.1.	Avusturya Kalkınma Yardımı Kuruluşunun Örgütsel Yapısı	68
3.2.2.	Kurumsal Yapı	69
3.2.3.	Yönetim.....	70
3.2.4.	Koordinasyon Ofisleri	71

3.2.5.	Personel Rejimi	71
3.2.6.	Değerlendirme ve Karşılaştırma	72
3.3.	Japonya Kalkınma Yardımlarının Örgütsel Yapılanması	73
3.3.1.	Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA).....	75
3.3.2.	Kurumsal Yapı	76
3.3.3.	Personel Rejimi	78
3.3.4.	Değerlendirme ve Karşılaştırma	80
4.	BÖLÜM – TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI'NIN DEĞERLENDİRİLMESİ	82
4.1.	Görevlere İlişkin Öneriler	82
4.2.	Teşkilat Yapısına İlişkin Öneriler	83
4.3.	Personel Yapısına İlişkin Öneriler	90
4.4.	Esnek Sözleşmeli Personel Yapısına İlişkin Öneriler.....	91
4.5.	Mevzuatta Farklı Tarzda Düzenlemelerin Benimsenmesi	95
4.6.	Kariyer Sistemine İlişkin Öneriler	97
4.7.	Program Koordinasyon Ofislerine İlişkin Öneriler.....	100
4.8.	Yurt Dışı Görevine İlişkin Öneriler	103
4.8.1.	Geçici Görevin Getirdiği Olumsuzluklara İlişkin Öneriler.....	107
4.8.2.	Ofislerdeki Personel Yapısına İlişkin Öneriler	115
4.8.3.	Yerel Personel İstihdamına İlişkin Öneriler.....	116
4.9.	Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşlerine İlişkin Tespitler	119
5.	BÖLÜM – SONUÇ VE ÖNERİLER.....	122
	KAYNAKÇA.....	126
	EKLER.....	138
	ÖZGEÇMİŞ	149

ÖZET

ULUSLARARASI KAMU KURUMU OLARAK TİKA TEŞKİLATI VE ALTERNATİF MODELLER

Yetiş, Mehmet Ali

Yüksek Lisans Tezi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset
Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Hamza Ateş

Eylül, 2019. 162 Sayfa

Bu tez 1992 yılından bugüne kadar kurumsal kapasitesini günden güne arttıran ve bu yolda önemli mesafeler kat etmiş olan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) teşkilat yapısı ve çalışma sistemi için alternatif çağdaş bir model önermek ve gün geçtikçe büyüyerek etki alanını genişleten ajansın faaliyetlerinde esneklik kazanmasına katkıda bulunulmak amacıyla hazırlanmıştır.

TİKA teşkilatı incelenirken gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılmış olup kuruluş kanunundan başlanarak günümüze kadar gelen mevzuat mümkün mertebe kanun seviyesinde incelenmiştir. Mevzuat incelemesinde özellikle eski ve yeni mevzuatta farklı olan kısımlar üzerinde durulmuştur. Tezin inceleme ve değerlendirmesinde temel olarak 2011 yılı ve sonrası mevzuat merkeze alınmıştır. Tezin temel konusu teşkilat yapısı olduğundan kurumun çalışma alanı olan kalkınma iş birliği konusuna kısaca değinilmiş tezin odak noktası olan alternatif teşkilat yapısı üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın geniş bir perspektif sunmasını sağlamak amacıyla örnek olarak seçilen ülkelerin benzer teşkilatları da incelenerek birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Öneriler bölümünde ise kurumların geleceğe dönük ihtiyaçlarına cevap verebilecek modeller üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: TİKA, Yeniden Yapılanma, Kamu Yönetimi

ABSTRACT

ORGANIZATION OF TİKA AS AN INTERNATIONAL PUBLIC INSTITUTION AND ALTERNATIVE ORGANIZATIONAL STRUCTURES

Yetiş, Mehmet Ali

Master's Thesis, Department of Political Science and Public Administration, Political
Science and Public Administration Program

Supervisor: Prof. Dr. Hamza Ateş

September, 2019. 162 Pages

This thesis has been prepared in order to propose a contemporary and alternative model for the organizational structure and working system for Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA) which has developed its institutional capacity day by day and has covered a significant distance to this end since 1992, and in order to contribute to the flexibility for its activities which expands its area of influence.

Quantitative research methods such as observation and content analysis have been used during the analysis of organizational structures on the code level starting from the very first proclamation to the last one. Rather than reanalyzing the articles with the same content in different codes, it has been principally focused on differences. The evaluations and analysis in this thesis the codes date 2011 and beyond have been taken to the center. Since the center of the thesis is the organizational structure of TİKA, development cooperation is briefly summarized and the main emphasis remains on the alternative organizational structure.

In order to provide a broad perspective, similar institutions of countries chosen as a sample have also been analyzed and compared. In the suggestions part, models which might satisfy institutions future requirements have been evaluated.

Keywords: TİKA, Reorganization, Public Administration

Kısaltmalar¹

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACVFA	: Gönüllü Dış Yardımlar Danışma Kurulu
ADA	: Avusturya Kalkınma Ajansı
AH	: Avukatlık Hizmetleri
AIDS	: HIV nedeniyle bağışıklık sisteminin çökmesine neden olan hastalıktır.
BADA	: Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Başkanlığı
Başkanlık	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
CBK	: Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
DİOD	: Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanlığı
DOGAL	: Doğu ve Güney Asya, Pasifik ve Latin Amerika Dairesi Başkanlığı
FAA	: ABD Dış Yardım Kanunu
GİH	: Genel İdare Hizmetleri
İ.O.	: İrtibat Ofisi
İKDH	: İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
JAICA	: Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KOICA	: Güney Kore Uluslararası İşbirliği Ajansı
MCC	: Milenyum Yoksullukla Mücadele Şirketi
OAK	: Orta Asya ve Kafkaslar Dairesi Başkanlığı
ODAF	: Ortadoğu ve Afrika Dairesi Başkanlığı

¹ Kısaltmalara getirilen ekler Türkçe hassasiyeti gözetilerek dil kurallarına uygun bir biçimde yazılmıştır. Örneğin yaygın söylenişin aksine “KHK’nın” yerine dil bilgisi kurallarına uygun olacak şekilde ekler “KHK’nin” şeklinde yazılmıştır.

- PDH : Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
- PKO : Program Koordinasyon Ofisi
- STK : Sivil Toplum Kuruluşu
- TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
- TH : Teknik Hizmetler
- TİKA : Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
- U.S.C. : ABD temel federal kanunlarının kodifikasyonu ile oluşturulan koddur.
- USAID : Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı
- V.H.K.İ. : Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni
- YH : Yardımcı Hizmetler

Tablo Listesi

Tablo 1 : TİKA Teşkilatı	31
Tablo 2 : Kronolojik Olarak PKO Kurulan Ülkeler	36
Tablo 3 : Dairelere göre PKO Sayısı.....	37
Tablo 4 : Tüm Program Koordinasyon ve İrtibat Ofisleri.....	39
Tablo 5 : Kadro Cetveli	40
Tablo 6 : TİKA Teşkilat Şeması	83
Tablo 7 : TİKA Hizmet Birimleri	90

Şekil Listesi

Şekil 1 : Kalkınma Yardımı Kategorileri	13
Şekil 2 : Kalkınma Yardımlarının Uygulama Alanları	14
Şekil 3 : TİKA 656 Sayılı KHK-Organizasyon Şeması.....	31
Şekil 4 : TİKA Organizasyon Şeması	84
Şekil 5 : PKO'ların Yıllara Göre Dağılımı.....	87
Şekil 6 : Güney Afrika-Gruplara Göre Gelir Dağılımı	117

Ek Listesi

EK 1 : 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile İlgili Edilen Maddeleri.....	138
---	-----

1. BÖLÜM – GİRİŞ

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)² kurulduğu 1992 yılından günümüze kadar kurumsal kapasitesini günden güne arttıran ve kurumsallaşma yolunda önemli mesafeler kat etmiş olan bir kurumdur. Bu çalışmada görev ve yetkileri, çalışma usul ve esasları hatta kurumun adı dâhil olmak üzere kısa sürede oldukça fazla sayıda değişim geçiren kurumun teşkilat yapısını ve çalışma sistemini inceleyerek teşkilat yapısı için alternatif ve çağdaş kamu yönetimi yaklaşımlarına uygun modeller önerilmeye ve gün geçtikçe büyüyerek etki alanını genişleten ajansın faaliyetlerinde izlediği usul konusunda esneklik kazanmasına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Tezin temel amacı TİKA'nın mevcut işleyişini ayrıntılarıyla aktarıp kurumun daha esnek ve işlevsel bir yapıya kavuşması için öneriler getirmektir. Fakat bunun yanı sıra TİKA'nın ABD Kalkınma Ajansı, Avusturya Kalkınma Ajansı ve Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı ile kısa karşılaştırmalarının yapılması faydalı görülmüştür. Bu nedenle kısaca bu üç kurum anlatılmış ve kurumsal yapı, merkezde ve sahada yönetim ve personel rejimi gibi niş alanlar üzerinden bir karşılaştırma yapılmıştır. Bu incelemenin tezde yer almasıyla okuyucuya daha geniş bir bakış açısı sunulması hedeflenmiştir.

Bu kapsamda öncelikle tezin hazırlanma gerekçesi, tezin amacı ve önemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ardından çalışmanın metodu izah edilmiş ve kuramsal çerçeveden, tezin yazım aşamasında karşılaşılan sınırlılıklardan ve tezin metodundan bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi kalkınma iş birliği kuruluşu olan TİKA'nın yapısı ayrıntılı bir tarihsel incelemeye tabi tutulmuştur. Bu bölümde öncelikle kalkınma, kalkınma yardımı ve teknik yardım kavramlarına değinilmiştir. Sonrasında Başkanlığın 1992-2001 yılları arasını kapsayan kuruluş aşaması ve Başkanlığın nasıl bir konjonktürde hangi amaçlarla faaliyete geçirildiği

² 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 530. maddesine göre Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın resmi kısa adı TİKA'dır.

incelenmiştir. Ardından Başkanlığın mevcut haline gelme aşamaları ayrıntılandırılmış, 2001-2011, 2011-2018 ve 2018 ve sonrası dönemlerde kurumun yapısının geçirdiği değişiklikler incelenerek tahlil edilmiştir. Mevzuatta değişmeyen kısımlar sürekli tekrarlanmamış, sadece yeni düzenlemeler üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise diğer yardım kuruluşları gerek kendi içinde, gerekse de TİKA ile karşılaştırılmıştır. Son olarak dördüncü bölümde ise tezin temel amacını gerçekleştirmek için mevcut işleyişte yeniden düzenlenmesinin uygun olacağı değerlendirilen görev, teşkilat yapısı, personel rejimi, mevzuat düzenlemelerinde benimsenen tarz, kariyer sistemi, yurt dışı teşkilatı, yurt dışı personel görevlendirmeleri, görevlendirme usul ve esasları, yurt dışı ofislerindeki personel yapısı, yurt dışı yerel personel istihdamı ve yurt dışı mal ve hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin usul ve esaslara ilişkin başlıklarda incelemeler yapılmış ve öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Görevlere ilişkin önerilerde TİKA'nın görevlerinin ne olması gerektiği daha ziyade kanun koyucunun karar vermesi gereken bir konu olduğundan incelemeler yapılırken değişikliklere ilişkin değerlendirmeler yapılarak yeni düzenlemelerin olası sonuçları üzerinde durulmuştur.

Teşkilat yapısına ilişkin önerilerde ise daha geniş kapsamlı bir bakış açısı benimsenmiştir. Teşkilat şemasında belirtilmeyen birim ve ofislerin teşkilat şemasına işlenmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca kurulduğu dönemde ihtiyacı karşılayan daire başkanlıklarının isimleri dolayısıyla maruz kaldıkları sınırların da kaldırılması için Danıştay Başkanlığı bir model olarak önerilmiştir. Daha küçük ölçekte bakıldığında ise dairelerin içinde fiilen bulunan birimlerin hukuken birer birim olarak düzenlenmesine ilişkin öneriler ifade edilmiştir. Bu önerinin kurumda hâkim olan yatay hiyerarşi yapısını bozacağı ve Başkanlığı 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname öncesine döndüreceği eleştirisi yapılabilir. Ancak bilinmelidir ki fiili durum zaten yatay hiyerarşi yapısına kısmen uygundur. İkinci seçenek benimsendiği takdirde fiili durum hukuki hale getirilmiş olacaktır. Bu hukuki durum düzenlendiği

takdirde fiilen meydana gelecek iki netice vardır; birim sorumlularının hak ettiği gelir artışına kavuşması ve daire başkanının görev ve sorumluluk devredebilmesi dolayısıyla iş yükünün hafiflemesidir. Bu çerçevede teşkilatın tümüne ilişkin örnek bir teşkilat şeması çıkarılmıştır.

Personel yapısına ilişkin önerilerde ise mevzuatta eksik olan hususlar üzerinde durulmuştur. Sözleşmeli personel ile geçici personelin unvan ve izin gibi çeşitli sorunları ele alınarak öneriler getirilmiştir. Diğer yandan proje bazlı veya kısmi süreli sözleşmeli personel alımına ilişkin öneriler de ayrıca ifade edilmiştir.

Mevzuat incelemesi yapılırken kurum mevzuatında benimsenen farklı düzenleme tarzlarının mevzuatı incelemeyi zorlaştırdığı ve ideal modelin hangisi olduğuna ilişkin öneriler ve düşünceler ifade edilmiştir.

Kariyer imkânları konusunda kurum içi imkânların sınırlı olmasına ve kurum dışı imkânların belirsizliğine ilişkin çeşitli incelemeler yapılmıştır. Buna göre kurumda yöneticilik yapanların görevleri sona erdiğinde alternatiflerinin olmayışı, Program Koordinatörlüğünün geçici bir unvan olması ve kurum içi görevde yükselme gibi konular hakkında öneriler ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Kariyer olanaklarıyla bağlantılı bir biçimde yurt dışı görevlendirme konusunda uygulamada yöneticilerin itinalı kararlarıyla sorun yaşanmayan fakat mevzuatta da düzenlemesi eksik olan eğitim ve atanma kıstasları gibi konulara değinilmiştir. Diğer yandan mevzuat ve uygulamanın arasındaki farklar da vurgulanmış sürekli bir görev olan geçici görevin sahada meydana getirdiği olumsuzluklar değerlendirilmiştir. Sahada geçici sıfatıyla görevlendirilen personelin yanında sözleşmeli olarak görev yapan yerel personelin durumu da değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili öneriler sıralanırken yerel personelin istihdamına ilişkin formüller de geliştirilmiştir.

Önerilerin son bölümünde mal ve hizmet alımı ve yapım işlerine ilişkin usul ve esasların yurt dışında ne gibi zorluklara yol açtığını ve bunlarla ilgili çözümün kimler tarafından bulunabileceği hususları ifade edilmiştir. Sonuç bölümünde ise TİKA'nın

geleceğinin şekillendirilmesinde önerilen esnekliğin ve düzenlemelerin yalnızca TİKA için değil yurt dışı teşkilatı olan diğer kurum ve kuruluşlar için de neden faydalı olabileceği değerlendirilmiştir.

1.1. Tezin Gerekçesi

Kurumlar dinamik yapılardır. Tezin ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak incelendiği gibi TİKA'nın yıllar içerisinde gösterdiği performans bu dinamizme verilebilecek en önemli örnektir. TİKA teşkilatı bürokrasinin azaltılmaya çalışılması amacıyla yatay hiyerarşi temel alınarak oluşturulmuştur.³ Yapı tasarlanırken kurumun o andaki güncel iş yükü esas alınarak tasarlanmış fakat ilerleyen aşamalar için esneklik sunacak herhangi bir düzenlemeye gidilmemiştir. 2019 yılı itibariyle kurum aşamasında olanlar da dâhil olmak üzere 61 Program Koordinasyon Ofisi ve İrtibat Ofisi olan⁴ TİKA'nın 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe girdiğinde 28 program koordinasyon ofisi (PKO) bulunmaktaydı.⁵ Buradan hareketle Başkanlığın belirli zaman dilimlerinde belirli coğrafyalardaki faaliyetlerini sıklaştırmak isteyebileceği ya da TİKA'nın basitçe daha büyük bir teşkilat haline gelmesi gibi olası sebeplerden dolayı TİKA'nın teşkilat yapısında ve çalışma usullerinde esnekliğe ihtiyaç duyduğu açıktır.

Örneğin, 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte 2011 yılında Doğu ve Güney Asya Pasifik ve Latin Amerika Dairesi (DOGAL) kurulduğunda daireye bağlı yalnızca 3 ofis bulunmaktaydı, 2019 yılı itibariyle bağlı ofis sayısının 7 olduğu görülmektedir. Sorumluluk sahasında en fazla sayıda ofise bulunduran Ortadoğu ve Afrika Dairesinin (ODAF) kurulum aşamasında yok denecek kadar az olan ofis sayısı 2019 yılı itibariyle 36'dır. Ofis sayılarından da anlaşılacağı üzere ODAF

³ Kadir Aksay, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, Cilt:8 Sayı: 3 Sonbahar 2015, 116,117. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/405852> adresinden erişilmiştir.

⁴ Serdar Çam, *Faaliyet Raporu 2018*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2019), 9. www.tika.gov.tr/upload/publication/TikaFaaliyetWeb2018.pdf adresinden erişilmiştir.

⁵ *Faaliyet Raporu 2014*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2015), 7. <https://www.tika.gov.tr/upload/2016/Prestij%20Eserler/Faaliyet%20Raporu%202014.pdf> adresinden erişilmiştir.

dairesinin ciddi bir iş yükü olduğu fakat idari açıdan bu yükü dengeleyecek “daire başkan yardımcılığı” benzeri ek hiyerarşik bir imkânın ya da tüm bunların dışında başka bir çıkar yolun bulunmadığı görülmektedir.

Sahada görülen ihtiyaçlara çözüm üretilebilmesi için öncelikle TİKA'nın tarihi dönemler halinde incelenmeli ve araştırılmalıdır. Bu araştırmalar neticesinde ortaya çıkacak önerilerin bir uluslararası teşkilat için örnek bir model olabileceği değerlendirilmektedir.

1.2. Tezin Amacı ve Önemi

Bu tezin amacı 1992 yılından bugüne kadar kurumsal kapasitesini günden güne arttıran ve kurumsallaşma yolunda önemli mesafeler kat etmiş olan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) teşkilat yapısını ve çalışma sistemini inceleyerek teşkilat yapısı için alternatif güncel kamu yönetimi yaklaşımlarına uygun ve çağdaş modeller önermek ve gün geçtikçe büyüyerek etki alanını genişleten ajansın faaliyetlerinde izlediği usul konusunda esneklik kazanmasına katkıda bulunmaktır.

Tezi farklı ve kayda değer kılacak en önemli unsur Kamu Yönetimi alanında alınan eğitimle edinilen bilgilerin sahadaki karşılıklarıyla değerlendirilerek TİKA için yeni bir bakış açısı sunabilecek olmasıdır. Bir TİKA personeli olmak sınırlılıkları zaman zaman arttırsa da sorunlara yönelik çözümler ve önerilen yeni yaklaşımların sahada gerçekten uygulanabilir olabilmesi açısından bir avantaj olduğu düşünülmektedir.

1.3. Kuramsal Çerçeve

Tezin ilerleyen bölümlerinde de incelendiği üzere TİKA teşkilatı 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede⁶ ve 4668 Sayılı TİKA Kanununda⁷ benimsenmiş olan

⁶ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir.

müdürlük yapısından TİKA 656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte vazgeçilerek başkanlık yapısına geçmiştir.⁸ Diğer bir deyişle klasik kamu yönetimi anlayışının gerektiği dikey hiyerarşik yapıdan yeni kamu yönetimi anlayışının gerektirdiği yatay hiyerarşik yapıya geçmiştir.⁹ Bu geçişin temel sebebi tahmin edilebileceği üzere kurumun ihtiyaç duyduğu esnekliğin sağlanması ve bürokrasinin azaltılması olarak sıralanabilir. Bilindiği gibi yeni kamu yönetimi anlayışı kamu idarelerinin işletme yönetimi teknik ve usullerini, araç ve enstrümanlarını kullanmasını öngören bir modeldir. Bu model marifetiyle kurumun daha katılımcı, şeffaf, esnek ve performans odaklı bir yapıya bürünmesi hedeflenmiş olabilir.¹⁰ Zira yeni kamu yönetimi; yönlendiren, saydam, hesap verebilir, açık, performans odaklı, yurttaş odaklı, piyasa merkezli, etkin, verimli ve tutumlu, bilgi ve iletişim teknolojileri ile destekli, katılımcı bir yönetim anlayışdır.¹¹ Bu çerçevede yeni kamu yönetimi anlayışının personel, örgüt, finansman ve yönetim bakımlarından dayandığı temeller geleneksel kamu yönetiminden farklı olacaktır. Tezde de buna uygun olarak yeni kamu yönetiminin gerektirdiği örneğin personel yönetimi açısından liyakat ilkesinde etkinlik, profesyonel personel geliştirme, planlama ve memurluk statüsünün azaltılması, profesyonel personel yönetimi ve katılımcı yönetim ilkelerine uygun bir biçimde¹² hipotezler geliştirilmiş ve buna mukabil öneriler sunulmuştur. Ne var ki değişikliğin yapıldığı dönem itibariyle kurum ihtiyaçlarını karşılayan bu

⁷ 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmî Gazete*, (Sayı: 24400), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html> adresinden erişilmiştir.

⁸ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmî Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

⁹ Kadir Aksay, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, Cilt:8 Sayı: 3 Sonbahar 2015, 116,117. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/405852> adresinden erişilmiştir.

¹⁰ Bilal Eryılmaz, *Kamu Yönetimi*, (İstanbul: Alfa Yayınları, 2000), 26-27.

¹¹ Hamza Ateş, “İşletmeci, Girişimci ve Verimli Yeni Bir Kamu Yönetimi ve Devlet Anlayışına Doğru”, *İÜ SBF Dergisi*, (İstanbul:2001), Sayı:25, Sayfa:52.

¹² Veysel Eren, *Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı (Büyükşehir ve İl Belediyeleri Üzerinde Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Sakarya, 2001), 61.

değişiklik zaman içerisinde kurumun büyümesiyle birlikte ihtiyaçlara cevap verme hususunda yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu durumda yeni kamu yönetimi anlayışından vazgeçerek doğrudan klasik kamu yönetimi ilkelerine sarılmak eskiye dönmek anlamına geleceğinden her iki sistemin kurum için işleyebilecek tarafları değerlendirilmiştir. Bu açıdan klasik kamu yönetimi anlayışı ile yeni kamu yönetimi anlayışının arasında kalan skalada çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Geliştirilen öneriler; TİKA'nın görevleri, teşkilat yapısı, personel yapısı, mevzuat düzenleme tarzları, kariyer, yurt dışı teşkilatı ve personel görevlendirme ilkelerine ilişkindir.

Diğer yandan kamu kurumlarının incelenmesinde mevzuat incelemesinin yeri Türkiye için bugün tartışılmaz durumdadır. Zira bir kamu kurumunun kuruluşu, yetkileri, hangi alanlarda faaliyet göstereceği ve bu faaliyetlerini ne şekilde yürütecekleri, insan kaynağı gibi kurumun kurucu unsurları söz konusu kuruluş metinlerinde yer almaktadır.¹³ Yazılı bir anayasası bulunmayan İngiltere ve idare hukukunun ayrı bir biçimde ele alınmadığı ABD'nin aksine Kıta Avrupası'nda idare müstakil bir hukukla kavranmaktadır.¹⁴ Türkiye Cumhuriyetinde ise idare, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ikinci bölümü olan yürütme başlığından yani 101. Maddesinden sonra düzenlenmiştir. Bu maddelerde en üstten başlayarak Cumhurbaşkanı'nın görev ve yetkilerinden personel sistemine dek detaylı düzenlemeler yapılmıştır. Yukarıda anılan ülkelerin aksine Türkiye Cumhuriyetinde kamu yönetim sistemi anayasada kendine yer bulmuştur.

Türkiye Cumhuriyetinde kamu yönetiminin kendisine anayasada açtığı alanın tarihi çok eskilere dayanmamaktadır. Yönetim Biliminin hukuk alanında yer bulmasına imkân sağlayan idare hukuku 1839 Tanzimat Fermanı sonrasında Fransa'dan alınmıştır. Kamu yönetimi disiplinine bakış ise uzun yıllar hukuk alanında sınırlı kaldığı ve bu çerçeveye sıkıştırıldığı için 20. yüzyılın ilk yarısında üniversitelerde bağımsız bir kamu yönetimi kürsüsü bulunmamaktaydı. Bu dönemlerde kamu

¹³ Kenan Sürgit, “*Örgüt Analizi Tekniği*”, (Ankara:Amme İdaresi Dergisi, Cilt:10, Sayı:3, 1977), 6-7.

¹⁴ Onur Karahanoğulları, *İdarenin Hukukla Kavranması: Yasallık ve İdari İşlemler (Yargı Kararlarına Dayalı Bir İnceleme)*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2011).

yönetimi disiplini altında ayrı ayrı incelenen alanlar hukuk alanında hapsolmuş bir biçimde yalnızca idare hukuku penceresinden incelenmekteydi. Hâlbuki kamu yönetimi disiplininin idareyi hukukla kavramasının yanı sıra aynı zamanda idareyi tarihsel, sosyolojik ve psikolojik yönlerden de incelemesi gerekir. Bu eksiklik hukuk ağırlıklı olan kamu yönetimi disiplinine ilişkin metinlerde görülebilmektedir. Zira bu metinlerde örgüt kuramlarını ihmal edecek bir usul benimsediği görülebilir. Örgüt kuramlarının merkeze alındığı diğer metinlerde ise hukuk göz ardı edilmemektedir. Yaşayan bir kamu kurumu incelenirken yalnızca geçerli mevzuatın incelenmesi eksik olduğundan incelemede geçmişten günümüze analizler yapılırken yer yer geçirilen süreçlerin konjonktürden nasıl etkilendiğine de değinilmiştir. Böylece kurumun kuruluş kanununun incelenmesinin yanı sıra yukarıda da zikredildiği üzere sosyolojik, tarihsel ve dönemin ekonomisi üzerine analizlere de yer verilmiştir.

1.4. Sınırlılıklar

Tezin yazarı bir TİKA personeli olarak TİKA Addis Ababa Program Koordinatörü unvanıyla Etiyopya'da görev yaptığından, yani kurumun bir personeli olduğundan, tezde yer verilen bilgilerde yalnızca kurum dışına açık olan mevzuattan ve bilgilerden faydalanılmıştır. Hizmete özel olabilecek ya da kurum dışından herhangi birinin ulaşamayacağı kurum için mahrem sayılabilecek bilgilere yer verilmemiş, bu konuya özen gösterilmiştir. Hukuki ve ilkesel açıdan kurumsal mahremiyet gözetilmek zorunda olduğundan yazılabilecek ve önerilebilecek bazı hususlara tezde yer verilmemiştir.

1.5. Araştırma Metodu

Türk kamu yönetimi sisteminde bir teşkilat hakkında detaylı incelemelerin yapılması için öncelikle gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılmalıdır. Bu nedenle birincil olarak kurumun kuruluş metni incelenmelidir. Zira bir kamu kurumunun kuruluşu, yetkileri, hangi alanlarda faaliyet göstereceği ve bu faaliyetlerini ne şekilde yürütecekleri, insan kaynağı gibi kurumun kurucu unsurları söz konusu kuruluş metinlerinde yer almaktadır. Tezin temel çerçevesi

ağırlıklı bir biçimde hukuki metinlere dayandığı için öncelikle yoğun bir mevzuat taraması yapılmıştır. Kanunlar ilk çıktığı gün gibi kalmadığından ve yıllar içerisinde değişikliğe uğradığından erişilen mevzuatın ilk hali ile son hali arasındaki farklar gözetilmiş ve bu konuda dikkatli hareket edilmiştir. Diğer yandan aynı kanun içindeki değişikliklerin dışında yıllar içinde yenilenen TİKA mevzuatının eski mevzuatla aralarındaki farklar da detaylı bir biçimde incelenmiştir. Mevzuat incelemeleri, kanunların yanı sıra kanun seviyesindeki Kanun Hükmünde Kararname ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin ardından yönetmelik, yönerge ve Bakanlar Kurulu Kararları ile sınırlı tutulmuştur. Literatür taramasında ise gerek kamu hukuku yazınında gerekse kamu yönetimi yazınında kabul görmüş eserler incelenmiştir. Öneriler bu eserler ışığında neşredilmiştir.

2. BÖLÜM – TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi kalkınma iş birliği teşkilatıdır.¹⁵ Bakanlar Kurulu'nun 480 sayılı 24 Ocak 1992 tarihli kararıyla, 21124 sayılı 27 Ocak 1992 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “*Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*” ile “*Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı*” adı altında Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 123. Maddesi gereğince tüzel kişiliği haiz, dolayısıyla kendilerine özgü mal varlığına, personele, hak ve fiil ehliyetine sahip, hukuki işlem yapabilen ve borç altına girebilen¹⁶ bir kamu kurumu olarak, diğer bir isimle bir başkanlık olarak kurulmuştur. Doktrinde bağlı kuruluşlar, ilgili kuruluşlar, kamu iktisadi kuruluşları ve meslek örgütleri olmak üzere 4 tip kuruluşun olduğu kabul görmektedir.¹⁷ Buna uygun olarak T.C. Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulan TİKA¹⁸ daha sonra Başbakanlığa¹⁹ ve son olarak da T.C. Kültür ve

¹⁵ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁶ Kemal Gözler, “5018 ve 6085 Sayılı Kanunlarda Bazı İdare Hukuku Terimlerinin Yanlış Kullanımı Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı:4, 841.

¹⁷ a.g.e. 868.

¹⁸ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir.

¹⁹ 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmi Gazete*, (Sayı: 24400), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html> adresinden erişilmiştir. 1. Madde.

Turizm Bakanlığına bağlanmıştır²⁰. 5018 Sayılı Kanunun²¹ Ek-2 Listesine göre Başkanlık özel bütçeli bir kamu kurumları arasındadır.

Kamu kurumları doktrinde ulus ölçeğinde faaliyet gösteriyorsa “milli kamu kurumu” olarak, bölgesel düzeyde faaliyet gösteriyorsa “mahalli kamu kurumu” olarak sınıflandırılmaktadır.²² Ne var ki Başkanlık her iki tanımın da dışına çıkarak ülke dışında teşkilatlanmış bir kamu kurumu niteliğindedir. Kuruluş kanunlarından yetki almaksızın yurt dışı teşkilatı kuramayan diğer kurum ve kuruluşlar²³ yurt dışında ancak Büyükelçilik şemsiyesi altında müşavirlikler şeklinde faaliyet göstermektedir. Başkanlık teamüllere ve mevzuata uygun olacak bir biçimde yurt dışında teşkilatlanabilmesini teminen ilk kuruluş kanunundan en güncel olana dek kanun seviyesinde yetkilendirilmiş ve özel bütçeli olduğu halde yurt dışında teşkilatlanabilen tek kamu kurumu olmuştur.²⁴

2.1. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Kuruluşu

480 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1. maddesinde kuruluş amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

AMAÇ

Madde 1- Bu Kanun Hükmünde Kararname'nin amacı, başta Türk dilinin konuşulduğu Cumhuriyetler ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarındaki işbirliğini projeler ve programlar

²⁰ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilen bu mevzuatın 530. maddesine göre Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın resmi kısa adı TİKA'dır.

²¹ 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, (2003, 24 Aralık), *Resmî Gazete*, (Sayı: 25326), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.doc> adresinden erişilmiştir.

²² Kemal Gözler, “5018 ve 6085 Sayılı Kanunlarda Bazı İdare Hukuku Terimlerinin Yanlış Kullanımı Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı:4, 842.

²³ 189 Sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1983, 14 Aralık), *Resmî Gazete*, (Sayı: 18251), Madde: 3, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.189.pdf adresinden erişilmiştir.

²⁴ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30479), Madde: 525, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

*aracılığıyla geliştirmek, bu yoldan, gelişme yolundaki ülkelere yapılacak yardımlarla ilgili işlemleri yürütmek üzere, Dışişleri Bakanlığı'na bağlı ve tüzel kişiliği haiz Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı kurulmasına, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.*²⁵

Amaç madde başlığını taşıyan 1. Maddeden ve kuruluş tarihinden açık bir şekilde anlaşılabilceği üzere TİKA, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasıyla kurulan Türk dilli ülkeler ile komşu ülkelere yönelik kalkınma yardımına ve mali yardımlara ilişkin çalışmalar yapmak üzere kurulmuştur.²⁶

2.1.1. Kalkınma, Kalkınma Yardımı ve Teknik Yardım Kavramları

Kalkınma, zamana, mekâna ve çevresel şartlara bağlı olarak farklı biçimlerde tanımlanabilen çok boyutlu bir kavramdır. Doktrinde yapılan tanımlardan yola çıkarak anlaşılır ve özet bir tanım yapılacak olursa kalkınma; doğum ölüm oranları doğurganlık, ortalama yaşam süresi, sağlık, kentleşme ve kentleşme, sanayileşme, üretim, tüketim, yatırım, toplam gelir, eğitim, enerji, enerji tüketimi ve ticaret alanlarının eş zamanlı olarak gelişmesidir.²⁷

2.1.1.1. Kalkınma Yardımı Kavramı

Kalkınma yardımı ifadesi 2005 yılında TİKA tarafından aşağıdaki biçimde tanımlanmıştır:²⁸

“Kalkınma Yardımları; gelişmekte olan ülkelerin kalkınmalarına destek ve acil problemlerine çözüm bulmak amacıyla yapılan aynı veya nakdi yardımlar ile

²⁵ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir. Madde 1.

²⁶ *2004 TİKA Faaliyet Raporu*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2005), 17. https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2004/2004%20TIKA_Faaliyet.pdf adresinden erişilmiştir.

²⁷ *The Oxford Encyclopedia of Economic History*, (London:Oxford University Press, 2004), 394.

²⁸ *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2005*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2006), 9. www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2005.pdf adresinden erişilmiştir.

yatırımları kapsarken; ortaya çıkan sonuçları itibariyle ise işbirliğini geliştirmede en önemli enstrümanlardan birisi olarak değerlendirilmektedir."

Buna göre kalkınma yardımları Şekil 1’de de görülebileceği üzere resmi kalkınma yardımları, diğer resmi kalkınma yardımları, özel sektör katkıları ve sivil toplum kuruluşu yardımları olarak alt kategorilere ayrılabilir.

Şekil 1 : Kalkınma Yardımı Kategorileri²⁹

Resmi kalkınma yardımları resmi kuruluşlar tarafından ve kamu kaynağı kullanılarak gelişmekte olan ülkelere ve çok taraflı kuruluşlara yapılan, başlıca hedefi ekonomik kalkınma ve refah olan, çoğunlukla “hibe” niteliğindeki yardımların tümüdür. Resmi kalkınma yardımları çerçevesinde, yardım veren ülke ve kuruluş “donör”, yardım alan ülke ve kuruluş ise “partner” olarak tanımlanmaktadır.³⁰ Kredi ve borç işlemleri gibi geri ödemesi olan yardımlar ise, diğer resmi yardımlar kategorisinde değerlendirilmektedir.³¹ Özel Sektör Katkısı kamu ve/veya özel sektörün, geçerli pazar şartlarında ilgili ülkeye yaptığı yatırım veya finans desteği kapsamındaki yardımlardır. Son olarak Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) Yardımları; kamu

²⁹ *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2005*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2006), 9. www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2005.pdf adresinden erişilmiştir.

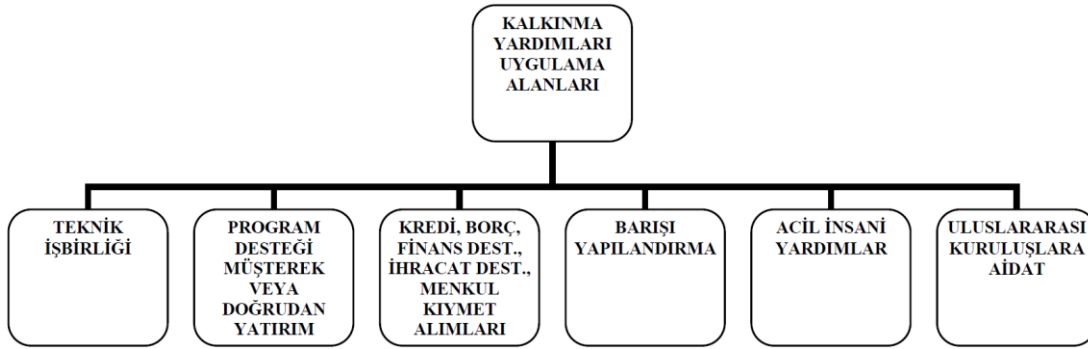
³⁰ Helmut Führer, “*Story Of The Official Development Assistance*”, (Paris: OECD, 1996), 24, <http://www.oecd.org/dac/1896816.pdf> adresinden erişilmiştir.

³¹ a.g.e., 21.

kaynağı kullanılarak ve/veya STK'lerin kendi oluşturdukları kaynaklarla gerçekleştirdikleri ayni ve nakdi yardımlardır.³²

2.1.1.2. Kalkınma Yardımlarının Uygulama Alanları

Kalkınma yardımlarının uygulama alanları; teknik işbirliği çalışmaları ile sosyal ve ekonomik alt yapıların oluşturulması, program desteği, müşterek veya doğrudan yatırımlar ile yatırımların geliştirilmesi, kredi, borç, finans desteği, ihracat desteği ve menkul kıymet alımları ile kalkınmaya finans desteği sağlanması, barışı yapılandırma çalışmaları ile kriz bölgelerinde normalleşme sürecine katkı sağlanması, acil ve insani yardımların yerine getirilmesi, uluslararası kuruluşlara verilen aidatlar ile de uluslararası müşterek kalkınma çalışmalarının gerçekleştirilmesidir.³³

Şekil 2 : Kalkınma Yardımlarının Uygulama Alanları³⁴

2.1.1.3. Teknik Yardım Kavramı

TİKA mevzuatının bilhassa eski düzenlemelerinde geçen Teknik Yardım (Teknik İşbirliği) kavramının da açıklanması elzem görülmektedir. Buna göre Kalkınma Yardımlarının bir alt kolu sayılabilecek Teknik Yardım ortaklık kurulan ülkelerde ekonomik kalkınmayı hızlandırmak üzere, düşüncelerin, bilgi ve deneyimlerin,

³² *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2005*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2006), 9. www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2005.pdf adresinden erişilmiştir.

³³ a.g.e., 10.

³⁴ a.g.e., 11.

teknolojilerin transferi ya da bunların ilgili ülkeye uyarlanması faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır.³⁵ Bu tanım çerçevesinde teknik yardımın temel amaçları politika geliştirme, kurumsal kalkınmayı destekleme, kapasite oluşturma ve proje veya program desteği vermek olarak sıralanabilir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, OECD-DAC ve diğer bazı örgütlerin yaptıkları tanımlamalarda, “teknik yardım” ile “teknik işbirliği” iki ayrı kavram olarak ele alınmakta ve bu çerçevede, politika geliştirme, kurumsal kalkınma ve kapasite oluşturma gibi hedefler “teknik işbirliği” kavramı içerisinde değerlendirilmekte, proje ve/veya program desteği ise “teknik yardım” olarak nitelendirilmektedir.³⁶

OECD-DAC yayınlarında genel olarak; teknik işbirliği, gelişmekte olan bir ülke nüfusunun beceri, bilgi ve teknik bilgi seviyesi ile üretmeyi öğrenme kapasitesini geliştirmek üzere tasarlanmış yardım etkinliklerinin tamamı olarak, teknik yardım ise, partner ülkenin fiziksel sermaye stokunun artırılmasına yönelik proje veya programların tasarımına ve/veya uygulanmasına katkıda bulunmakta olan hizmetlerin finanse edilmesi olarak tanımlanmaktadır.³⁷

2.2. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Tarihi

08 Aralık 1991'de Rusya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Devlet Başkanı Boris Yeltsin, Ukrayna Devlet Başkanı Leonid Kravçuk ve Beyaz Rusya temsilcileri tarafından Minsk'te imzalanan antlaşmayla Sovyetler Birliği dağılmıştır. Anlaşmanın imzalanmasına karşın anlaşma Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Mihail Gorbaçov'un 25 Aralık 1991'de görevinden istifa ettiğini açıklayana dek geçerlilik kazanmamıştır. Bu nedenle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin fiilen ve resmen 25 Aralık 1991 tarihinde dağıldığı bilinmektedir.³⁸ TİKA'nın kuruluşu ile SSCB'nin dağılması

³⁵ Gary McMahon, *Applying Economic Analysis to Technical Assistance Projects*, (Washington: World Bank, 1997), 2, documents.worldbank.org/curated/en/676101468766768234/129529322_20041117162105/additional/multi0page.pdf adresinden erişilmiştir.

³⁶ a.y.

³⁷ a.g.e., 3.

³⁸ Cathleen Small, *The Collapse of Communism and the Breakup of the Soviet Union*, (2017), 46-49, ebookcentral.proquest.com/lib/metu2-ebooks/detail.action?docID=5404586 adresinden erişilmiştir.

arasında geçen süre 1 ay gibi kısa bir süredir.³⁹ Kuşkusuz, TİKA'nın kurulmasını gerektiren koşulların gerçekleşmesiyle TİKA'nın kurulması arasındaki sürenin bu denli kısa olması TİKA kanununda TİKA'nın çalışmasını kolaylaştıracak bazı düzenlemelerin eksik kalmasına yol açmıştır. Buna verilebilecek en kapsamlı örnek 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin neredeyse tamamında görülebilen “gelişme yolundaki ülkeler” sınırlamasıdır.⁴⁰ Bu sınırlama hangi ülkelerin gelişme yolunda olduğunu ve hangilerinin olmadığı konusunda soru işaretleri meydana getirerek hedef ülkeler konusunda farklı yorumların yapılmasına zemin hazırlayacak nitelikte bir maddedir. Mevzuatın bu ve benzeri açılardan hazır olmamasına karşın, TİKA'nın Dışişleri Bakanlığına bağlı⁴¹ bir Başkanlık olarak kurulmasından dolayı tecrübeli diplomatlardan oluşan bir personel yapısına kavuştuğundan, TİKA yurt içi ve yurt dışı teşkilatını ve teamüllerini hızlıca inşa etmiştir. 01 Ocak 1993 tarihinde TİKA'nın yurt dışındaki ilk ofisi olan Kırgızistan Program Koordinasyon Ofisi açılmış ve faaliyetlerine başlamıştır. Ardından 16 Ağustos 1993 tarihinde Türkmenistan Program Koordinasyon Ofisi faaliyete başlamıştır. İlk iki tecrübenin ardından 1994 yılında sırasıyla 09 Şubat, 20 Mayıs ve 01 Haziran tarihlerinde Azerbaycan, Özbekistan ve Moldova Program Koordinasyon Ofisleri açılmıştır. Balkanlar ve Kafkas coğrafyasında yayılmaya başlayan TİKA'nın Kazakistan Ofisi 1995 yılında açılırken Tacikistan Ofisinin 2000 yılına kadar açılmaması⁴² iki ülke ilişkileri açısından incelenmesi gereken dikkat çekici bir durumdur. TİKA, kurulduğu günden 2002 yılına kadar geçen 10 yılda sadece 10 Program Koordinasyon Ofisi kurabilmiştir. 1995-2002 yılları arasında yalnızca Tacikistan ve Ukrayna Program

³⁹ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir. Madde 1.

⁴⁰ a.y.

⁴¹ a.y.

⁴² Selda Özdenoğlu, “Bağımsızlığının 20. Yılında Kırgızistan ve Kırgızistan-Türkiye İlişkiler Çalıştayı”, *ORSAM Tutanakları*, No: 19, (Ankara, 2012), 17-18. <http://fildili.com/orsam/etkinlik/11877> adresinden erişilmiştir.

Koordinasyon Ofisleri kurulmuş⁴³, bu süre zarfında Başkanlığın ofis kurulum faaliyetlerinde durgun bir seyir izlediği görülmüştür.⁴⁴ Bu neticenin birbirini etkileyen üç temel sebebi olduğu tahmin edilmektedir. Bunlardan ilki kalkınma iş birliği alanının Türkiye için yeni bir alan olması ve alanın önemi konusunda farkındalığın az olmasıdır. Bu da ikinci sebep olan siyasi iradenin ajandasında bu alana yeterince yer vermemesi sonucunu doğurmuştur. TİKA'nın temel kuruluş motivasyonu olan SSCB sonrasında kurulan ülkelerin kalkınmasına destek olma fikrinin⁴⁵ misyonunu tamamladığı görüşünün hâkim olduğu görülmektedir. Ne var ki kalkınma iş birliği faaliyetleri iki ülkenin yakınlaşması ve her alanda iş birliğinin gelişmesi için yeri doldurulması güç bir alandır.⁴⁶ Bir diğer ve belki en önemli sebeplerden biri de ülke ekonomisinin 1995-2002 yılları arasında yaşadığı ekonomik sorunlardır. Bilhassa Türk lirasının aşırı değer kazanması, buna bağlı olarak yaşanan tüketim patlaması ve kısa vadeli sermaye girişinde görülen artışın sebep olduğu 1994 ve 2001 krizleri⁴⁷ sebebiyle ülkenin can yakıcı bir biçimde ihtiyaç duyduğu aynı ve nakdi kaynağı yurt içinde tutmak istemesi sonucu kalkınma iş birliği faaliyetlerinin sınırlı ölçüde tutulduğu görülmektedir.

⁴³ Selda Özdenoğlu, "Bağımsızlığının 20. Yılında Kırgızistan ve Kırgızistan-Türkiye İlişkiler Çalıştayı", *ORSAM Tutanakları*, No: 19, (Ankara, 2012), 43. <http://fildili.com/orsam/etkinlik/11877> adresinden erişilmiştir.

⁴⁴ *Faaliyet Raporu 2017*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2018), 20-23. <http://www.tika.gov.tr/upload/2018/2017%20Faaliyet%20Raporu/T%C4%B0KA%20Faaliyet%20Raporu%202017.pdf> adresinden erişilmiştir.

⁴⁵ *2004 TİKA Faaliyet Raporu*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2005), 17. https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2004/2004%20TİKA_Faaliyet.pdf adresinden erişilmiştir.

⁴⁶ *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2005*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2006), 1. www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2005.pdf adresinden erişilmiştir.

⁴⁷ Hülya Ardıç, "1994 ve 2001 Yılı Ekonomik Krizlerinin, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Bilançosunda Yarattığı Hareketlerin İncelenmesi", (Uzmanlık Yeterlik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Muhasebe Genel Müdürlüğü, 2004) <http://www3.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/hulyaardic.pdf> adresinden erişilmiştir.

2.3. 1992-2001 – 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Dönemi

Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin hazırlanması için kanun koyucunun önünde uzun ve konforlu bir zaman dilimi bulunmadığından bahsedilmişti. Bu kanun için zaman konusundaki bu sınırın dönemin şartlarından olduğu açıkça ortada olsa da ülkemizde kanun koyucunun yasa yapım süreçlerinde dışsal bir etken olmasa bile acele ettiği ve bu nedenle yasaların müzakere edilebilmesi için yeterince zaman bulunamadan yasama eylemini sonuçlandırma isteği bilinen bir gerçektir. Oysa yasama faaliyeti yapısı gereği yavaş işlemesi gereken bir faaliyettir.⁴⁸ Kanunların yalnızca şekli anlamda birer kanun olmasından ziyade maddi anlamda da birer kanun olabilmeleri için genel, soyut, sürekli, objektif ve kişiye özel olmayacak şekilde hazırlanması gerekmektedir.⁴⁹ Bu hazırlık elbette dikkat, özen, sabır ve zaman isteyen bir süreçtir. Neticede gerek konjonktürden gerekse Cumhuriyet tarihi boyunca görülen acelecilikten⁵⁰ 480 sayılı Kanun Hükmünde Kararname de nasibini almıştır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasından sonra değişen şartların etkisi kanunun her aşamasında görülmekte ve 480 sayılı Kanun Hükmünde

⁴⁸ Fahri Bakırcı, "Yasama Sürecinin Hızlandırılması - Yasama Yetkisinin Devri ve Nedenleri Üzerine", *Kamu Hukukunun Dönüşümü*, (İstanbul:Galatasaray Üniversitesi, 2017) http://www.kamuhukukculari.org/upload/dosyalar/Yasama_SuOrecinin_Hzlandrlmas_-_Yasama_Yetkisinin_Devri_ve_Nedenleri_UOzerine.pdf adresinden erişilmiştir.

⁴⁹ Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku*, (Bursa: Ekin, 2000), 399-400.

⁵⁰ Yener Ünver, *Kanun Yapma Tekniği*, 27-28 Mart 2015, Ankara, <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/545.pdf> adresinden erişilmiştir.

Kararnamede “*serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde*” ifadesini barındıran iki önemli madde bulunmaktadır.⁵¹

Görevler

Madde 2- *Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Bakanlığı'nın görevleri şunlardır:*

c) Gelişme yolundaki ülkelerin bağımsız devlet yapılarının geliştirilmesi, mevzuatın hazırlanması, kamu görevlilerinin yetiştirilmesi, serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde bankacılık, sigorta, dış ticaret, bütçe ve vergi sistemi gibi alanlarda ihtiyaç duyacakları yardımları sağlamak, bu ülkelere uzmanlar gönderilmesi, bu ülkelerden gelecek eleman ve öğrencilerin eğitim ve staj görmesi, bu kişileri burs tahsis edilmesi amacıyla gerekli düzenlemeleri ve koordinasyonu yapmak;

Ekonomik, Ticari ve Teknik İşbirliği Daire Başkanlığı

Madde 8- *Ekonomik, Ticari ve Teknik İşbirliği Daire Başkanlığı, gelişme yolundaki ülkelerin serbest piyasa ekonomisine geçiş süreci içinde ihtiyaç duyacakları programları hazırlamak, bankacılık, finansman, sigorta, dış ticaret, bütçe ve vergi sistemi konularında yardım temin etmek; ekonomik, ticari ve teknik alanlarda bu ülkelerin kalkınma hedef ve ihtiyaçlarına uygun işbirliği program ve projelerini hazırlamak veya özel kuruluşlara hazırlatmak üzere gerekli düzenlemeleri yapmak ve uygulanmasının koordinasyonunu sağlamakla görevlidir.*

Dönemin şartlarında elbette bu “*serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde*” gibi ifadeler anlaşılır bulunabilir ancak bu ifadenin maddede değil madde gerekçesinde bulunması beklenmelidir. TİKA kanunları Kanun Hükmünde Kararname dışında bir usulle çıkarılmadıklarından madde gerekçelerinden faydalanmak olanaksız hale gelmekte, gerekçelere ancak varsa ve tartışıldıysa TBMM tutanaklarından ulaşılabilmektedir. Neticede mezkûr ifadenin Kanun Hükmünde Kararname

⁵¹ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir.

metninde bulunmasının daha önce de zikredildiği üzere TİKA'nın faaliyet alanını sınırlayacağı ve hareket kabiliyetini kısıtlayacağı yorumu yapılabilir.

Elbette kanunlar yorumlanırken tek bir usul ve yöntem takip edilmez.⁵² Deyimsel, amaçsal, tarihi ve teleolojik yorum yöntemleri bu yöntemlerden başlıcalarıdır.⁵³ Deyimsel yorum yöntemine göre bir kanun maddesinin anlamı, bu maddenin kelimelerine, bu kelimelerin cümle içindeki yerlerine, maddenin sözdizimine, noktalama işaretlerine bakılır.⁵⁴ Bu yöntem tek başına kullanıldığında zaman zaman hata yapılmasına da yol açabilecek bir yöntem olsa da vazgeçilmez bir yöntemdir. Hatalı yoruma yol açılmaması için deyimsel yorum yöntemi diğer birkaç yöntemle birlikte kullanılabilir. Buradaki sorun da kanunun nasıl yorumlanacağını ve bu yorumların nasıl sonuçlanacağını dikkate alınmamasından kaynaklanmaktadır. Kanun, lafzı ile yorumlansa da diğer yorum yöntemleri ile birlikte yorumlansa da bu iki maddede anılan faaliyetler yalnızca serbest piyasa ekonomisine geçiş süreci içinde ihtiyaç duyulacak alanlarla sınırlandırmıştır. Bu da iki önemli sorunu ortaya çıkarmaktadır. Bunlardan birincisi TİKA'nın anılan maddeler kapsamındaki faaliyet alanını serbest piyasa ekonomisine geçiş ile dolayısıyla bu geçişi yaşayan ülkelerle sınırlandırmaktır. İkincisi ise düzenlemenin serbest piyasa ekonomisine geçişten sonra ilgili ülkelerde faaliyette bulunmayı veya faaliyetlere devam etmeyi zorlaştırmasıdır. Zira 480 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8. maddesinde geçen “*serbest piyasa ekonomisine geçiş süreci içinde ihtiyaç duyacakları*”⁵⁵ ifadesi sürecin tamamlanmasını müteakiben maddenin sınırladığı alanda çalışmaya devam etmeyi imkânsız hale getirmektedir.

⁵² Onur Karahanoğulları, *Diyaletik Hukukbilimi Notları*, (2015). 1. 80.251.40.59/politics.ankara.edu.tr/karahan/makaleler/diyalektik-hukukbilimi-notlari.pdf adresinden erişilmiştir.

⁵³ Kemal Gözler, *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Cilt I, 230-236. (Bursa: Ekin Yayınevi, 2011)

⁵⁴ a.g.e., 231.

⁵⁵ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmî Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir.

Kanunda geçen dikkat çekici bir diğer ifade bir daire başkanlığının adında “ticari” kelimesini barındırmasıdır. Başkanlık bir kalkınma iş birliği teşkilatıdır. Başkanlığın ticari iş birliği örgütlemesi veya bu konuda koordinasyon sağlaması aynı konuda Büyükelçiliklerde teşkilatlanan müşavirliklerin alanına müdahale etmekle sonuçlanabilecektir. 05 Mayıs 1969 tarih ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanunun 1 maddesinin 4. fıkrası⁵⁶ aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

4. Büyükelçilik ve elçilikler ile başkonsolosluk ve konsolosluklar nezdinde özel kanunlarda belirtilen bakanlıkların ihtisas alanına giren konularda görev yapmak üzere, müşavirlik, ataşelik, öğrenci müfettişliği, turizm ve tanıtma bürosu ve diğer bir unvanla memurluk kurulması, bu özel kanunlarda belirtilen şekilde olur.

Kanunda veya daimi temsilciliği kuran kararnamede belirtilmesi halinde milletlerarası kurullar nezdindeki daimi temsilciliklerde Dışişleri Bakanlığı dışındaki bakanlıkların ihtisas alanlarını ilgilendiren görevleri yerine getirmek üzere, daimi temsilci yardımcısı, müşavir ve ataşeler, diğer memurlar ve bunların yardımcıları, kendi bakanlıklarına ait dış teşkilat kadrolarından atanırlar. Daimi temsilci yardımcılığına yapılacak atamalar, Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile; bu fıkarda söz konusu diğer atamalar ise, özel kanunda gösterilen şekilde olur. Bu fıkarda yazılı daimi temsilci yardımcısı ikinci derecede iseler kendilerine birinci sınıf ortaelçi, üçüncü derecede iseler ikinci sınıf ortaelçi unvanı, bu görevlerinin devam süresince verilebilir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı daimi temsilci yardımcısı, müşavir, ataşe, öğrenci müfettişi, turizm ve tanıtma bürosu müdürleri ve diğer memurlar, nezdinde buldukları diplomatik temsilcilik veya-özel kanunun öngördüğü hallerde-konsolosluk heyeti şefine bağlıdırlar ve onun bilgisi altında ait oldukları bakanlıklarla kendi yetki ve görev alanlarına giren işlerle ilgili olarak yazışma yetkisine sahiptirler.

⁵⁶ 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, (1969, 5 Mayıs), *Resmi Gazete*, (Sayı: 13201), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1173.pdf> adresinden erişilmiştir.

Bu kanuna göre ticari konularda iş birliği faaliyeti yürütmek öncelikle bakanlıkların ihtisas alanına giren konularda görev yapmak üzere atanan müşavir ve ataşelerin görevidir. Bu noktada şu konunun hatırlatılması da faydalı olacaktır; bir ülkedeki belli bir sektörün başarısının arttırılması amacıyla yürütülen projeler yalnızca ticari iş birliği projeleri değildir. Bunlar aynı zamanda TİKA'nın misyon ve perspektifine uygun birer kalkınma iş birliği⁵⁷ projeleri olup belli sektörel alt başlıklara ayrılarak incelenebilir.

Dönem ana hatlarıyla değerlendirilirse aceleyle hazırlanmış ve pek çok soruna gebe bir başlangıç yapılmış ve gerek hukuki sorunlardan gerekse ülkemiz için yeni bir alan olmasından dolayı teşkilatlanma ve kurumsallaşma seviyesi açısından mesafe alınmasının önünde önemli bir engel haline gelmiştir. 2003-2017 yılları arasında gerçekleştirilen proje sayısının 20bini aşmasına karşın 1992-2002 yılları arasında bu sayının 2bin 240 seviyesinde kalması bu durumun önemli bir göstergelerinden biri niteliğindedir.⁵⁸

Kanunun yürürlükte olmamasından dolayı döneme has özellikler hakkında verilen bilgiler yeterli bulunmakta ve daha detaylı bir incelemenin herhangi bir olumlu tesir yaratmayacağı ve devamında incelenecek dönemler açısından mükerrerlik oluşturacağı düşünülmektedir.

2.4. 2001-2011 – 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Dönemi

4668 sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 12 Mayıs 2001 tarih ve 24400 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.⁵⁹

⁵⁷ 2004 TİKA Faaliyet Raporu, (Ankara: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2005), 17. https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2004/2004%20TIKA_Faaliyet.pdf adresinden erişilmiştir.

⁵⁸ Faaliyet Raporu 2017, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2018), 26. <http://www.tika.gov.tr/upload/2018/2017%20Faaliyet%20Raporu/T%C4%B0KA%20Faaliyet%20Raporu%202017.pdf> adresinden erişilmiştir.

⁵⁹ 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde

Kanunun amaç madde başlığını taşıyan birinci maddesi ve kanunun başlığı esasen yeni bir kanunla karşı karşıya olunmadığının ipuçlarını vermektedir. Kanunun alt başlığı “*Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü ile Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” şeklinde olduğundan kanunun 480 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’yi yürürlükten kaldırmadığı, bu Kanun Hükmünde Kararname’yi değiştirerek kanun haline getirdiği anlaşılmaktadır.

Bilindiği üzere kanun hükmünde kararnameler yürütmenin yasama organından alacağı bir yetki kanunu ile⁶⁰ ihtiyaç duyduğu alanlarda, yürütmeye hızlandırılmış bir yasama faaliyeti yürütme imkânı tanımaktadır. Anılan bu yetki kanunıyla yasama organı yürütmeyi amaç, ilke, kapsam, süre ve süre içinde çıkarılabilecek kararname sayısı gibi alanlarda kısıtlamaktadır.⁶¹ Diğer yandan yasama yetkisi devredilemez bir biçimde yasama organına ait olduğundan⁶² Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 91. Maddesi gereğince yürütme organı olan Bakanlar Kurulu’nun çıkardığı her kanun hükmünde kararnameyi oylanmak üzere TBMM genel kuruluna sunması gerekmektedir.

E. Kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verme

MADDE 91. – (...) Kararnameler, Resmî Gazetede yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmî Gazete*, (Sayı: 24400), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html> adresinden erişilmiştir.

⁶⁰ *T.C. Anayasası*, (2018:87), (Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş öncesindeki Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 87. maddesine göre kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkileri arasındadır.)

⁶¹ *T.C. Anayasası*, (2018:97), (Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş öncesindeki Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 91. maddesinde anılan sınırlar düzenlenmiştir.)

⁶² *T.C. Anayasası*, (2019:7), (Yasama yetkisinin devredilemezliği Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 7. maddesinde düzenlenmiştir.)

Yetki kanunları ve bunlara dayanan kanun hükmünde kararname, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulunda öncelikle ve ivedikle görüşülür.

Yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmayan kararname bu tarihte, Türkiye Büyük Millet Meclisince reddedilen kararname bu kararın Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte, yürürlükten kalkar. Değiştirilerek kabul edilen kararnamein değiştirilmiş hükümleri, bu değişikliklerin Resmî Gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

Böylece sınırları ve süresi belirlenmiş acilen çıkarılması gereken kanunlar yürütme organının bir parçası olan Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılabilmekte ve nihayetinde kanun hükmünde kararname meclisin onayından geçtiğinden yasama yetkisi de devredilmemiş sayılmaktadır.⁶³ Yukarıda 480 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4668 Sayılı Kanuna dönüşmesi de anlatılan bu sürecin bir parçası olarak gerçekleşmiştir. Dikkatlerden kaçmaması gereken bir detay ise 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin olduğu gibi kanunlaşmadığı ve kanun haline gelmesi esnasında bazı değişikliklerin de yapılmış olduğudur.

2.4.1. Teşkilat Yapısındaki Değişiklikler

Yapılan önemli değişikliklerden ilki Başkanlığın, Dışişleri Bakanlığı yerine Başbakanlığa bağlanmış olmasıdır.⁶⁴ Bu değişikliğin temel sebebi Başkanlığın faaliyetleri esnasında içlerinde uluslararası kuruluşlar da bulunan pek çok kamu kurumunun eşgüdümünü üstlenmesidir. Başkanlığın eşgüdüm sağlayacağı diğer kurum ve kuruluşlar açısından idare içerisinde daha üst bir noktaya konumlandırma ihtiyacı bu değişikliğe neden olmuştur.⁶⁵

⁶³ Erdoğan Teziç, *Anayasa Hukuku*, (İstanbul: Beta Yayınları, 1991), 27-28.

⁶⁴ 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmî Gazete*, (Sayı: 24400), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html> adresinden erişilmiştir. 1. Madde.

⁶⁵ *TBMM Tutanakları*, (2001, 02 Mayıs), B: 95, O:1, Dönem:21, Cilt:62, Yasama Yılı:3, 292.

Kanunun alt başlığında geçen ve değiştirilen 206 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede bu değişiklik dolayısıyla Dışişleri Bakanlığının kadro sayısında da değişiklik yapılmıştır. Değişiklik kanunun amaç bölümünde yer almaktadır:

Amaç

MADDE 1. – *Bu Kanunun amacı, başta Türk dilinin konuşulduğu cumhuriyetler ve akraba toplulukları ile Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, kalkınma yolundaki ülkeler ve topluluklarla diğer ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülke ve topluluklarla ekonomik, ticarî, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarındaki işbirliğini projeler ve programlar aracılığı ile geliştirmek, yapılacak yardım ve işlemleri yürütmek üzere, Başbakanlığa bağlı ve tüzel kişiliği haiz Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının kurulması ile teşkilât ve görevlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.*

İkinci ve belki de pratik açıdan önemli değişiklik ise fazlasıyla uzun olan ve pratik olmayan kurum adının anlamlı bir hale getirilmiş olmasıdır. Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı'nın adında Türkiye veya Türk ifadeleri bulunmadığı gibi anlamlı bir kısaltmaya da sahip değildir. Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı adı ise gerek adındaki Türk ifadesinin ülkemizin yurt dışındaki bilinirliğine katkısı gerekse diğer ülkelerde bulunan JAICA⁶⁶, KOICA⁶⁷ gibi örgütlerin kısa adlarıyla taşıdığı benzerlik açısından oldukça önemli ve olumlu bulunmaktadır.

Kanunla Başkanlığa kazandırılan yeni bir birim bulunmaktadır. Kanun koyucu 480 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile hukuki konulardaki danışmanlık ihtiyacının Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği tarafından karşılanmasını uygun gördüğünden⁶⁸ Başkanlık nezdinde bir hukuk müşavirliği kurulmasına gerek

⁶⁶ Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı

⁶⁷ Güney Kore Uluslararası İşbirliği Ajansı

⁶⁸ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmî Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir. 12. Madde

görmemiştir. 4668 Sayılı Kanun ile hukuk müşavirliği TİKA bünyesinde ayrı bir hizmet birimi olarak ihdas edilmiştir.⁶⁹ Başkanlık teşkilatındaki Müdürlük yapısı muhafaza edilmiştir.

2.4.2. Görev ve Faaliyetlere İlişkin Değişiklikler

Kanunun genelinde görülen önemli bir değişiklik gelişme yerine kalkınma ifadesinin kullanılmasıdır.⁷⁰ Diğer yandan iş birliğinin kapsamı ülkelerle sınırlı tutulmamış, topluluklar da anılarak iş birliği zemini geliştirilmiştir:⁷¹

Görevler

MADDE 2. – Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Kalkınma yolundaki ülke ve topluluklarla ekonomik, ticarî, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim işbirliğini, bu ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunacak projeler bazında geliştirmek.

b) Kalkınma yolundaki ülke ve toplulukların kalkınma hedefleri ve ihtiyaçlarını da göz önüne alarak ekonomik, ticarî, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim işbirliği ve yardım konularını belirlemek ve bu amaçla gerekli proje ve programları hazırlamak veya özel kuruluşlara hazırlatmak.

c) Kalkınma yolundaki ülke ve toplulukların bağımsız devlet yapılarının geliştirilmesi, mevzuatın hazırlanması, kamu görevlilerinin yetiştirilmesi, serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde bankacılık, sigorta, dış ticaret, bütçe ve vergi sistemi gibi alanlarda ihtiyaç duyacakları yardımları sağlamak, bu ülkelere uzmanlar gönderilmesi, bu ülkelere gelecek eleman ve öğrencilerin eğitim ve staj görmesi, bu kişilere burs tahsis edilmesi amacıyla gerekli düzenlemeleri ve koordinasyonu yapmak.

⁶⁹ 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmî Gazete*, (Sayı: 24400), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html> adresinden erişilmiştir.

⁷⁰ a.y.

⁷¹ a.y.

d) Eğitim ve kültür alanlarındaki işbirliği programlarının, yurt dışında, gerektiğinde Türk Kültür Merkezleri ile de işbirliği yaparak yürütülmesi için gerekli düzenlemeleri yapmak.

Başkanlıkça yürütülecek projelerin belirlenmesi, uygulanması ve sonuçlandırılması, gerekli koordinasyonlarla bu proje ve faaliyetlerin sponsorlar aracılığıyla yapılmasının sağlanması, Başkanlığın faaliyet ve amaçlarına uygun yayın yapılması ve bu yayınlarla ilgili olarak ödenecek ücretler ile bu alanda basın yayın organlarınınca yapılacak yayınların desteklenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmeliklerle belirlenir.

Diğer bir önemli gelişme ise Başkanlığın mali konularda proje ve faaliyet gerçekleştirebilmesine ilişkin yetkilerinin azaltılmış olmasıdır. 480 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede geçen ve doğrudan nakit desteği ve kredilerle ilgili yetkileri düzenleyen 2. maddenin e, f, g ve h bentleri⁷² kanun metninden Anayasa Mahkemesi'nin 06/10/1993 tarih ve E.1993/40 K.1993/38 sayılı kararı⁷³ ile çıkarılmıştır. Kanun koyucu faaliyetlerin aynî faaliyetlerle sınırlı tutulmasına yol açacak bu iptal kararını dikkate alarak benzer bir düzenlemeye yeni kanunda yer vermemiştir.

2.4.3. Personel Rejimine İlişkin Değişiklikler

4668 Sayılı Kanunla kuruma özgü uzmanlık unvanının ve buna ilişkin kadronun ihdas edildiği görülmektedir. 4668 sayılı kanunun 17 maddesi ve devamında kurumda görev yapacak kariyer uzmanlarının unvanı Teknik Yardım Uzmanı olarak düzenlenmiştir.⁷⁴ Bu gelişme kurumun teşkilatlanmasında önemli bir köşe taşı olarak

⁷² 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir.

⁷³ *Anayasa Mahkemesi'nin E.1993/40 ve K.1993/38 Sayılı Kararı*, (1993, 10 Ekim), Madde 29-30, s 11, <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr> adresinden erişilmiştir.

⁷⁴ 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek

görülebilmektedir. Kurum Dışişleri Bakanlığı teamüllerinden ve kadro yapısından sıyrılarak kendi kimliğini inşa etmeye başlamıştır. Bu sürecin hızlanacağı ve kurumun kelimenin tam manasıyla kendini gerçekleştireceği dönem ise takip eden dönem olacaktır.

2.5. 2011-2018 – 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Dönemi

656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname⁷⁵ ile TİKA'nın kurumsal yapısından görevlerine, yetkilerinden amaçlarına kadar olumlu sayılabilecek pek çok düzenleme yapıldığı görülmektedir.

Kanunda yapılan en önemli değişiklik önceki kanunlarda eleştirilere konu olan TİKA'nın çalışma alanını ve hareket kabiliyetini kısıtlayan sınırlandırmaların kaldırılmış olmasıdır. Önceki kanunda sayılan *“Türk dilinin konuşulduğu cumhuriyetler ve akraba toplulukları ile Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere”*⁷⁶ ifadesi yerini kapsam konusunda tereddütlere yer bırakmayacak bir biçimde geniş yorumlanmaya müsait bir ifade olan *“İşbirliğinde bulunulması hedeflenen devletler ve topluluklarla...”*⁷⁷ ifadesine bırakmıştır. Aynı maddenin devamında Başkanlığın

Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmî Gazete*, (Sayı: 24400), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html> adresinden erişilmiştir.

⁷⁵ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmî Gazete*, (Sayı: 28103), www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm adresinden erişilmiştir.

⁷⁶ 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmî Gazete*, (Sayı: 24400), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html> adresinden erişilmiştir.

⁷⁷ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmî Gazete*, (Sayı: 28103). Madde: 2/1. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

özel bütçeli olduğu ve kısa adının “TİKA” olduğu da düzenlenmiş olup⁷⁸ her iki düzenlemenin gerekli ve faydalı olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır.

2.5.1. Görev ve Faaliyetlere İlişkin Değişiklikler

Önceki düzenlemelerle karşılaştırıldığında görevlerde önemli birkaç değişiklik olduğu göze çarpmaktadır. İlk değişiklik önceki kanunlarda bulunması gerektiği halde bulunmayan 05.05.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun⁷⁹ yapılan atıf:⁸⁰

Görevler

MADDE 3 – (1) Başkanlığın görevleri, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, şunlardır:

Yapılan bu atıf sayesinde kanunla TİKA’ya verilen görevler ile ilgili kanunun hükümleri arasında oluşabilecek olası sorunların önlenmesinin hedeflendiği düşünülmektedir.

Diğer bir önemli değişiklik ise 656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye “yürütülen proje ve programların söz konusu ülke ve toplulukların kalkınma hedef ve ihtiyaçlarına uygun işbirliği program ve projelerini hazırlamak veya hazırlatmak” ifadesinin eklenmiş olmasıdır.⁸¹

⁷⁸ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103). Madde: 2/1. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

⁷⁹ 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, (1969, 5 Mayıs), *Resmi Gazete*, (Sayı: 13201), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1173.pdf> adresinden erişilmiştir.

⁸⁰ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

⁸¹ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

Görevler

MADDE 3 – (1) a) İşbirliğinde bulunulması hedeflenen ülke ve topluluklarla iktisadi, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarındaki ilişkileri karşılıklı kalkınmaya da katkıda bulunacak şekilde projeler ve faaliyetler temelinde geliştirmek, söz konusu ülke ve toplulukların kalkınma hedef ve ihtiyaçlarına uygun işbirliği program ve projelerini hazırlamak veya hazırlamak, bununla ilgili gerekli düzenlemeleri ve takibi yapmak ve bunların uygulanmasında koordinasyonu sağlamak.

Söz konusu düzenlemenin varlığı TİKA'nın diğer örgüt ve kuruluşlardan farklı bir biçimde ön koşulsuz ve herhangi bir örtük amaca hizmet etmeksizin salt fayda odaklı çalışacağına taahhüdü niteliğindedir. Sahadaki yansıması doğrudan doğruya görülebilecek bu özel çalışma biçiminin “*Türk Tipi Kalkınma Modeli*” olarak isimlendirildiği bilinmektedir.⁸² Bu düzenlemenin Başkanlığın diğer faaliyetlerini de kapsayacak şekilde genel bir ilke olarak düzenlenmesi söz konusu ilkeyi ön plana çıkaracaktır.

2.5.2. Teşkilat Yapısına İlişkin Değişiklikler

656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (I) sayılı cetveline göre TİKA teşkilat yapısı aşağıda görüldüğü gibidir.⁸³

(I) SAYILI CETVEL

TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI TEŞKİLATI

Başkan	Başkan Yardımcıları	Hizmet Birimleri
Başkan	Başkan Yardımcısı	1) Orta Asya ve Kafkaslar Dairesi Başkanlığı
	Başkan Yardımcısı	2) Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Başkanlığı
	Başkan Yardımcısı	3) Ortadoğu ve Afrika Dairesi Başkanlığı

⁸² *Faaliyet Raporu 2016*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2017), 7. <http://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2016/T%C3%BCrkiye%20Kalk%C4%B1nma%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%20Raporu%202016.pdf> adresinden erişilmiştir.

⁸³ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmî Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

		4) Doğu ve Güney Asya, Pasifik ve Latin Amerika Dairesi Başkanlığı
		5) Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanlığı
		6) Hukuk Müşavirliği
		7) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı
		8) İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Tablo 1 : TİKA Teşkilatı

İnternet sitesinde gösterilen⁸⁴ daha anlaşılır şekil ise aşağıdaki gibidir:

Şekil 3 : TİKA 656 Sayılı KHK-Organizasyon Şeması

⁸⁴ Erişim: https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/teskilat_semasi-14645, Erişim Tarihi: 11.07.2018

480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede⁸⁵ ve 4668 Sayılı TİKA Kanununda⁸⁶ benimsenmiş olan müdürlük yapısından TİKA 656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte vazgeçilerek başkanlık yapısına geçmiştir.⁸⁷ Bölgesel ve proje bazlı daire başkanlıkları birer TİKA Başkan Yardımcısına bağlanmışken, Hukuk Müşavirliği, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı ve İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının doğrudan Başkana bağlı olarak çalıştığı görülmektedir ve bu Başkanlığın bir tasarrufudur.

Teşkilat şemasından da anlaşılacağı üzere kurumda hiyerarşi yatay olarak dağıtılmış ve bürokrasi azaltılmaya çalışılmıştır.⁸⁸ Yapı tasarlanırken kurumun güncel iş yüküne uygun olarak tasarlandığı anlaşılmaktadır.

Bir başka önemli düzenleme ise TİKA'nın asıl faaliyet sahası olan yurt dışındaki faaliyetlerini yürütmek için program koordinasyon ofisleri kurmasına ilişkin düzenlemedir. Ofislerin yasal dayanağı 656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiştir.

Program Koordinasyon Ofisleri

MADDE 6 – (1) Başkanlığın yurtdışında yürüteceği program, proje, faaliyet ve yardım işlemlerinin gerektirdiği koordinasyonun sağlanması için Program Koordinasyon Ofisleri kurulabilir.

⁸⁵ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmî Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir.

⁸⁶ 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmî Gazete*, (Sayı: 24400), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html> adresinden erişilmiştir.

⁸⁷ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmî Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

⁸⁸ Kadir Aksay, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, Cilt:8 Sayı: 3 Sonbahar 2015, 116,117. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/405852> adresinden erişilmiştir.

2.5.2.1. Program Koordinasyon Ofisleri

Program Koordinasyon Ofisleri 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 maddesine göre kurulurlar.

Program Koordinasyon Ofisleri

MADDE 6 – (1) Başkanlığın yurtdışında yürüteceği program, proje, faaliyet ve yardım işlemlerinin gerektirdiği koordinasyonun sağlanması için Program Koordinasyon Ofisleri kurulabilir.

(2) Program Koordinasyon Ofislerinde, Başkanlık personelinden görevlendirilenler ile bunlara yardımcı olmak üzere mahallinden temin edilen ve Ofis hizmetlerinde çalışan personelin niteliği, sayısı, görev süresi ve bunlara ödenecek ücretlerin belirlenmesi, personele yapılacak ödemeler dışında kalan diğer harcamaların neler olacağı ve harcamaya ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Kanunun verdiği yetkiye istinaden Bakanlar Kurulu tarafından 04/04/2010 Tarih ve 27542 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2010/214 sayılı ve “Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar” başlıklı Bakanlar Kurulu Kararı⁸⁹ çıkarılmıştır.

656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede düzenlenen teşkilat yapısında PKO’lar sayılan organlardan biri değildir. Ofisler TİKA merkez binasındaki herhangi bir birimden farklılaşacak bir düzenlemeye sahip olmadığından ofislerin bir bütçesi bulunmamaktadır.

PKO’lar buldukları ülke sınırları içerisinde yetkilidir. Ofislerin TİKA faaliyetleri içindeki temel amacı kendilerine ulaşan proje taleplerinin hukuka ve teamüllere uygunluğunu denetlemek, proje taleplerini veya geliştirilen projeleri Başkanlık

⁸⁹ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

onayına sunmak ve onaylanan projeleri yürütmek ve takibini sağlamaktır. Bu amaç 2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 4. maddesinde⁹⁰ şu şekilde ifade edilmiştir:

Yurt dışında program koordinasyon ofislerinin kurulması

MADDE 4- (1) Başkanlık, yurt dışında yürüteceği proje, program ve yardım işlerinin gerektirdiği koordinasyonun sağlanması amacıyla, görev alanına giren ve öncelikli bölge ülkelerinde, Dışişleri Bakanlığının görüşünü almak suretiyle ofis açabilir.

(2) Ülke şartlarının gerektirdiği durumlarda, farklı şehirlerde olmak kaydıyla, aynı ülkede birden fazla ofis açılabilir.

Amaçları belirlenmiş bu ofislerin açılabilmesi için ilgili Bakanın ve Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak ofis açılmasına ilişkin Başkanlıkça karar alması gerekmektedir. Gerek ülkenin kendi içinde coğrafi açıdan getirdiği ulaşım zorlukları veya yüz ölçümü gerekse proje yoğunluğu dolayısıyla Başkanlık bir ülkede birden fazla ofis açılmasına karar verebilir. Afganistan ve Pakistan buna verilebilecek örnekler arasındadır. 2019 yılı itibariyle Afganistan'da ve Pakistan'da ikişer PKO bulunmaktadır.

Üzerinde durulması gereken konulardan biri ofislerin isimleridir. Ofisler buldukları ülkelerin adlarıyla değil buldukları şehirlerin adlarıyla anılmaktadırlar. Örneğin, Azerbaycan ofisinin adı Bakü Program Koordinasyon Ofisidir. Ofisler kurum içinde Bakü PKO şeklinde kurum dışında ise TİKA Bakü şeklinde anılmaktadır. Bakü PKO Azerbaycan sınırları içerisinde TİKA faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlayabilecek tek ofistir. Başkanlık, ofislerin isimleri konusunda Dışişleri ekolüne yakın durulmaktadır. Nasıl ki Büyükelçilikler buldukları ülkenin başkenti ile anılıyorsa TİKA ofisleri için de benzer bir

⁹⁰ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

yöntem benimsenmiştir. Benimsenen bu yöntemin TİKA'nın kurulduğu ilk yıllarda Dışişleri Bakanlığına⁹¹ bağlı bir kurum olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yeni ofis kurulum sürecine geri dönülecek olursa, ofis kurulması konusunda en önemli adım ilgili ülkeyle yapılan ikili uluslararası kalkınma iş birliği antlaşmasıdır. TİKA ofisleri buldukları ülkede yapılan bu antlaşmalara göre bir statü kazanmaktadır. Antlaşmaların düzenlediği konuların başında TİKA'nın ülkedeki faaliyet alanları bulunmaktadır. Genellikle çalışma alanları sayılıp tüketilse de “karşılıklı mutabakata dayalı diğer sektörler” ya da “özel önem atfedilen sektörler”⁹² şeklinde bir hükümlerle antlaşmaların kapsamının genişleyebilmesi imkânı korunmaktadır.

Diğer önemli bir konu da imtiyaz ve muafiyetlerdir. Bu başlık altında genel olarak Başkanlık tarafından görevlendirilen TİKA personelinin 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi⁹³ hükümleri uyarınca idari ve teknik personele tanınan ayrıcalık ve muafiyetlere sahip olması konusudur. Bu husus görevli TİKA personeline diplomatik ayrıcalıklar sağlamaktadır ve antlaşmalarda tekraren zikredilen vergi muafiyetleri hem personelin kişisel alışverişlerinden doğacak hem de ofis faaliyetleri kapsamında maruz kalınacak gelir vergisi, katma değer vergisi ve gümrük vergisi gibi vergilerden muaf tutulmasına imkân sağlamaktadır.

2019 yılı itibariyle kurulum çalışmaları devam edenler de dâhil olmak üzere⁹⁴ 59 ülkede 61 Program Koordinasyon Ofisi ve İrtibat Ofisi⁹⁵ olan TİKA'nın 656 sayılı

⁹¹ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir.

⁹² *Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması*, (2017, 14 Kasım), www.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0892.pdf adresinden erişilmiştir.

⁹³ 3042 Sayılı 18 Nisan 1961 Tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun, (1984, 12 Eylül), *Resmi Gazete*, (Sayı: 18513), https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc068/kanuntbmmc068/kanuntbmmc06803042.pdf adresinden erişilmiştir.

⁹⁴ Serdar Çam, *Faaliyet Raporu 2018*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2019), 9. www.tika.gov.tr/upload/publication/TikaFaaliyetWeb2018.pdf adresinden erişilmiştir.

Kanun Hükümünde Kararname yürürlüğe girdiğinde 28 program koordinasyon ofisi (PKO)⁹⁶ bulunmaktaydı. Aşağıda ofis açılan ülkelerin kuruluş tarihlerine göre kronolojik sıralı listesi görülebilir:

NO	ÜLKE ADI	NO	ÜLKE ADI
1	KIRGIZİSTAN	28	MYANMAR
2	TÜRKMENİSTAN	29	NİJER
3	AZERBAYCAN	30	GÜNEY SUDAN
4	ÖZBEKİSTAN	31	BANGLADEŞ
5	MOLDOVA	32	KAMERUN
6	GÜRCİSTAN	33	ÜRDÜN
7	KAZAKİSTAN	34	NAMİBYA
8	BOSNA HERSEK	35	MACARİSTAN
9	UKRAYNA	36	CEZAYİR
10	TACİKİSTAN	37	FİLİPİNLER
11	MOĞOLİSTAN	38	CİBUTİ
12	ARNAVUTLUK	39	ÇAD
13	AFGANİSTAN	40	KOMOR ADALARI
14	KOSOVA	41	MEKSİKA
15	ETİYOPYA	42	ROMANYA
16	FİLİSTİN	43	TANZANYA
17	MAKEDONYA	44	KOLOMBİYA
18	SUDAN	45	HIRVATİSTAN
19	SENEGAL	46	LİBYA
20	KARADAĞ	47	LÜBNAN
21	PAKİSTAN	48	GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ
22	SİRBİSTAN	49	IRAK
23	KENYA	50	GİNE
24	MISIR	51	NİJERYA
25	SOMALİ	52	MOZAMBİK
26	TUNUS	53	UGANDA
27	YEMEN		

Tablo 2 : Kronolojik Olarak PKO Kurulan Ülkeler

⁹⁵ “Hakkımızda”, 2019, <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649> adresinden erişilmiştir.

⁹⁶ *Faaliyet Raporu 2014*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2015), 7. <https://www.tika.gov.tr/upload/2016/Prestij%20Eserler/Faaliyet%20Raporu%202014.pdf> adresinden erişilmiştir.

Örneğin, 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte 2011 yılında Doğu ve Güney Asya Pasifik ve Latin Amerika Dairesi (DOGAL) kurulduğunda daireye bağlı yalnızca 3 ofis bulunmaktaydı. 2019 yılı itibariyle ise DOGAL Dairesine bağlı ofis sayısının 7 olduğu görülmektedir. Sorumluluk sahasında en fazla sayıda ofise bulunduran Ortadoğu ve Afrika Dairesinin (ODAF) kurulum aşamasında yok denecek kadar az olan ofis sayısı 2019 yılı itibariyle 36'dır. Dairelerin sorumluluk sahalarındaki aktif olan ve pasif olanlar da dâhil olmak üzere PKO ve irtibat ofisi sayıları aşağıda görülebilir:

DAİRE BAŞKANLIĞI	OFİS SAYISI
ODAF	36
BADA	13
OAK	12
DOGAL	7

Tablo 3 : Dairelere göre PKO Sayısı

2019 yılı itibariyle aktif hizmet vermeyenler dâhil olmak üzere tüm Program Koordinasyon Ofisleri ve İrtibat Ofisleri aşağıdaki gibidir.⁹⁷

	Ülke	Daire	Ofis Adı
1	Afganistan	OAK	Herat İO
2	Afganistan	OAK	Kabil PKO
3	Afganistan	OAK	Mezar-ı Şerif PKO
4	Arnavutluk	BADA	Tiran PKO
5	Azerbaycan	OAK	Bakü PKO
6	Bangladeş	DOGAL	Dakka PKO
7	Bosna-Hersek	BADA	Saraybosna PKO
8	Cezayir	ODAF	Cezayir PKO
9	Cibuti	ODAF	Cibuti PKO
10	Çad	ODAF	Encemine PKO
11	Etiyopya	ODAF	Addis Ababa PKO
12	Filipinler	DOGAL	Manila PKO

⁹⁷ Faaliyet Raporu 2018, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2019), 9. <https://www.tika.gov.tr/upload/publication/TikaFaaliyetWeb2018.pdf> adresinden erişilmiştir.

13	Filistin	ODAF	Gazze İO
14	Filistin	ODAF	Kudüs PKO
15	Gambiya	ODAF	Banjul PKO
16	Gine	ODAF	Konakri PKO
17	Güney Afrika Cumhuriyeti	ODAF	Pretorya PKO
18	Güney Sudan	ODAF	Cuba PKO
19	Gürcistan	OAK	Tiflis PKO
20	Hırvatistan	BADA	Zagreb PKO
21	Irak	ODAF	Bağdat PKO
22	İsrail	ODAF	Tel Aviv PKO
23	Kamerun	ODAF	Yaounde PKO
24	Karadağ	BADA	Podgoritsa PKO
25	Kazakistan	OAK	Almatı İO
26	Kazakistan	OAK	Astana PKO
27	Kenya	ODAF	Nairobi PKO
28	Kırgızistan	OAK	Bişkek PKO
29	Kolombiya	DOGAL	Bogota PKO
30	Komor Adaları	ODAF	Moroni PKO
31	Kosova	BADA	Priştine PKO
32	Libya	ODAF	Bingazi İO
33	Libya	ODAF	Trablus PKO
34	Lübnan	ODAF	Beyrut PKO
35	Macaristan	BADA	Budapeşte PKO
36	Madagaskar	ODAF	Madagaskar PKO
37	Makedonya	BADA	Üsküp PKO
38	Mali	ODAF	Bamako PKO
39	Meksika	DOGAL	Meksiko PKO
40	Mısır	ODAF	Kahire PKO
41	Moğolistan	OAK	Ulanbator PKO
42	Moldova	BADA	Kişinev PKO
43	Mozambik	ODAF	Maputo PKO
44	Myanmar	DOGAL	Yangon PKO
45	Namibya	ODAF	Windhoek PKO
46	Nijer	ODAF	Niamey PKO
47	Nijerya	ODAF	Abuja PKO
48	Özbekistan	OAK	Taşkent PKO

49	Pakistan	DOGAL	İslamabad PKO
50	Pakistan	DOGAL	Karaçi İO
51	Romanya	BADA	Bükreş PKO
52	Senegal	ODAF	Dakar PKO
53	Sırbistan	BADA	Belgrad PKO
54	Somali	ODAF	Hergeisa İO
55	Somali	ODAF	Mogadişu PKO
56	Sudan	ODAF	Darfur (Nyala) İO
57	Sudan	ODAF	Hartum PKO
58	Sudan	ODAF	Sevakın PKO
59	Suriye	ODAF	Şam PKO
60	Tacikistan	OAK	Duşanbe PKO
61	Tanzanya	ODAF	Darüsselam PKO
62	Tunus	ODAF	Tunus PKO
63	Türkmenistan	OAK	Aşkabat PKO
64	Uganda	ODAF	Kampala PKO
65	Ukrayna	BADA	Kırım PKO
66	Ukrayna	BADA	Kiev PKO
67	Ürdün	ODAF	Amman PKO
68	Yemen	ODAF	Aden İO
69	Yemen	ODAF	Sana'a PKO

Tablo 4 : Tüm Program Koordinasyon ve İrtibat Ofisleri

2.5.3. Personel Yapısına İlişkin Düzenlemeler

TİKA, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa uygun bir şekilde⁹⁸ Genel İdare Hizmetleri (GİH), Teknik Hizmetler (TH), Avukatlık Hizmetleri (AH) ve Yardımcı Hizmetler (YH) olmak üzere 4 farklı hizmet sınıfı kadrosuna sahiptir. 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye göre bu sınıflara ayrılmış kadro unvanları aşağıdaki tablodaki gibidir:⁹⁹

⁹⁸ 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, (1965, 23 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı:12056) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf> adresinden erişilmiştir. 36. Madde

⁹⁹ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

(1) SAYILI LİSTE
İHDAS EDİLEN KADROLAR

Sınıfı	Unvanı
GİH	Başkan
GİH	Başkan Yardımcısı
GİH	Orta Asya ve Kafkaslar Dairesi Başkanı
GİH	Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Başkanı
GİH	Ortadoğu ve Afrika Dairesi Başkanı
GİH	Doğu ve Güney Asya, Pasifik ve Latin Amerika Dairesi Başkanı
GİH	Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanı
GİH	Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı
GİH	İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanı
GİH	I. Hukuk Müşaviri
GİH	Hukuk Müşaviri
GİH	İç Denetçi
AH	Avukat
GİH	TİKA Uzmanı
TH	TİKA Uzmanı
GİH	TİKA Uzman Yardımcısı
TH	TİKA Uzman Yardımcısı
GİH	Mali Hizmetler Uzmanı
GİH	Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı
GİH	Araştırmacı (Ö)
GİH	Araştırmacı
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
GİH	Programcı
GİH	Çözümleyici
GİH	Memur
GİH	Sekreter
GİH	Şoför
YH	Bekçi
YH	Hizmetli

Tablo 5 : Kadro Cetveli

Kanunda sayılan kadroların dışında Başkanlık bünyesinde:

- Daimi işçi statüsünde bulunan ve 2017 yılında kamuda taşeron işçiliğın sona erdirilmesi amacıyla kadroya alınan destek personeli,¹⁰⁰
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olmayıp 656 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin 16. Maddesinin 7. Fıkrasına tabi olarak çalışan sözleşmeli personel,¹⁰¹
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa veya diğerk kanunlara tabi olarak başka bir kamu kurumunda çalışıp 656 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin 17. Maddesinin 1. Fıkrasına kapsamında TİKA'da görev yapan geçici personel,¹⁰²
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olmayıp 656 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin 6. Maddesinin 2. Fıkrasına tabi olarak çalışan sözleşmeli yurt dışı yerel personel,¹⁰³
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak çalışan ve 656 sayılı Kanun Hükümünde Kararname'de ihdas edilen kadroların dışında 190 Sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükümünde Kararname¹⁰⁴ ile ihdas edilen kadrolarda, örneğın uzman unvanlı, personel istihdam edilmektedir.

TİKA'da personel görev unvanlarıyla değil kadro unvanlarıyla anılmaktadır. 656 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin 16. Maddesinin 7. Fıkrasına¹⁰⁵ tabi olarak

¹⁰⁰ 696 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname, (2017, 24 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30280), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171224-22.htm> adresinden erişilmiştir.

¹⁰¹ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

¹⁰² a.y.

¹⁰³ a.y.

¹⁰⁴ 190 Sayılı Genel Kadro Usulü Hakkında Kanun Hükümünde Kararname, (1983, 14 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 18251(Mükerrer)), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.190.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁰⁵ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm adresinden erişilmiştir.

çalışan sözleşmeli personelin kimliklerinde sözleşmeli personel yazmaktadır. Bu personel belgelerinde de aynı unvanı kullanmaktadır.

656 sayılı kanununun 16. Maddesinin 7. Fıkrasına tabi olarak çalışan sözleşmeli personelin mali statüsü kanunda şu şekilde ifade edilmiştir:

(7) ... Bunlara ödenecek ücretin tutarı, birinci dereceli kadroda bulunan TİKA Uzmanına mali haklar kapsamında yapılan ödemeler tutarını geçmemek üzere Başkan tarafından tespit edilir. ...

Görüldüğü üzere mezkûr sözleşmeli personel mali haklar bakımından TİKA Uzmanına denk tutulmuştur. TİKA Başkanlığı tarafından yayımlanan 15.08.2012 gün ve 28385 sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmeliğin 3. Maddesinin g bendindeki¹⁰⁶ tanıtımda sözleşmeli personelin uzman personel olduğu düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye rağmen personelin unvanı konusunda özel bir düzenleme yapılmadığı görülmektedir. Özel bir düzenleme yapılmasına gerek olmaksızın sözleşmeli personelin uzman personel olarak tanımlanması dolayısıyla unvanlarının da uzman olması gerektiği değerlendirilmektedir.

Tanımlar

MADDE 3 – g) Sözleşmeli personel: Başkanlıkta, 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 16 ncı maddesinin yedinci fıkrası kapsamında, bu Yönetmelik hükümlerine göre çalıştırılmak üzere kendileri ile sözleşme yapılan **yerli ve yabancı uzman personeli**,

2.5.3.1. Yurt Dışı Personel Görevlendirilmesi

Ofislerde çalışacak personel 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 6. maddesinin 2. fıkrasına¹⁰⁷ uygun olarak çıkarılmış olan 2010/214 sayılı Bakanlar

¹⁰⁶ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik, (2012, 15 Ağustos), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28385), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/08/20120815-6.htm> adresinden erişilmiştir.

¹⁰⁷ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

Kurulu Kararının 5. maddesine¹⁰⁸ göre görevlendirilir. Görevlendirmeler İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının önerisi, TİKA Başkanının ve ilgili Bakanın onayı ile hayata geçmektedir.

Program Koordinatörü ve Personel Görevlendirilmesi

MADDE 5- (1) İlgili ülkelerde ofis kurulmasının tamamlanmasını müteakip, Başkanlıkça söz konusu ofislerde bir personel, program koordinatörü olarak görevlendirilir.

(2) Program koordinatörleri, Başkanın önerisi ve Bakanın onayıyla, 2 yılı geçmemek üzere görevlendirilirler. Ancak bu süre Bakanın onayı ile 1 yıl daha uzatılabilir.

(3) Program koordinatörleri; bilgi birikimleri, tecrübeleri ve temsil kabiliyetleri dikkate alınarak, Başkanlıkta kadrolu veya sözleşmeli olarak ya da 4668 sayılı Kanununun 19. maddesi kapsamında çalışan personel arasından görevlendirilirler.¹⁰⁹

(4) Program koordinatörü olarak görevlendirilen personel, görev yapılan ülkede Başkanlık tarafından yürütülen tüm etkinlikleri takip edip sonuçlarını her ay bir raporla Başkanlığa bildirir.

(5) Program koordinasyon ofislerinde, program koordinatörlerine yardımcı olmak üzere Başkanlık merkezinden, görev süresi 2 yılı aşmamak üzere Başkanlıkça yeteri kadar personel görevlendirilebilir.

(6) İlgili program koordinatörünün teklifi ve Başkanlığın onayı ile ofislerde sözleşmeli olarak yeteri kadar yerel personel istihdam edilebilir. Yerel personel, yürütecekleri görevin niteliğine göre eğitim durumları ile bilgi ve tecrübeleri dikkate alınarak tercihen Türkçe bilenler arasından seçilir.

2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 5. maddesinin 1. fıkrasına göre görevlendirilen sorumlu personele “Program Koordinatörü” unvanı verilmektedir.¹¹⁰

¹⁰⁸ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

¹⁰⁹ Atıf yapılan 4668 sayılı Kanununun 19. maddesi önce 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 17. maddesinde, sonra 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 531. Maddesinde yeniden düzenlenmiştir.

¹¹⁰ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel

656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de teşkilat şemasında ofislere yer verilmediği gibi kadro cetvelinde de Program Koordinatörü bulunmamaktadır.

Program koordinatörü ve personel görevlendirilmesi

MADDE 5- (1) İlgili ülkelerde ofis kurulmasının tamamlanmasını müteakip, Başkanlıkça söz konusu ofislerde bir personel, program koordinatörü olarak görevlendirilir.

2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 5. maddesinin 2. fıkrasına göre 2+1 yıl şeklinde görevlendirilecek bir Program Koordinatörü aynı ülkede en fazla 3 yıl görev yapabilmektedir.¹¹¹

Program koordinatörü ve personel görevlendirilmesi

MADDE 5- (2) Program koordinatörleri, Başkanın önerisi ve Bakanın onayıyla, 2 yılı geçmemek üzere görevlendirilirler. Ancak bu süre Bakanın onayı ile 1 yıl daha uzatılabilir.

Görev her ne kadar uzun süreli olsa da 2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 6. maddesinin 1. fıkrasına dayanılarak görevlendirmeler geçici görevli statüsünde yapılmaktadır.¹¹²

Program koordinatörü ve diğer personele ödenecek ücretler

MADDE 6- (1) Ofislerde program koordinatörü ile ona yardımcı olmak üzere Başkanlık merkezinden görevlendirilen personele, sadece resmî gidiş ve dönüşleri için 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre geçici görev yolluğu ödenir.

Program Koordinatörünün resen harcama yetkisi bulunmamaktadır. Yürürlükteki mevzuata göre Program Koordinatörü Daire Başkanlıklarının, diğer bir deyişle harcama yetkililerinin birer mutemedi konumundadır. PKO’ların ve personelin

İhtiyaçlarının Karşılanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

¹¹¹ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

¹¹² a.y.

teşkilatta yerinin olmamasından dolayı PKO'ların bir bütçesi bulunmamakta ve personelin hemen hiçbir konuda resen harcama yetkisi bulunmamaktadır. Harcama yetkisi olan alanlar ise PKO'ların çok sınırlı ve önceden belirlenmiş giderlerini karşılamakla sınırlıdır. Bu harcamalar da mutemet sıfatıyla gerçekleştirilmektedir. Bir konu ve meblağ ile ilgili Başkanlık oluru alındığı takdirde izin verilen her türlü harcamayı izin verilen sınırlar içerisinde gerçekleştirebilmek mümkündür.

2.5.3.2. Yerel Personel

2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 5. maddesinin 6. fıkrasına göre PKO'larda yerel personel istihdam edilebileceği ve istihdamın da tercihen Türkçe bilenler arasından seçilmek suretiyle yapılabileceği hükme bağlanmıştır.¹¹³

Program koordinatörü ve personel görevlendirilmesi

MADDE 5- (6) *İlgili program koordinatörünün teklifi ve Başkanlığın onayı ile ofislerde sözleşmeli olarak yeteri kadar yerel personel istihdam edilebilir. Yerel personel, yürütecekleri görevin niteliğine göre eğitim durumları ile bilgi ve tecrübeleri dikkate alınarak tercihen Türkçe bilenler arasından seçilir.*

Bu maddenin ve kararın geri kalanında yerel personel istihdamının usulüne ilişkin herhangi bir düzenleme ya da başkaca bir mevzuat bulunmamaktadır.

PKO'lar incelendiğinde ülkelerin durumuna ve genel ihtiyaca göre Asistan, Mühendis, Sekreter, Hizmetli ve Güvenlik Görevlisi istihdam edildiği görülmektedir.

Yerel personele ödenecek ücret 2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 6. maddesinin 3. fıkrasına göre 1.500,00 ABD Doları ile sınırlandırılmıştır.¹¹⁴

Program koordinatörü ve diğer personele ödenecek ücretler

MADDE 6- (3) *Ofislerde görevlendirilen yerel personele, yürüttükleri görevler, eğitim durumları ve yabancı dil bilgileri göz önünde bulundurularak, ilgili program*

¹¹³ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmî Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

¹¹⁴ a.y.

koordinatörünün teklifi ve Başkanlığın onayı ile aylık 1.500 ABD Dolarını geçmemek üzere ücret ödenir.

Yerel personelin emekli maaşı, kıdem tazminatı ve sağlık güvencesi ile ilgili herhangi bir düzenlemenin yapılmadığı görülmektedir. Bilindiği gibi TİKA görev alanı gereği gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerde görev yapmaktadır. Bu ülkelerden özellikle Afrika ülkelerinde devletlerin yerleşik bir emeklilik ve sağlık sistemi bulunmamaktadır. Bazı ülkelerde istenirse dahi özel sağlık sigorta sistemi de olmadığından personele sağlık güvencesi sunulamamaktadır. Tüm bu nedenler esasında neden her ülkede geçerli olabilecek bir düzenlemenin yapılamadığının işaretleridir.

2.5.4. Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşleri

2010/8030 sayılı İdarelerin Yabancı Ülkelerdeki Kuruluşlarının Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşlerine İlişkin Esaslar başlıklı Bakanlar Kurulu Kararının 5. Maddesi aşağıda görüldüğü gibidir. ¹¹⁵

Mal ve hizmet alımları, yapım işleri ve temsil-ağırlama giderleri

MADDE 7- (1) Program koordinasyon ofislerince;

a) Yapılacak her türlü mal ve hizmet alımları,

b) Gerçekleştirilecek her türlü yapım işleri,

c) Esas, usul ve limitleri Başkanlığın önerisi ve Bakanın onayı ile belirlenecek temsil ve ağırlama giderleri, 14/09/2004 tarihli ve 2004/8030 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe koyulan İdarelerin Yabancı Ülkelerdeki Kuruluşlarının Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşlerine İlişkin Esaslara göre yürütülür.

2004/8030 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının TİKA için en önemli işlevi yurt içinde yapılacak mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin yurt dışında yapılacak mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinden nasıl ayrılacağını düzenlemesidir. ¹¹⁶

¹¹⁵ 2010/8030 Sayılı İdarelerin Yabancı Ülkelerdeki Kuruluşlarının Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşlerine İlişkin Esaslar, (2004, 04 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 25633), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/11/20041104.htm> adresinden erişilmiştir.

¹¹⁶ a.y.

Kapsam

Madde 2 — *Yabancı ülkelerdeki kuruluşların mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, yurt dışında bulunan nakil vasıtalarının o yerden sağlanması zorunlu mal veya hizmet alımlarının bu Esaslara tabi olabilmesi için mal ve hizmetin yurt dışındaki kurum veya kuruluş ile nakil vasıtalarının ihtiyacı için alınacak olması, malın sadece yurt dışındaki kurum veya kuruluş ile nakil vasıtalarınc kullanılması, hizmetten sadece yurt dışındaki kurum veya kuruluş ile nakil vasıtalarının faydalanması ve yapım işinin yurt dışında gerçekleştirilmesi gereklidir.*

Buna göre bir mal alımı, hizmet alımı ya da yapım işinin yurt dışı mevzuatına yani 2004/8030 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına tabi olup olmadığı mal ve hizmetten nerede istifade edileceği veya yapım işinin nerede gerçekleşeceğine göre düzenlenmiştir. Örneğin, bir mal alımı işinde malın nereden alındığına değil nerede kullanılacağına bakılarak tabi olduğu mevzuatın belirlenmesi öngörülmüştür.

Anılan 2004/8030 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında ihale usullerine değinilmiş fakat doğrudan temin usulüne ilişkin herhangi bir usul özel olarak düzenlenmemiştir.¹¹⁷

2.6. 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Arasındaki Geçiş Dönemi

16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen Anayasa Değişikliği Referandumu neticesinde çıkan evet oyu ile Türkiye Cumhuriyeti'nin hükümet sistemi değişmiş, Parlamenter Sistemden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş süreci

¹¹⁷ 2010/8030 Sayılı İdarelerin Yabancı Ülkelerdeki Kuruluşlarının Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşlerine İlişkin Esaslar, (2004, 04 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 25633), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/11/20041104.htm> adresinden erişilmiştir.

başlamıştır.¹¹⁸ Yeni sisteme 24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilen erken genel seçimle fiilen geçilmiştir.¹¹⁹ Bu sistemin TİKA açısından önemli Başbakanlık makamının ve teşkilatının kaldırılarak yetkilerin Cumhurbaşkanında toplanmasıdır.¹²⁰ TİKA'yı iki yönden etkileyen bu değişiklik neticesinde öncelikle daha önceden Başbakanlığa bağlı bir kuruluş olarak düzenlenen TİKA'nın bağlı olduğu Başbakanlık¹²¹ ortadan kalkmış ve kurumun nereye bağlanacağı konusunda soru işaretleri doğmuştur.

Diğer bir önemli değişiklik ise Cumhuriyet tarihi için yeni ve benzersiz bir uygulama olan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleridir. Cumhurbaşkanı yürütme yetkisine ilişkin kararname çıkarabildiği¹²² için TİKA'nın kuruluş kanunu olan 656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede yapılacak değişikliklerin de geçiş sonrası bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile yapılması olasıdır. Buna karşın Cumhurbaşkanlığı, çıkardığı ilk kararname olan 10 Temmuz 2018 gün ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi¹²³ ile henüz kendi teşkilatını kurmadan önce 09 Temmuz 2018 günü 30473 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanması ile yürürlüğe giren 02.07.2018 tarih ve 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde

¹¹⁸ Turan Akkoyun, "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Tarihi Değeri", *Ombudsman Akademik*, s.185, Yıl: 5 Sayı: 9 Tarih: Temmuz-Aralık 2018, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/644794>, adresinden erişilmiştir.

¹¹⁹ a.g.e., 187.

¹²⁰ A.Menaf Turan, "Türkiye'nin Yeni Yönetim Düzeni: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi", *Social Sciences Research Journal*, s.53, Volume 7, Issue 3, 42-91, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/524784> adresinden erişilmiştir.

¹²¹ 4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmi Gazete*, (Sayı: 24400), www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html adresinden erişilmiştir.

¹²² Turan Akkoyun, "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Tarihi Değeri", *Ombudsman Akademik*, s.190, Yıl: 5 Sayı: 9 Tarih: Temmuz-Aralık 2018, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/644794>, adresinden erişilmiştir.

¹²³ 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (2018, 10 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30474) Erişim: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf> adresinden erişilmiştir.

Değişiklik Yapılması Hakkında KHK'nin 94. Maddesi uyarınca bazı değişiklikler yapılmıştır.¹²⁴

***MADDE 94-** 24/10/2011 tarihli ve 656 sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin; a) Adı “Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” şeklinde değiştirilmiştir. b) 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir. c) 1 ila 5 inci maddeleri, 6 ncı maddesinin birinci fıkrası, 7 ila 18 inci maddeleri, 20 nci maddesi ve geçici 1 ila geçici 5 inci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.*

Söz konusu madde ile 656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlükten kaldırılan maddeleri EK-1’de gösterilmiştir.

Daha önceki mevzuata uygun olarak çıkarılmış olan ve herhangi bir farklı ilke düzenlemesi getirmeyen 15.07.2018 gün ve 10 sayılı Resmî Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 7. Maddesine göre kanunlar aksi belirtilmediyse yayımlandığı gün yürürlüğe girer.¹²⁵

Mevzuatın Yürürlüğe Girmesi

***MADDE 7 - (1)** Kanunlar, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve yönetmelikler ile diğer düzenlemeler, ayrıca bir yürürlük tarihi belirtilmemiş ise Resmî Gazete’de yayımlandığı gün yürürlüğe girer.*

Yukarıda gösterildiği gibi TİKA'nın kuruluş kanunu olan 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin çekirdek sayılabilecek maddelerinin neredeyse tamamı 703 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 94. maddesi ile ilga edilmiştir.¹²⁶ 144

¹²⁴ 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2018, 09 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30473(3. Mükerrer)) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180709M3.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹²⁵ 10 sayılı Resmî Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (2018, 15 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30479), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.10.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹²⁶ 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2018, 09

sayfa uzunluğundaki ilgili Kanun Hükmünde Kararname incelendiğinde, mülga maddeler dolayısıyla hukuken hareket alanı kalmayacak ve herhangi bir idari eylem veya işlem için yetkisi bırakılmayan kurumlar için yapılacak yeni düzenlemeye kadar hâlihazırdaki mülga maddelerin geçerli olacağına ilişkin bir geçici maddenin düzenlenmediği görülmektedir. Buna en yakın düzenleme geçici 16. maddedir.¹²⁷

Tüzükler, Bakanlar Kurulu Kararları ve Yönetmelikleri

GEÇİCİ MADDE 16- (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, bu Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklik yapılan kanunların ve kanun hükmünde kararnamelerin ilgili maddeleri gereğince yürürlüğe konulmuş olan tüzükler, nizamnameler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür.

Normlar hiyerarşisine göre hiçbir norm bir üst norma aykırı olamaz. Örneğin kanunlar kendisinin bir üst normu olan anayasaya aykırı olamaz.¹²⁸ Diğer yandan hiçbir norm bir üst normun yetkilendirmediği bir alanda düzenleme yapamaz.¹²⁹ İlgili geçici madde mülga maddelere dayanılarak yürürlüğe konan tüzük, yönetmelik gibi idare tarafından çıkarılan düzenleyici işlemlerin yürürlüğünün devam ettiğini ifade etmektedir. Ne var ki kanunun kendisinden kaynaklanan yetkilerin devamı için bir düzenleme yapılmamıştır. Bu da 09.07.2018 tarihi ile yeni düzenlemeleri içeren 15.07.2018 gün ve 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 15.07.2018 gün ve 30479 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdiği güne kadar gerçekleştirilen idari eylem ve işlemler için yetki sakatlığı meydana gelmeyeceği sorusunu gündeme getirmektedir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2. Maddesinde idari işlemlerin unsurları yetki, şekil, sebep, konu ve

Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30473(3. Mükerrer)) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180709M3.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹²⁷ a.y.

¹²⁸ *T.C. Anayasası*, (2019), Madde: 11

¹²⁹ Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku*, (Bursa: Ekin, 2000), 647.

maksat olarak sayılmıştır.¹³⁰ Bunlardan yetki unsuru idare hukukunda en sık karşılaşılan ihlal alanını oluşturmaktadır zira yetki unsurunun ihlal edilebilmesi için idarenin kanundan yetki almadığı bir konuda idari işlem veya eylemde bulunması gerekir.¹³¹ Karahanoğulları yetki unsurunu “yasalarca tanınmış karar alma gücü” olarak tanımlamaktadır.¹³² İki kanuni düzenleme arasında geçen 6 günlük sürede idarece gerçekleştirilen eylem ve işlemlerin hukuki durumundaki muallaklık TİKA’nın makûs talihi olan kurucu metinlerinin hazırlanması için yeterli sürenin olmamasının bir sonucu olarak görülebilir.

2.7. 2018 ve Sonrası 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Dönemi

TİKA’nın kuruluş kanunu olan 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin çekirdek sayılabilecek maddelerinin neredeyse tamamı 703 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 94. maddesi ile ilga edildikten¹³³ sonra, çıkarılan 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile TİKA kuruluş kanunu yeniden düzenlenmiş ve Başkanlık T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlanmıştır.¹³⁴ 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin tamamının neden ilga edilmediği anlaşılamamaktadır. Zira 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin nihai halinde geçerli yalnızca 2 madde kalmış, bu iki maddenin biri bir bölümüyle 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve

¹³⁰ 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, (1982, 20 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 17580), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹³¹ Onur Karahanoğulları, *İdarenin Hukukla Kavranması: Yasallık ve İdari İşlemler (Yargı Kararlarına Dayalı Bir İnceleme)*, (Ankara:Turhan Kitabevi, 2011), s.381.

¹³² a.g.e., 326.

¹³³ 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2018, 09 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30473(3. Mükerrer)) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180709M3.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹³⁴ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde zaten yeniden düzenlenmiştir.¹³⁵

656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname

Program Koordinasyon Ofisleri

MADDE 6 – (1)

(2) Program Koordinasyon Ofislerinde, Başkanlık personelinden görevlendirilenler ile bunlara yardımcı olmak üzere mahallinden temin edilen ve Ofis hizmetlerinde çalışan personelin niteliği, sayısı, görev süresi ve bunlara ödenecek ücretlerin belirlenmesi, personele yapılacak ödemeler dışında kalan diğer harcamaların neler olacağı ve harcamaya ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanınca belirlenir.

4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

Program Koordinasyon Ofisleri

MADDE 525 – (1) Başkanlığın yurtdışında yürüteceği program, proje, faaliyet ve yardım işlemlerinin gerektirdiği koordinasyonun sağlanması için Program Koordinasyon Ofisleri kurulabilir.

Yukarıda da görüldüğü üzere TİKA'nın temel çalışma sahası olan yurt dışındaki teşkilatının hukuki düzenlemesi mevzuatta ikiye bölünmüş durumdadır. İlginç olan 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenen kısmın 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yukarıda görülen 6. Maddesinin ilga edilen ve aşağıda eski halinin görülebileceği 1. Fıkra olmasıdır.

Program Koordinasyon Ofisleri

MADDE 6 – (1) Başkanlığın yurtdışında yürüteceği program, proje, faaliyet ve yardım işlemlerinin gerektirdiği koordinasyonun sağlanması için Program Koordinasyon Ofisleri kurulabilir.

Uygulamadan örnek vermek gerekirse PKO'lara ilişkin çalışma yapan bir araştırmacı ofislerin hukuki dayanağını 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 525.

¹³⁵ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

Maddesinde¹³⁶, PKO'larda çalışacak personele ilişkin hükümleri ise 656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 6 maddesinin, birincisi var olmayan ikinci fıkrasında bulacaktır.¹³⁷

Bilindiği gibi bir kanun değişikliği yapılırken yeni gelen hükmün hangi maddenin yerini alacağı veya yeni getirilen veya çıkarılan kelimenin nereye getirileceği veya nereden çıkarılacağı kanun metninde belirtilir. 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde yeni bir kurum kuruluyormuşçasına eski kanuna herhangi bir atıf yapılmadan yeni düzenlemelere yer verilmiştir.¹³⁸ Bu da mevzuatın parçalanmasına ve aşağıda son hali görülen şekilde, geçerli yalnızca iki maddesi kalmış bir kanun metninin mevzuatta varlığını sürdürmesine yol açmaktadır.¹³⁹

Program Koordinasyon Ofisleri

MADDE 6 – (1) (Mülga fıkra: 2/7/2018 – KHK-703/94 md.)

(2) Program Koordinasyon Ofislerinde, Başkanlık personelinden görevlendirilenler ile bunlara yardımcı olmak üzere mahallinden temin edilen ve Ofis hizmetlerinde çalışan personelin niteliği, sayısı, görev süresi ve bunlara ödenecek ücretlerin belirlenmesi, personele yapılacak ödemeler dışında kalan diğer harcamaların neler olacağı ve harcamaya ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanınca belirlenir. ⁽¹⁾

Kaynak Yönetimi

MADDE 19 – (1) Başkanlığa verilen görevlerden yurtdışında veya doğrudan yurtdışındaki faaliyetlere yönelik olarak kullanılmak üzere tefrik edilen ödeneklerden Bakan tarafından belirlenecek olan kısımlar Başkanlık bütçesine gider

¹³⁶ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹³⁷ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

¹³⁸ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹³⁹ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılır. Bu hesaplardan yapılan harcamalar 5018 sayılı Kanun ve 4734 sayılı Kanun hükümlerine tabi değildir. Aktarılan tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve alımlarda kullanılacak ihale yöntemlerine ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ve Başkanlıkça müştereken belirlenir.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) *Bu Kanun Hükümünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*

Yürütme

MADDE 22 – (1) *Bu Kanun Hükümünde Kararnamenin hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.*

Bu soruna giden yolun iradi bir biçimde açılmadığı ve TİKA'nın makûs talihi olan aceleciliğin bir sonucu olarak vücuda geldiği açıktır. Türkiye'nin içinden geçtiği dönemde alınan erken seçim kararının meydana getirdiği zaman darlığı bunun en önemli sebebi olarak görülebilir. Bu açıdan kamu yönetiminin büyük bölümü ile ilgili düzenlemelerin hızlıca yapılması gereken bir ortamda çok daha önemli problemlerin çıkmaması başarı sayılmalıdır. Eleştiriye konu olan ve sorun olarak tabir edilen düzenlemelere, uygulamada herhangi bir sorun meydana getirmeyeceğinden, gelecekte yeniden düzenlenmesinde fayda mülahaza edildiğinden yer verilmiştir.

2.7.1. Düzenlemenin Getirdiği Değişiklikler

656 Sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin iki maddesi hariç diğer tüm maddeleri 703 Sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin 94. maddesi ile ilga edildikten¹⁴⁰ sonra 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde görülen

¹⁴⁰ 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname, (2018, 09 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30473(3. Mükerrer)) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180709M3.pdf> adresinden erişilmiştir.

düzenlemelerin¹⁴¹ 656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin mülga maddelerinin büyük bir kısmını içeriklerini çoğunlukla tümüyle koruyarak yeniden düzenlemek şeklinde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Dikkat çeken ilk değişiklik görevler başlığını taşıyan 522. Maddede görülmektedir. Bu maddenin önceki hali olan 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. Maddesinin 1. Fıkrasındaki¹⁴² aşağıda altı çizili olan kısım kanun metninden çıkarılmıştır:

Görevler

MADDE 3 – (1) Başkanlığın görevleri, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, şunlardır:

Yukarıdaki düzenlemenin TİKA'nın görev ve sorumlulukları ile Dışişleri Bakanlığı'nın görev ve sorumlulukları arasında bir çatışma olması halinde 05.05.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanunun¹⁴³ uygulanabilmesi için düzenlendiği tahmin edilmektedir. Bu hükmün maddeden çıkarılması TİKA'nın yurt dışında daha fazla görev ve sorumluluk üstlenebilmesi ve gerektiğinde Büyükelçilik teşkilatı olmadığı halde TİKA ofisinin bulunduğu Komor Adaları gibi ülkelerde daha güçlü bir biçimde hareket ve temsil edebilmesini temin etmek amaçlı olarak yorumlanabilir. Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin madde gerekçeleri bulunmadığından olumlu olduğu değerlendirilen mezkûr maddeyle ilgili kanun koyucunun gerekçesini birinci elden temin etmek mümkün değildir.

¹⁴¹ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁴² 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

¹⁴³ 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, (1969, 5 Mayıs), *Resmi Gazete*, (Sayı: 13201), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1173.pdf> adresinden erişilmiştir.

Bir diğer önemli dzenleme TİKA'nın her kanun değişikliğinde işlevsel hale getirilmeye çalışılan ve yıllar içerisinde zayıflayarak etkisini tamamen yitiren 656 Sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin 7. Maddesinde¹⁴⁴ dzenlenen TİKA Danışma Kurulunun lağvedilmesidir.

Danışma Kurulu

MADDE 7 – (1) *Danışma Kurulu; Bakanın başkanlığında, Bakanın belirleyeceği kamu kurum ve kuruluşlarının bağlı ya da ilgili buldukları bakan tarafından görevlendirilen temsilcilerin katılımıyla oluşturulan bir istişare kuruludur. Başkan ve Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Danışma Kurulunun doğal üyesidir.*

(2) Danışma Kurulunun istişare edeceği konuların nitelik ve özelliklerinin gerektirmesi halinde Başkan Yardımcıları ve ilgili Daire Başkanları da Kurul Başkanınca toplantıya çağırılır.

(3) Kurul yılda en az bir defa olmak üzere Bakanın daveti üzerine toplanır. Bakan bu yetkisini Başkana devredebilir. Başkan, Bakanın yetki vermesi halinde Kurula Başkanlık edebilir. Kurulun sekreteryâ hizmetleri Başkanlıkça yürütülür.

(4) Danışma Kurulu, Başkanlığın faaliyetlerinin kapsam, ilke ve önceliklerinin belirlenmesi ile bu faaliyetlerin hükümetin genel siyaseti ve dış politika hedefleri çerçevesinde gerçekleşmesi amacıyla tavsiye niteliğinde kararlar alır.

656 Sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin mülga 7. Maddesinin 4. Fıkrasında kurulun faaliyet amaçlarından en önemlisinin Başkanlığın faaliyetlerinin kapsam, ilke ve önceliklerinin belirlenmesi ve bunların hükümetin genel siyasetiyle olan uyumu olduğu görölmektedir.¹⁴⁵ Söz konusu faaliyetin Türkiye gibi dış politikada durağan olmayan bir ülkede sürekli bir biçimde yeniden belirlenmesi gerekebileceğinden 656 Sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin mülga 7. Maddesinin 3. Fıkrasında dzenlenen yılda en az 1 kez toplanması oldukça yetersizdir.¹⁴⁶ Diğer yandan kurulun yapısı dolayısıyla üyelerin istenilen zamanlarda

¹⁴⁴ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

¹⁴⁵ a.y.

¹⁴⁶ a.y.

toplanması da meşakkatli bir takvim düzenlemesi gerektirmektedir. Dolayısıyla Danışma Kurulunun lağvedilmesinin faydalı olduğu düşünülmektedir.

Öteden beri eleştirilen önemli bir hususun kanunun geri kalanında yapılan düzenlemelerde düzeltilmesi sevindiricidir. Evvelce zikredildiği üzere TİKA mevzuatında mükerrer düzenlemelere sık rastlanmaktadır. 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde tüm kurumlara ilişkin ortak olabilecek düzenlemelerin birlikte yapılması dolayısıyla kurumlar açısından ortak olacak hükümlerin ilgili kanunlara işlenerek -olması gerektiği gibi- kuruluş metinlerinde yalnızca atıf yapılmasıyla çözülmesi sevindiricidir.¹⁴⁷ Örneğin, geçici görevlendirmeye ilişkin eski düzenleme ile yeni düzenleme karşılaştırıldığında örnek anlaşılır olacaktır:

656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname¹⁴⁸

Görevlendirme

MADDE 17 – (1) 8/6/1984 tarihli ve 217 sayılı Devlet Personel Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinde sayılan kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar kurumlarının, aylık, ödenek, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımları kurumlarınca ödenmek kaydıyla geçici olarak Başkanlıkta görevlendirilebilir. Bunların geçici görev yollukları Başkanlık tarafından ödenir. Başkanlığın bu konudaki talepleri, ilgili kurum ve kuruluşlarca öncelikle sonuçlandırılır. Bu personel, kurumlarından aylıklı izinli sayılır. İzinli oldukları sürece memuriyetleri ile ilgili özlük hakları devam eder ve bu süreler terfi ve emekliliklerinde hesaba katılır. Terfileri başkaca bir işleme gerek kalmaksızın süresinde yapılır.

¹⁴⁷ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁴⁸ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

(2) Üniversite öğretim elemanları, özel bilgi ve ihtisas gerektiren işler için 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 38 inci maddesine göre Başkanlıkta görevlendirilebilir.

4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi¹⁴⁹

Görevlendirme

MADDE 531 – (1) Kamu kurum ve kuruluşlarının personeli, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 25 inci maddesine göre, Başkanlıkta geçici görevlendirilebilirler.

656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 maddesi ile 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi lafzi açıdan farklı yazılmış olsalar da içerik açısından aynı konuda aynı düzenlemeleri yapmaktadır. Mevzuatın bu şekilde sadeleştirilmesi ve mükerrer düzenlemelerden kaçınılması yapılacak değişikliklerin tek elden ve tüm kurumlarda aynı etkiyi doğuracak şekilde yapılabilmesine imkân verecek yegâne araçtır. Bu uygulama kanun koyucunun yeterli vakit bulduğu takdirde ne kadar isabetli bir şekilde düzenleme yapabildiğinin ispatı niteliğindedir. Oldukça olumlu karşılanan bu uygulamanın TİKA'nın yönetmelik ve yönergeleri için de tatbik edilebilmesi Başkanlığa adeta bir sorumluluk yüklemektedir.

¹⁴⁹ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

3. BÖLÜM – DÜNYADA KALKINMA VE İŞ BİRLİĞİ AJANSLARI

TİKA Başkanlığı teşkilatı ve çalışma yapısına ilişkin incelemenin daha geniş bir perspektiften okunabilmesine olanak sağlamak amacıyla birbirinden çok farklı coğrafyalarda bulunan üç ayrı benzer kurumun incelenmesinde fayda olacağı mülahaza edilmiştir. Bu üç kurum için Kuzey Amerika Kıtasından bir örnek, Asya kıtasından bir örnek ve son olarak da Avrupa kıtasından bir örnek seçilmiştir. Zira Avrupa ve Asya Kıtaları arasında bir köprü durumunda olan Türkiye için herhangi bir coğrafyanın tekil olarak incelenmesinin yeterli olmayacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede seçilen örnekler mümkün olduğunca özet bir biçimde incelenerek ortak olabilecek hususlar aynı başlıklarda incelenmiştir. Genel olarak kurumsal yapı, merkezde ve sahada yönetim ve personel rejimi merkeze alınarak incelemeler yapılmıştır. Her bir ajans incelemesinin ardından gerek birbirleri arasında gerekse de TİKA ile olan farklılıklar ve benzerlikler değerlendirilmiştir.

3.1. ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID)

4 Kasım 1961 tarihinde, ABD Başkanı'nın direktifi (executive order) ile kurulan USAID, ABD'nin kalkınma yardımları programlarını yürütmekle görevli birincil kuruluştur. ABD Başkanı tarafından aday gösterilerek Senato tarafından seçilmek suretiyle görevine atanan USAID Başkanı, aynı zamanda ABD Dış Yardımlar Koordinatörüdür.

3.1.1. ABD Kalkınma Yardımı Kuruluşunun Örgütsel Yapısı

ABD'nin bugünkü dış yardımlarının hukuksal çerçevesini, 1961 yılında kabul edilerek yasalaşan "Dış Yardım Kanunu (FAA)" belirlemektedir. Daha sonraki dönemlerde çeşitli değişiklikler yapılmış olsa da kanunun getirdiği ana sistem halen ABD teknik yardım örgütlenmesinin temelini teşkil etmektedir.

Askeri yardımlar ile sivil yardımları birbirinden ayıran FAA, askeri yardımlar dışındaki teknik yardım programlarının koordinasyonundan sorumlu bir ajans kurulmasına ilişkin emredici bir hüküm içermektedir. Bu bağlamda 4 Kasım 1961

tarihinde, ABD Başkanı'nın direktifi (executive order) ile ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID)" kurulmuştur. Böylece, kalkınma yardımı programlarının yürütülmesinde ve koordinasyonunda birincil örgüt, USAID olarak belirlenmiştir.¹⁵⁰ Dış yardımlar alanında USAID dışındaki diğer önemli aktörler ise Dışişleri Bakanlığı, MCC, Savunma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Tarım Bakanlığıdır.¹⁵¹

ABD dış yardımlar reformu ile ortaya konulan temel strateji; kalkınma yardımlarının ulusal güvenlik planı ile birlikte değerlendirilmesi, dolayısıyla ortak bir stratejik plan belirlenerek tek bir birimin koordinasyonu altında programların gerçekleştirilmesi olmuştur. Bu bağlamda, Dışişleri Bakanlığı bünyesinde "Dış Yardımlar Direktörlüğü" oluşturulmuştur.

Dış Yardımlar Direktörü, Dışişleri Bakanlığı'nda "Yardımcı Sekreter" düzeyinde bir pozisyona sahip olup, doğrudan Dışişleri Sekreteri'ne bağlı olarak çalışmaktadır. Aynı zamanda USAID'in de Başkanı olan Dış Yardımlar Direktörü'nün görevleri:¹⁵²

- Dışişleri Bakanlığı ve USAID dış yardım fonları ve programlarının tümünü, programların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi de dâhil olmak üzere, koordine etmek ve şemsiye lider görevini üstlenmek,
- Orta ve uzun vadeli, ülke odaklı yardım stratejilerinin ve yıllık ülke odaklı eylem planlarının belirlenmesi de dâhil olmak üzere, genel bir dış yardım stratejisi belirlemek,
- USAID dışındaki diğer ajansların ve birimlerin koordinasyon içinde hareket etmelerini sağlamaktır.

ABD'nin kalkınma yardımları örgütlenmesi içerisinde, teknik yardım programlarının uygulanması noktasında birincil örgüt USAID olmakla birlikte, bunun dışında uzmanlık alanı teknik yardım olan bir kamu şirketi kurulması da gündeme gelmiş ve

¹⁵⁰ <https://www.usaid.gov/who-we-are/organization>

¹⁵¹ *OECD Development Co-operation Peer Reviews: United States 2016*, (OECD, 2016), 45. doi.org/10.1787/9789264266971-en adresinden erişilmiştir.

¹⁵² <https://www.usaid.gov/who-we-are>

2004 yılında “Milenyum Yoksullukla Mücadele Şirketi (Millennium Challenge Corporation) (MCC)” kurulmuştur.¹⁵³ Ayrıca doğrudan ABD Başkanı’nın inisiyatifi ile AIDS’le Mücadele Acil Eylem Planı kapsamında “Global AIDS Koordinatörlüğü” kurulmuştur.¹⁵⁴ Belirtmek gerekir ki, söz konusu oluşumlar da Dış Yardımlar Direktörlüğü şemsiyesi altında yer almakta ve Direktör’ün görüşünü olarak programlarını oluşturmaktadırlar.¹⁵⁵

3.1.2. Kurumsal Yapı

ABD Kodu’nun (U.S.C.)¹⁵⁶ 5. başlığının 1. faslının 1. bab’ında yer alan 104. maddesinin 1. fıkrasında Bağımsız Kurumlar: “Yönetmelik departman, askeri departman, kamu şirketi veya kamu şirketine bağlı bir kuruluş veya bir bağımsız kurumun parçası olmayan, (ABD Posta Servisi ve Posta Ücretleri Komisyonu ayrı olmak üzere) idari yapılanma içerisindeki kurumlar” şeklinde tanımlanmıştır. Bağımsız Kurumların temel özelliği, yönetimlerinde merkezi idareye karşı bağımsız olmaları, yani kanun ile çizilen çerçeve içerisinde yönetim politikalarını kendilerinin oluşturmalarıdır.

Bu çerçevede USAID’in, ABD idari yapılanması içerisindeki tanımı “Bağımsız Kurum” olmakta, U.S.C.’nin aynı bölümde yer alan 105. maddesi uyarınca genel tanımı ise “Kamu Ajansı” olmaktadır. Diğer bir ifadeyle USAID özel kanunlarla belirlenen durumlar haricinde, U.S.C.’de ifade bulan Kamu Ajanslarına daha özeldir ise Bağımsız Kurumlara ilişkin hükümlere tabidir.

Buradan çıkaracağımız bir diğer sonuç ise USAID Başkanının aynı zamanda Dış Yardımlar Koordinatörlüğü görevini üstlenmesinin, USAID’in Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bir birim şekline dönüştürülmesi anlamına gelmediğidir.

¹⁵³ <https://www.mcc.gov/about>

¹⁵⁴ <https://www.pepfar.gov/about/ogac/>

¹⁵⁵ <https://www.usaid.gov/who-we-are>

¹⁵⁶ U.S.C, ABD temel federal kanunlarının kodifikasyonu ile oluşturulan koddur.

USAID'in başında bir Başkan ve Başkan Yardımcısı bulunmaktadır. Başkan Yardımcısı da aynı Başkan gibi ABD Başkanı tarafından aday gösterilmekte ve Senatonun seçimi ile göreve atanmaktadır. Ayrıca Başkan'a bağlı olarak çalışan bir Danışman ve İdari Şef bulunmaktadır.

2. Dünya savaşından sonra, ABD Hükümeti ile özel ve gönüllü kuruluşlar arasında bağlantıyı oluşturmak üzere, ABD Başkanı'nın direktifi ile kurulan Gönüllü Dış Yardımlar Danışma Kurulu (ACVFA) bulunmaktadır. Kurul'un temel görevi, dış yardımlar konusunda USAID'e ve diğer Kamu Ajanslarına bilgi ve danışmanlık vermek, özel ve gönüllü yardım kuruluşları ile ABD Kamu Ajansları arasında bilgi alışverişini sağlamaktır.¹⁵⁷

USAID'in Washington'da bulunan genel merkezinde, ana organizasyon üniteleri "büro" olarak adlandırılmaktadır. Her büroda alt birimin faaliyetlerinden sorumlu olan personel görev yapmaktadır. Bürolar bölgesel ve fonksiyonel olmak üzere ikili bir sisteme göre yapılmıştır. Bölgesel ayrıma tabi tutularak yapılan bürolar coğrafi alanı içerisinde yer alan tüm aktivitelerden sorumlu iken, fonksiyonel ayrıma göre yapılan Bürolar ise dünya çapında veya ülkelerin sınırlarını aşan nitelikte olan aktivitelerden sorumlu olmaktadır. Her büronun başında, ABD Başkanı tarafından aday gösterilen ve Senato tarafından atanan bir Yardımcı Başkan bulunmaktadır.¹⁵⁸

Coğrafi Bürolar:

- Sahra Altı Afrika Bürosu (AFR).
- Asya ve Yakın Doğu Bürosu (ANE).
- Latin Amerika ve Karayipler Bürosu (LAC).
- Avrupa ve Avrasya Bürosu (EE).

Fonksiyonel Bürolar:

- Global Sağlık Bürosu.
- Ekonomik Büyüme Tarım ve Ticaret Bürosu.

¹⁵⁷ <https://www.usaid.gov/who-we-are/organization>

¹⁵⁸ a.y.

- Demokrasi, Çatışma ve İnsani Yardım Bürosu.

Ayrıca bazı merkeze ait görevler de Merkezi Bürolara verilmiştir.

Merkezi Bürolar:

- Yönetim Bürosu.

- Hukuk ve Kamu İşleri Bürosu.

- Politika ve Program Koordinasyon Bürosu.

Bu büroların yanı sıra, farklı fonksiyonları yerine getirmek üzere kurulmuş bağımsız ofisler bulunmaktadır. Ofislerin başında USAID Başkanı tarafından atanan Direktörler bulunmaktadır.

Bağımsız Ofisler:

- İdari Sekreteryaya Ofisi (ES).

- Fırsat Eşitliği Programları Ofisi (EOP).

- Genel Danışmanlık Ofisi (GC).

- Küçük ve Dezavantajlı İşletmeleri Destekleme Ofisi (OSDBU).

- Güvenlik Ofisi (SEC).

Bunların dışında bir de Baş Müfettişlik Ofisi yer almaktadır. Baş Müfettişlik Ofisinin görevi ise iç denetimi gerçekleştirerek Ajans'ın bütünlüğünü korumaktır.

Merkez Teşkilatının dışında, 90'dan fazla yurt dışı teşkilatı (saha misyonu) yer almaktadır.¹⁵⁹ Bunlardan, "Büyük Misyonlar" (9-15 personel) dört veya daha fazla stratejik hedefli ana programları, "Orta Ölçekli Misyonlar" (5-8 personel) iki veya üç stratejik hedefli bir programı, "Küçük Ölçekli Misyonlar" (3-4 personel) bir veya iki stratejik hedefli faaliyetleri yönetmektedir. "Bölgesel Destek Misyonları" (12-16 personel) bünyesinde, hukuk danışmanları, proje hazırlama uzmanları, mali uzmanlardan oluşan takımlar yer almakta olup, temel görevleri Küçük ve Orta Ölçekli Misyonlara destek vermek, gerekli durumlarda programların yürütülmesini üstlenmektedir.¹⁶⁰

¹⁵⁹ <https://www.usaid.gov/who-we-are/organization/mission-directors>

¹⁶⁰ *USAID Primer*, USAID, January 2018, 28.

Misyon Direktörleri; buldukları ülkeye ilişkin strateji planları geliştirmeye, diğer ABD Kamu Ajanslarıyla koordinasyonu sağlamaya, kredi programlarını yürütmeye ve gıda yardımına ilişkin antlaşmalar konusunda müzakerede bulunmaya yetkilidirler.¹⁶¹ ABD Büyükelçisi, o ülkedeki tüm ABD misyonlarının amiri sayılmakta, bu çerçevede USAID Misyon Direktörünün, çalışmaları hakkında Büyükelçiye rapor sunması gerekmektedir.

USAID içerisinde, Bürolar ve Bağımsız Ofisler arasındaki fonksiyonel transferler de dâhil olmak üzere, organizasyon değişimleri ve yurt dışı ofislerinin kurulması USAID Başkanı'nın onayı ile gerçekleştirilmektedir.¹⁶²

3.1.3. Personel Rejimi

USAID'in personel rejiminde temel kategoriler şu şekildedir.¹⁶³

3.1.3.1. Asli USAID Personeli

Tam zamanlı çalışan bu personel grubu iki kategoriye ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi "Genel Hizmet Sınıfı Personeli" ve ikincisi "Dışişleri Hizmet Sınıfı Personeli"dir. Genel hizmet sınıfı grubundaki personel, Merkezde istihdam edilmekte ve genel idari işlerde çalışmaktadır. Dışişleri hizmet sınıfındaki personel ise bir anlamda Ajans'ın meslek personeli sınıfını oluşturmaktadır. Bu sınıftaki personel, 2 ila 4 yıl arasında Saha Misyonlarında görev yapmakta ve periyodik olarak Merkez görevine alınmaktadırlar. Dışişleri hizmet sınıfındaki personelin, belirli bir dönemde yüzde 70 civarında bir kısmı yurt dışı görevinde bulunmaktadır.

3.1.3.2. Saha Misyonları Yerel Personeli

Misyonların bulunduğu ülkelerde USAID ile çalışan yerel personel, ağırlıklı olarak alanlarında uzmanlaşmış ve tanınmış kişilerden oluşmaktadır. Aynı zamanda bu kişiler, bulunulan ülkenin yönetim kademelerinde yer alan anahtar kişilerle USAID

¹⁶¹ *USAID Primer*, USAID, January 2018, 28.

¹⁶² ADS Chapter 102, Agency Organization, *USAID 2018*, 4.

¹⁶³ *USAID Primer*, USAID, January 2018, 126.

arasında bağlantıyı kurmakta ve bu anlamda USAID açısından istihdamları büyük önem taşımaktadır.

3.1.3.3. İş Akdiyle Çalıştırılan Personel

Spesifik görevler için geçici olarak istihdam edilen ve işveren-işçi esasına dayalı olarak çalıştırılan personeldir. Bu personelin iş tanımı ve süresi, USAID ile imzaladığı sözleşme ile belirlenmektedir.

3.1.3.4. Diğer Kamu Kurumu Personeli

Diğer Federal Ajanslardan geçici görevli olarak USAID’de çalıştırılan personel bu kapsama girmektedir.

3.1.3.5. Diğer Personel

Üniversiteler, ticaret şirketleri, kar amacı gütmeyen kurumlardan, belirli konulardaki deneyimleri nedeniyle, geçici süreyle ve belirli bir iş için USAID’de görev alan personel bu kapsama girmektedir.

USAID, ihtiyaçları doğrultusunda yukarıda belirtilen alanlarda iş pozisyonu açmakta ve bunları duyurmaktadır. Asli personel kategorisinde görev alabilmek için ABD vatandaşı olmak ön şarttır. Kamu görevinin gereği olarak ABD kanunlarınca belirlenen olmazsa olmaz şartlar haricinde, ilgili pozisyona göre iş başvurusu için gerekli şartları USAID belirlemekte, başvuru şartlarına haiz adayla yapılan mülakat neticesinde istihdamı gerçekleştirmektedir. İşe alınan kişinin adaylık süreci bittiği zaman, eğer öngörülen iş için yeterli olduğu kanısına varılırsa asaleten ataması yapılmaktadır.

3.1.4. Değerlendirme ve Karşılaştırma

ABD’nin dış yardımlarının hukuksal çerçevesi, 1961 yılında kabul edilerek yasalaşan “Dış Yardım Kanunu (FAA)” ile belirlenmiştir.

Resmi kalkınma yardımlarının sağlanmasında, 20'nin üzerinde Kamu Kurumu'nun iştiraki olmakla birlikte, asıl aktörler USAID, Dışişleri Bakanlığı, MCC, Savunma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı olarak karşımıza çıkmaktadır (2005 yılında resmi kalkınma yardımlarının %90'ı bu kurumlar tarafından gerçekleştirilmiştir).¹⁶⁴

Son dönemde yapılan reformlar neticesinde, kalkınma yardımlarının ulusal güvenlik planı ile birlikte değerlendirilmesi, dolayısıyla ortak bir stratejik plan belirlenerek tek bir birimin koordinasyonu altında programların gerçekleştirilmesi öngörülmüş, bu bağlamda, Dışişleri Bakanlığı bünyesinde “Dış Yardımlar Direktörlüğü” oluşturulmuştur.

ABD'nin teknik yardımlar konusunda birincil uygulayıcı örgütü USAID'dir. Ancak, USAID salt uygulayıcı bir örgüt olarak karşımıza çıkmamaktadır. Aynı zamanda kalkınma yardımlarına ilişkin politikaların oluşturulması ve planlama aşamalarında da Dışişleri Bakanlığı ile birlikte aktif bir rol üstlenmektedir. Dışişleri Bakanlığı bünyesinde oluşturulan “Dış Yardımlar Direktörlüğü”, kalkınma yardımlarına ilişkin genel stratejinin oluşturulması, planlama ve bütçelendirme konularında merkezileşmeye işaret etmektedir. Dış Yardımlar Koordinatörlüğü ile USAID Başkanlığı görevlerinin aynı kişide birleşmesi ise USAID'in bu süreçte üstlendiği rolü bir anlamda pekiştirmektedir.

USAID, ABD Kodunun (U.S.C.) 5. başlığı 104. maddesinde tanımlanan, “Bağımsız Kurumlar” kapsamında yer almaktadır. Bir başka ifadeyle, USAID çizilen çerçeve içerisinde merkezi idare karşısında bağımsız bir yönetim politikasına sahiptir.

USAID'in örgütsel yapılanmasına bakıldığında, gerek TİKA ile gerekse de JICA, ADA gibi diğer ülkelerin teknik yardım örgütleriyle mukayese edildiğinde çok daha karmaşık bir yapıda olduğu gözlemlenmektedir. “Büro” olarak adlandırılan Daireler, bölgesel ve fonksiyonel olmak üzere ikili bir sisteme göre yapılandırılmaktadır.

¹⁶⁴ *OECD Development Co-operation Peer Reviews: United States 2016*, (OECD, 2016), 13. <https://doi.org/10.1787/9789264266971-en> adresinden erişilmiştir.

Bölgesel ayrıma tabi tutularak yapılanan bürolar coğrafi alanı içerisinde yer alan tüm aktivitelerden sorumlu iken, fonksiyonel ayrıma göre yapılanan Bürolar ise dünya çapında veya ülkelerin sınırlarını aşan nitelikte olan aktivitelerden sorumlu olmaktadır. Büroların dışında, farklı çeşitli fonksiyonları yerine getirmek üzere, “Fırsat Eşitliği Programları Ofisi”, “Güvenlik Ofisi” gibi bağımsız ofisler yer almaktadır.

USAID’in organizasyon yapısında dikkat çekici bir diğer nokta ise yurt dışı teşkilatının yapılanmasıdır. Saha Misyonları, alanda yürütülen programların büyüklüğü ile orantılı olarak, “Büyük Misyonlar” (9-15 personel), “Orta Ölçekli Misyonlar” (5-8 personel) ve “Küçük Ölçekli Misyonlar” (3-4 personel) şeklinde örgütlenmektedir. Bunların dışında yer alan “Bölgesel Destek Misyonları” (12-16 personel) ise bünyesinde hukuk danışmanları, proje hazırlama uzmanları, mali uzmanlardan oluşan takımlar barındırmakta ve gerektiğinde doğrudan program yürütmekle birlikte, esas itibarıyla diğer Saha Misyonlarına destek olma görevini üstlenmektedirler.

Kurum’un personel rejimi, temel yapısı itibarıyla TİKA ile benzerlik göstermektedir. Şöyle ki, asli personel; meslek personeli ve idari personel şeklinde bir ayrıma tabi tutulmakta ve bu kişiler kamu personeli statüsünde istihdam edilmektedirler. Ayrıca, spesifik görevler için işveren-işçi esasına dayalı olarak geçici süreyle istihdam edilen, iş tanımı ve süresi sözleşme ile belirlen bir personel grubu bulunmakta, bunların yanı sıra uzmanlıkları itibarıyla çeşitli kurumlardan geçici görevli personel transferi yapılabilmektedir. Saha Misyonlarında ise birincil görevler Merkez’den görevlendirilen asli personel eliyle yerine getirilmekte, ayrıca bulunulan ülkede yerel personel istihdamına gidilmektedir. Ancak Saha Misyonlarında çalıştırılan yerel personelden, salt idari yardımcı hizmetleri yerine getirmekle görevli kişiler anlaşılmalıdır, zira yerel personel istihdamında ağırlıklı olarak alanlarında uzmanlaşmış kişiler tercih edilmektedir.

USAID'in "Bağımsız Kurumlar" kategorisi içerisinde yer almasının doğal bir sonucu olarak, Kurum'un genel politikasının belirlenmesinde Başkan'ın önemli bir rolü ve yetki genişliği bulunmaktadır. Bürolar ve Bağımsız Ofisler arasındaki fonksiyonel transferler de dâhil olmak üzere organizasyon değişimleri ve yurt dışı ofislerinin kurulması ve/veya kapatılması USAID Başkanı'nın onayı ile gerçekleştirilmekte, bu şekilde yeni koşullara hızlıca uyum sağlanabilmektedir.

3.2. Avusturya Kalkınma Ajansı(ADA)

2002 yılında çıkarılan "Kalkınma İşbirliği Federal Kanunu", 1 Ocak 2004 tarihi itibarıyla tüzel kişiliğini kazanmak üzere, Avusturya Kalkınma Ajansı'nın kuruluşunu düzenlemiştir. Kar amacı gütmeyen bir limited şirket olarak kuruluşu düzenlenen Ajans, Kalkınma İşbirliği Kanunu'nda aksi bir hüküm öngörülmediği sürece Şirketler Kanunu hükümlerine tabi olacaktır. Federal Hükümet, şirketin kurucusu ve sahibi olmakta, paydaş olarak şirket yönetiminde Dışişleri Bakanı tarafından temsil edilmektedir. Ayrıca doğal olarak, şirket hisselerinin satışı da yasaklanmıştır.

3.2.1. Avusturya Kalkınma Yardımı Kuruluşunun Örgütsel Yapısı

Avusturya'nın sistematik bir kalkınma yardımı politikası oluşturması ve konuya ilişkin çerçeve yasal düzenlemelere yer vermesi 2000'li yılların başında gerçekleşmiştir. 2000 yılında BM Milenyum Deklarasyonu ile ortaya çıkan Milenyum Kalkınma Hedefleri ve Avrupa Birliği bünyesinde belirlenen yeknesak kalkınma yardımları politikaları, Avusturya'nın kalkınma yardımları konseptinin temel eksenini oluşturmuştur.

2002 yılında Kalkınma Yardımları Federal Kanunu'nu çıkaran Avusturya, böylece kalkınma yardımları politikalarını yasal zemine oturtarak genel çerçevesini çizmiştir. Mezkûr kanun ile yasal çerçeve içerisinde Hükümet tarafından belirlenecek olan kalkınma yardımları programlarının operasyonel ünitesi de kurulmuş olmaktadır. Bu bağlamda bir Kamu Şirketi olarak örgütlenen, "Avusturya Kalkınma Ajansı (ADA)",

Avusturya kalkınma yardımlarının teknik yardımdan sorumlu birincil örgütü olarak belirlenmiştir.¹⁶⁵

Avusturya kalkınma yardımları, ülkenin dış politikasının ve Avrupa Birliği kalkınma politikalarının önemli bir parçası olarak görülmektedir. Avusturya Dışişleri Bakanlığı, kalkınma yardımları konusunda tüm devlet organları genelinde koordinasyonu sağlamak ve Kalkınma Yardımları Federal Kanunu'nun çizdiği çerçevede dâhilinde 3 yıllık programlar belirlemek suretiyle, kalkınma yardımları politikalarına yön vermektedir. Her ne kadar Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlansa da, 3 yıllık programın hazırlık aşamasında Maliye Bakanlığı'nın görüşü alınmakta ve daha sonra Bakanlar Kurulu'na sunulmaktadır. Bu şekilde ortaya konulan 3 yıllık kalkınma yardımları programı, diğer tüm kurumlar için bir yol haritası niteliği taşımaktadır. Son olarak 2006-2008 yılları programı hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur. Buna göre Avusturya kalkınma yardımlarının öncelikli hedefleri, barışın ve insan güvenliğinin korunması, yoksullukla mücadele ve çevrenin korunması olarak belirlenmiştir.¹⁶⁶

Kalkınma yardımlarının işlevsel kolu olan ADA ise teknik yardımların yürütülmesinden sorumlu birincil örgüt vasfını taşımaktadır.¹⁶⁷

3.2.2. Kurumsal Yapı

Kalkınma İşbirliği Kanunu'nun 8. maddesi ile ADA'nın temel görevleri şu şekilde belirlenmiştir:

- Üç yıllık program çerçevesinde, programlar ve projeler hazırlanması ve yürütülmesi, diğer birimler tarafından hazırlanan program ve projelerin uygulanması.
- Kalkınmakta olan ülkelere, sürdürülebilir ekonomik, sosyal ve ekolojik kalkınma konularında destek sağlamak.

¹⁶⁵ <https://www.entwicklung.at/en/ada/austrias-official-development-assistance>

¹⁶⁶ <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/international-cultural-policy/scientific-and-technical-cooperation/>

¹⁶⁷ <https://www.entwicklung.at/en/ada/austrias-official-development-assistance>

- Avrupa Birliği veya diğer uluslararası organizasyonlar içerisinde çok taraflı kalkınma iş birliği projelerine katılmak.
- Uluslararası organizasyonlarda, Avusturyalı kalkınma uzmanlarının ve çalışanlarının gevlendirilmesine destek vermek.
- Kalkınma politikası ve iş birliği konularında ve 3 yıllık programın hazırlanmasında Dışışleri Bakanlığına danışmanlık hizmeti vermek.

Ancak belirtmek gerekir ki, ADA fiiliyatta teknik yardım programlarını doğrudan uygulayan bir kurum olarak karşımıza çıkmamaktadır. Program ve projeleri hazırlamakta, uygulama kısmını ise ağırlıklı olarak STK'lara ve/veya özel sektör şirketlerine bırakmaktadır.¹⁶⁸

3.2.3. Yönetim

ADA'nın belirtilen gevlerini yerine getirmesinde, en st düzeyde sorumlu olmak üzere bir "Genel Müdür" tayin edilmiş ve yönetsel yetkiler bu kişide toplanmıştır. Genel Müdür, Dışışleri Bakanı tarafından 4 yıllık bir süre için atanmaktadır.

Genel Müdüre bağlı 4 ana Departman bulunmaktadır;

- Uluslararası Programlar ve Projeler Departmanı: Bu Departman altında, Bölgesel Daireler (Güney Afrika, Batı ve Kuzey Afrika, Doğu Afrika, Orta ve Latin Amerika, Orta Doğu ve Asya, Doğu Avrupa) ile Fonksiyonel Daireler (Kalite Artırımı ve Bilgi Yönetimi, STK Koordinasyonu ve İnsani Yardımlar, zel Sektör ve Kalkınma) yer almaktadır.
- Avusturya Kalkınma İletişim Programları Departmanı: Bu Departmanda ise Global Eğitim Dairesi, Bilinçlendirme ve Kültürel İşler Dairesi, Yayınlar ve Bilimsel İşler Dairesi bulunmaktadır.

¹⁶⁸ *OECD Development Co-operation Peer Reviews: Austria 2015*, (OECD, 2015), 49. read.oecd-ilibrary.org/development/oecd-development-co-operation-peer-reviews-austria-2015_9789264227958-en#page1 adresinden erişilmiştir.

- Finans, Denetim ve Hukuk İşleri Departmanı.

- İdari İşler Departmanı: İnsan Kaynakları Dairesi, İdari İşler Dairesi ve Bilgi İşlem Dairesi bu Departmanda yer almaktadır.

Ayrıca Genel Müdüre yardımcı olmak üzere, bir Komünikasyon Birimi ve Genel Koordinasyon Birimi yer almaktadır.

3.2.4. Koordinasyon Ofisleri

Dışişleri Bakanı'nın onayıyla gerekli yerlerde Koordinasyon Ofisleri kurulabilmekte ve aynı yöntemle kapatılabilmektedir. ADA'nın mevcut durumda 17'den fazla ülkede Koordinasyon Ofisi bulunmaktadır.

Koordinasyon Ofislerine Koordinatörlerin atanması da, ADA'nın göstereceği uygun adaylar arasından en fazla 4 yıllığına Dışişleri Bakanı tarafından yapılmaktadır. Ofislerin temel görevi, alanda yürütülen program ve projelerin koordinasyonunu sağlamak olup, uygulama kısmının çoğunlukla STK'lar tarafından gerçekleştirildiği dikkate alındığında, STK'lar arasında koordinasyonu sağlamakla görevli oldukları söylenebilecektir. Ayrıca Ofisler, buldukları ülkeyle ilgili olarak genel politik ve ekonomik kalkınma hakkında doğrudan Dışişleri Bakanı'na rapor vermektedir.

3.2.5. Personel Rejimi

ADA'nın limited şirket şeklinde örgütlenmiş olması personel rejiminin de özel hukuk kaidelerine tabi olması sonucunu doğurmaktadır. Kalkınma İşbirliği Kanunu, Ajans personelinin iş hukuku hükümlerine tabi olacağını, Ajans'ın da Federal İş Kanunu kapsamında "şirket" olarak kabul edileceğini açıkça düzenlemiştir.

Daha önce Dışişleri Bakanlığı bünyesinde kalkınma yardımları alanında çalışan ve kamu görevlisi statüsünde olan personelin bir kısmı, kuruluşuyla birlikte ADA'ya transfer olmuşlardır. Kalkınma İşbirliği Kanunu'nun 15. maddesi uyarınca bu personelin kamu görevlisi niteliği korunmaktadır. Bunun dışında kalan uzman

personel ise yukarıda belirtildiği üzere, iş hukuku hükümlerine tabi olarak istihdam edilmektedir.

Koordinasyon Ofislerinde, merkezden görevlendirilen Koordinatör dışındaki neredeyse tüm personel, yerel personel statüsünde istihdam edilmektedir. Kalkınma İşbirliği Kanunu'nun 13. ve 14. maddeleri uyarınca, Koordinasyon Ofisleri Diplomatik Misyon çatısı altında yer almakta, bu bağlamda çeşitli diplomatik fonksiyonları da bünyesinde barındırmaktadır. İlgili ülkedeki Avusturya Büyükelçiliği ile Koordinasyon Ofisi arasında her hangi bir anlaşmazlık halinde, son kararı Dışişleri Bakanlığı vermektedir.

3.2.6. Değerlendirme ve Karşılaştırma

Avusturya, kalkınma yardımlarının genel çerçevesi, 2002 tarihli Kalkınma Yardımları Federal Kanunu'nu ile belirlenmektedir. Avusturya Dışişleri Bakanlığı ise kalkınma yardımları konusunda tüm devlet organları genelinde koordinasyonu sağlamakta ve Kalkınma Yardımları Federal Kanunu'nun çizdiği çerçeve dâhilinde 3 yıllık programlar belirlemek suretiyle resmi kalkınma yardımları politikalarına yön vermektedir. Avusturya'nın resmi kalkınma yardımları politikalarının oluşturulmasında ikinci önemli örgüt ise Maliye Bakanlığı'dır.

Kalkınma Yardımları Federal Kanunu, resmi kalkınma yardımlarının teknik yardımlar kısmını yürütmekle görevli operasyonel ünitenin kuruluşunu da düzenlemektedir. Bu bağlamda bir Kamu Şirketi olarak örgütlenen, "Avusturya Kalkınma Ajansı (ADA)", teknik yardımdan sorumlu birincil örgüt olarak belirlenmiş olmaktadır. Ancak USAID'in aksine, kalkınma yardımlarına ilişkin politikaların oluşturulmasında etkin bir rol üstlenmemektedir. Üç yıllık programların oluşturulmasında Dışişleri Bakanlığı'na yalnızca danışmanlık hizmeti vermekte, dolayısıyla uygulayıcı kuruluş niteliği ağırlık kazanmaktadır.

Avusturya Kalkınma Ajansı'nı, USAID, JICA ve TİKA'dan ayıran en temel özellik, "Kamu Limited Şirketi" şeklinde kurulmuş olmasıdır. Bu çerçevede ADA, Alman

Teknik Yardım Kuruluşu model alınarak yapılandırılmıştır. Diğer dikkat çekici bir husus ise ADA'nın esas olarak program ve projelerin hazırlanmasını üstlenmesi, uygulama kısmını ise STK'lar aracılığıyla yerine getirerek bu aşamada daha ziyade koordinasyonu sağlama görevini yerine getirmesidir.

Kurumsal yapısına bakıldığında, ana hizmet birimlerinde USAID ve JICA'da olduğu gibi, bölgesel ayırım ve fonksiyonel ayırım gözetilmek suretiyle ikili bir yapılanmanın öngörüldüğü görülmektedir. Ancak genel kurumsal kimlik itibarıyla, merkezi idare karşısında bağımsız bir yapılanma söz konusu değildir. Dışişleri Bakanlığı, ADA'nın yol haritasını belirlemesi ve Genel Müdürünü ataması dışında, yönetiminde de etkili bir role sahiptir. Bu bağlamda, Koordinasyon Ofislerine Koordinatörlerin atanması vb. gibi önemli yönetsel kararlar Dışişleri Bakanı'nın onayına bırakılmaktadır.

Limited şirket şeklinde örgütlenmiş olması personel rejiminin de özel hukuk kaidelerine tabi olması sonucunu doğurmaktadır. Ajans personeli iş hukuku hükümlerine tabi olarak istihdam edilmekte, ancak daha önce Dışişleri Bakanlığı bünyesinde kalkınma yardımları alanında çalışan ve kuruluşuyla birlikte ADA'ya transfer olan personel, Kalkınma İşbirliği Kanunu'nun 15. maddesi uyarınca "kamu görevlisi" niteliğini korunmaktadır. Bu şekilde ikili bir yapılanmaya gidilmiş olmasının temel sebepleri arasında, yönetim kademelerinde yer alacak personelin "kamu görevlisi" olarak istihdam edilmesi yönündeki bilinçli tercih yanı sıra, kalkınma yardımları alanında uzmanlaşmış yeterli personel bulunmayışı da yer almaktadır.

3.3. Japonya Kalkınma Yardımlarının Örgütsel Yapılanması

Japonya'nın kalkınma yardımlarının temel stratejisini belirleyen ve çerçevesini çizen bir kanun bulunmamaktadır. Kalkınma yardımlarının çerçevesinin belirlendiği şemsiye doküman, Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen Resmi Kalkınma Yardımları (ODA) Tüzüğü'dür (RKYT). Japonya'nın idari yapılanmasında süregelen reformlar çerçevesinde, kalkınma yardımları alanında önemli yapısal değişikliklere

gidilmiş ve bu bağlamda Resmi Kalkınma Yardımları (ODA) Tüzüğü 2003 yılında yenilenmiştir.¹⁶⁹

29 Ağustos 2003 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilen Resmi Kalkınma Yardımları Tüzüğü, belirlediği esaslar çerçevesinde kalkınma yardımlarına ilişkin genel bir orta vadeli program ve bunun altında ülke odaklı kalkınma yardımları planlarının belirlenmesini ve kalkınma yardımlarının bu belgelerle çizilen çerçeve içerisinde yürütülmesini öngörmektedir.

Reformlar kapsamında 2006 yılında, Bakanlar Kurulu bünyesinde bir “Denizaşırı Ekonomik İşbirliği Konseyi” kurulmuştur. Konsey’in temel görevi, Japonya’nın ekonomik iş birliği alanındaki faaliyetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla, resmi kalkınma yardımları da dâhil olmak üzere tüm denizaşırı ekonomik iş birliği alanına ilişkin önemli konuları tartışmak ve çerçeve kararlar almaktır. Konseyin başkanlığını da yapan Başbakan ile birlikte, Hükümet 1. Sekreteri, Dışişleri Bakanı, Finans Bakanı ve Ekonomi, Ticaret ve Endüstri Bakanı, Konsey’in doğal üyelerini oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra gerekli görülen durumlarda diğer ilgili Bakanlıklar konsey toplantılarına davet edilmektedir.¹⁷⁰

Japonya Dışişleri Bakanlığı ise tüm kalkınma yardımlarının koordinasyonunu yerine getiren örgüt konumundadır. Bakanlık, kalkınma yardımlarına ilişkin çalışmalarını, bünyesinde bulunan “Uluslararası İşbirliği Bürosu” eliyle yürütmektedir.¹⁷¹

Bu çerçevede, Japonya kalkınma yardımlarına ilişkin temel strateji “Denizaşırı Ekonomik İşbirliği Konseyi” tarafından belirlenmekte, belirlenen esaslar çerçevesinde temel politika Dışişleri Bakanlığı tarafından oluşturulmakta ve Resmi Kalkınma Yardımları Tüzüğü ile Orta Vadeli Kalkınma Yardımları Programı oluşturularak Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilmektedir. Yine Dışişleri Bakanlığı

¹⁶⁹ <http://www.mofa.go.jp/policy/oda/index.html>

¹⁷⁰ <http://www.kantei.go.jp/>

¹⁷¹ <http://www.mofa.go.jp/>

tarafından ülke odaklı kalkınma yardımları planlarının da oluşturulmasıyla, Japonya kalkınma yardımlarının hukuksal çerçevesi belirlenmiş olmaktadır.

Kalkınma yardımlarının uygulama aşamasında genel koordinasyon Dışişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Kalkınma yardımlarının teknik yardımlar kısmından sorumlu birincil uygulayıcı örgüt ise 31 Mayıs 1974 tarihli ve 62 sayılı Kanunla kurulan “Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA)”dır.¹⁷²

3.3.1. Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA)

Japonya kalkınma yardımlarının teknik yardımlar kısmından sorumlu birincil uygulayıcı örgütü 31 Mayıs 1974 tarih ve 62 sayılı Kanunla kurulan “Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA)”dır. Japonya’nın kalkınma yardımlarının koordinasyonunda yetkili örgüt ise Dışişleri Bakanlığı’dır. Bu cihetle, kalkınma yardımlarının teknik yardım kısmından sorumlu olan uygulayıcı kuruluş JICA, idari yapı içerisinde Dışişleri Bakanlığı ile ilişkilendirilmiş olup, Bakanlığın koordinasyonu dâhilinde hareket etmektedir.

Japonya’nın idari sistemine ilişkin olarak yapılan reformlar kapsamında, 1999 yılında çıkarılan 103 sayılı “Bağımsız Kamu Kurumları Genel Hükümleri Kanunu” ile, merkezi yönetim karşısında bağımsız bir yönetime sahip “Bağımsız Kamu Kurumları”nın teşkiline ilişkin esaslar belirlenmiştir.¹⁷³ Bu bağlamda, JICA’nın kuruluşunu düzenleyen 62 sayılı Kanunda 2002 yılında önemli değişiklikler yapılmış ve “Özel Kamu Kurumu” statüsünde olan JICA, 1 Ekim 2003 yılı itibarıyla “Bağımsız Kamu Kurumları Genel Hükümleri Kanunu” kapsamına alınarak, örgütsel yapılanması “Bağımsız Kamu Kurumu” konseptine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.¹⁷⁴

¹⁷² <http://www.jica.go.jp/>

¹⁷³ <http://www.kantei.go.jp/>

¹⁷⁴ <https://www.jica.go.jp/english/about/organization/index.html>

“Bağımsız Kamu Kurumları Genel Hükümleri Kanunu” ile belirlenen esaslar uyarınca, JICA aşağıdaki çerçevede faaliyet gösterecektir:¹⁷⁵

- JICA, yönetimde özerk olacaktır. Kalkınma yardımları için çizilen hukuksal çerçeve içerisinde, operasyonlarını doğrudan kendisi planlayacaktır.
- Dışişleri Bakanı'nın belirlediği orta vadeli (3-5 yıl) amaç doğrultusunda, orta vadeli planını hazırlayacak ve Dışişleri Bakanı'nın onayına sunacaktır.
- Orta vadeli plan çerçevesinde ayrıca her bütçe yılı için, yıllık planını hazırlayacak ve Dışişleri Bakanı'nın onayına sunacaktır.
- JICA'nın genel performans değerlendirilmesi, Dışişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan Değerlendirme Komitesi tarafından yapılacaktır. Performans değerlendirmesinin ana eksenini, Bakanlığın belirlediği orta vadeli hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı, etkinlik, hizmet kalitesi ve mali performans konuları oluşturacaktır.

JICA'nın üst düzey yönetimi ise; Başkan, Başkana bağlı bir Kıdemli Başkan Yardımcısı, Kıdemli Başkan Yardımcısına bağlı Başkan Yardımcıları ve Baş Denetçiden oluşmaktadır.

JICA Başkanı ve Denetçisi, Dışişleri Bakanı tarafından atanmaktadır. Kıdemli Başkan Yardımcısı ve Başkan Yardımcılarının atamaları ise Dışişleri Bakanı'nın onayı ile Başkan tarafından yapılmaktadır. JICA yöneticilerinin görev süresi 4 yıl olup, görev sürelerinin dolmasını müteakip aynı usul izlenerek tekrar atanabilmektedirler.

3.3.2. Kurumsal Yapı

JICA'nın görevi, kalkınma yardımları için çizilen çerçeve içerisinde teknik yardım operasyonlarının planlanması ve yürütülmesidir.

¹⁷⁵ <https://www.jica.go.jp/english/about/organization/index.html>

Belirtilen görevlerin yerine getirilmesinde, kurumun temsil edilmesi ve yönetiminden sorumlu bir Başkan, Başkana bağlı bir Kıdemli Başkan Yardımcısı ve onun altında diğer Başkan Yardımcıları yer almaktadır.

Doğrudan Başkana bağlı olarak faaliyet gösteren Denetim Ofisi'nin başında bir Denetçi yer almakta, ayrıca yine doğrudan Başkana bağlı ve isteği üzerine toplanan, istişari nitelikte kararlar veren bir Danışma Komitesi yer almaktadır.

Merkez teşkilatında operasyonel ve idari faaliyetleri sürdürmek üzere, ilgili Başkan Yardımcılarına bağlı ana hizmet birimleri ve yardımcı birimler yer almaktadır.¹⁷⁶

Ana Hizmet Birimleri:

- I. Bölgesel Departman (Güneydoğu Asya).
- II. Bölgesel Departman (Doğu Asya, Güneybatı Asya, Orta Asya, Kafkasya ve Okyanusya).
- III. Bölgesel Departman (Latin Amerika ve Karayipler).
- IV. Bölgesel Departman (Afrika).
- V. Bölgesel Departman (Orta Doğu ve Avrupa).
- Sosyal Kalkınma Departmanı (Kamu Yönetimi, Cinsiyet, Bilgi ve Komünikasyon Teknolojileri, Ulaştırma, Kentsel ve Bölgesel Kalkınma, Birden fazla Departmanı ilgilendiren tüm konular.).
- Beşeri Kalkınma Departmanı (Temel Eğitim, Teknik ve Yüksek Eğitim, Sağlık Personeli Eğitimi, Sağlık Yönetimi ve Bulaşıcı Hastalıkların Kontrolü).
- Çevre Departmanı (Ormanların ve Doğanın Korunması, Çevresel Yönetim, Su Kaynakları ve Olağanüstü Durumlar Yönetimi).
- Kırsal Kalkınma Departmanı (Kırsal Kalkındırma, Tarımsal Kalkındırma, Yoksullukla Mücadele, Deniz Ürünleri İşletmeciliği).
- Ekonomik Kalkınma Departmanı (Ekonomik Politika ve Özel Sektör Alanında Kalkındırma, Turizm, Doğal Kaynaklar ve Enerji).

¹⁷⁶ <https://www.jica.go.jp/english/about/organization/index.html>

- Parasal Yardım Yönetim Departmanı.
- Afet Yardım Sekreterliği.

Yardımcı Hizmet Birimleri:

- İdari İşler Departmanı.
- Personel Departmanı.
- Finans ve Muhasebe Departmanı.
- Satınalma Departmanı
- Planlama ve Koordinasyon Departmanı.
- Eğitim ve Yurtiçi Ortaklık Departmanı.
- İnsan Kaynakları ve Görevlendirme Departmanı.
- Denizaşırı İşbirliği Gönüllüler Sekretaryası.

JICA'nın merkez teşkilatı dışında, 18 adet yurtiçi ofisi ve projelerin tespiti ve oluşturulmasına katkı sağlayan, sahada projelerin/programların yönetiminden ve bu bağlamda değerlendirilmesinden sorumlu 104 adet yurt dışı ofisi bulunmaktadır. Yurt dışı ofislerinin 7 tanesi bölgesel destek ofisi şeklinde örgütlenmiş olup, bünyesindeki destek birimleri vasıtasıyla bölge içerisindeki ofislere destek vermekte, gerektiğinde ise doğrudan proje/programları yürütmektedir. Ayrıca JICA kurumsal reformu kapsamında, sivil toplum örgütleri ile birlikte çalışma esası benimsenmiştir. Başta Afrika olmak üzere, çeşitli bölgelerde "Denizaşırı İşbirliği Gönüllüleri (JOCV) Ofisleri" açılmakta ve bu ofislerde alanlarında uzmanlık yetisine sahip gönüllüler hizmet vermektedir.

Yurt dışı ofislerinin açılması ve kapatılması JICA Başkanı'nın yetkisi dâhilinde gerçekleştirilmektedir.

3.3.3. Personel Rejimi

1999 yılında çıkarılan 103 sayılı "Bağımsız Kamu Kurumları Genel Hükümleri Kanunu", madde 2 ve diğer hükümleri ile kendisine tabi olacak kurumların (Bağımsız Kamu Kurumları) personel rejimlerine ilişkin genel çerçeveyi

belirlemekte, Bağımsız Kamu Kurumlarının kuruluş kanunlarının, bu temel ilkelere aykırı hüküm içermeyeceğini öngörmektedir.

103 sayılı Kanun, öncelikle Bağımsız Kamu Kurumları'nın yöneticilerinin kamu görevlisi olacağını belirlemiş, bu kişilerin göreve atanması, görev süreleri ve görevden alınmalarına ilişkin temel ilkeleri belirlemiştir. Bunların dışında, diğer personelin niteliği, istihdamı, görevden alınmalarına ilişkin olarak genel politikanın belirlenmesini ilgili kuruma bırakmış, başka bir ifade ile ilgili Bağımsız Kamu Kurumlarına geniş bir özerklik sağlanmıştır.

JICA'da istihdam edilen asli personel ise kamu personeli niteliğine haiz değildir. Ancak bundan, asli personelin işveren-işçi ilişkileri çerçevesinde istihdam edildiği, bir başka ifade ile personel rejiminde iş hukuku hükümlerinin uygulama alanı bulunduğu sonucuna varılmamalıdır. Zira JICA'nın kuruluş kanunu ve bu bağlamda personel rejimine ilişkin iç yönetmelikler ile asli personele ilişkin, grev yasağı vb. gibi kamu görevlilerinin hak ve yükümlülüklerine paralel düzenlemeler öngörülmektedir.

Personel ihtiyacı doğrultusunda, görev yerine bağlı olarak gerekli asgari nitelikler belirlenerek pozisyon açılmakta ve bu durum kamuya duyurulmaktadır. Adaylar arasından yeterli görülenlerin atanması Dışişleri Bakanı'nın onayı ile JICA Başkanı tarafından yapılmaktadır. Kurumun personel politikalarına aykırı davranan görevlilerin işine, aynı usul izlenmek suretiyle son verilebilmektedir.

Asli personel dışında, spesifik olarak belirli bir işte istihdam edilmek üzere geçici süreyle sözleşmeli uzmanlar çalıştırılabilmektedir. Bu kişilerin iş tanımı, süresi ve çalışma şartları JICA ile imzaladıkları sözleşmelerinde belirlenmektedir.¹⁷⁷

Ayrıca JICA'nın belirli bölgelerde açmakta olduğu Denizaşırı İşbirliği Gönüllüleri Ofislerinde, gönüllü uzmanlardan oluşan takımlar görev yapmaktadır.

¹⁷⁷ <https://www.jica.go.jp/english/about/organization/index.html>

3.3.4. Değerlendirme ve Karşılaştırma

ABD ve Avusturya'nın aksine, Japonya'nın kalkınma yardımlarının temel stratejisini belirleyen ve çerçevesini çizen bir kanun bulunmamaktadır. Kalkınma yardımlarının çerçevesinin belirlendiği şemsiye doküman, Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen ve en son 2003 yılında yenilenen Resmi Kalkınma Yardımları Tüzüğü'dür.

Japonya Dışişleri Bakanlığı ise tüm kalkınma yardımlarının koordinasyonunu yerine getiren örgüt konumundadır. Bakanlık, kalkınma yardımlarına ilişkin çalışmalarını, bünyesinde bulunan "Uluslararası İşbirliği Bürosu" eliyle yürütmektedir. Kalkınma yardımlarının teknik yardımlar kısmından sorumlu birincil uygulayıcı örgüt ise Dışişleri Bakanlığı ile ilişkilendirilmiş olan "Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA)"dır.

JICA'nın kuruluşunu düzenleyen 62 sayılı Kanunda 2002 yılında önemli değişiklikler yapılmış ve "Özel Kamu Kurumu" statüsünde olan JICA, 1 Ekim 2003 tarihi itibarıyla "Bağımsız Kamu Kurumları Genel Hükümleri Kanunu" kapsamına alınmıştır. Bu bağlamda USAID'e benzer şekilde, örgütsel yapılanması "Bağımsız Kamu Kurumu" konseptine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

JICA'nın örgütsel yapılanması incelendiğinde, diğer birçok teknik yardım örgütlerinde olduğu gibi bölgesel ayırım ve fonksiyonel ayırım gözetilerek, ana hizmet birimlerinin ikili bir yapıda oluşturulduğu görülmektedir. TİKA ile kıyaslandığında ise daireler itibarıyla iş bölümünün daha açık tanımlandığı, TİKA'da tek bir çatı altında toplanan yardımcı hizmetlerin her biri için JICA'da ayrı daireler (idari işler, personel, finans ve muhasebe, satınalma vb) oluşturulduğu gözlemlenmektedir.

Yurt dışı ofislerinin yapılanmasında ise USAID model alınarak diğer koordinasyon ofislerinin yanı sıra "Bölgesel Destek Ofisleri" oluşturulmuştur. Bu Ofisler, bölge içerisindeki diğer ofislere destek vermekle ve gerektiğinde de doğrudan proje/programları yürütmekle görevlendirilmiştir.

JICA’da istihdam edilen asli personel, ADA’da olduđu gibi “kamu personeli” niteliđi tařımamaktadır. Ancak ADA’dan farklı olarak, personel rejiminde iř hukuku hűkűmlerine de gidilmemektedir. Zira JICA’nın kuruluř kanunu ve bu bađlamda personel rejimine iliřkin iĉ yűnetmelikler ile asli personele iliřkin grev yasađı vb. gibi kamu gűrevlilerinin hak ve yűkűmlűlűklerine paralel dűzenlemeler getirilmektedir. Bununla birlikte merkezi idare iĉerisindeki diđer kamu gűrevlilerine tanınan haklardan ayrıksı olarak, Kurumun personel politikalarına aykırı davranan gűrevlilerin iřine Dıřiřleri Bakanı’nın onayı ile son verilebilmektedir.

4. BÖLÜM – TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI'NIN DEĞERLENDİRİLMESİ

TİKA'nın idari teşkilatının incelenmesi ve eleştirilmesi müspet bir netice meydana getirebilmek için tek başına yeterli gelmeyecektir. Bu çerçevede incelenen teşkilat yapısı ve çalışma sisteminin daha ileriye götürülebilmesi amacıyla çeşitli değerlendirmelerin yapılması ve bu değerlendirmelere uygun olarak bir takım çözüm önerilerinin sunulması tezin yazımındaki temel motivasyon olan katkıda bulunabilme gayesine bir adım daha yaklaşılmasını sağlayacaktır.

4.1. Görevlere İlişkin Öneriler

656 Sayılı KHK'nin aşağıda görülen 3. maddesinde¹⁷⁸ düzenlenen ve önceki düzenlemelerde bulunmayan 05.05.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanununa yapılan atıf 4 Sayılı CBK'da yeniden düzenlenmemiştir.¹⁷⁹

Görevler

MADDE 3 – (1) Başkanlığın görevleri, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, şunlardır:

Yapılan bu atıfla kanunla TİKA'ya verilen görevler ile ilgili kanunun hükümleri arasında oluşabilecek olası sorunların önlenmesinin hedeflendiği düşünülmektedir. Daha açık bir ifadeyle TİKA'nın görev yaptığı ülkelerde Büyükelçiliklerin görev alanına giren bir konuda görev veya yetki çatışmasının yaşanmasını engelleyen madde bu maddedir. Her ne kadar maddenin yokluğu mevzuat açısından muğlaklığı beraberinde getirecek olsa da uygulamada ciddi bir soruna yol açacağı düşünülmemektedir. Bu hükmün maddeden çıkarılması TİKA'nın yurt dışında daha

¹⁷⁸ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

¹⁷⁹ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

fazla görev ve sorumluluk üstlenebilmesi ve gerektiğinde Büyükelçilik teşkilatı olmadığı halde TİKA ofisinin bulunduğu Komor Adaları gibi ülkelerde daha güçlü bir biçimde hareket ve temsil edebilmesini temin etmek amaçlı olarak yorumlanabilir. Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin madde gerekçeleri bulunmadığından olumlu olduğu değerlendirilen mezkûr maddeyle ilgili kanun koyucunun gerekçesini birinci elden temin etmek mümkün değildir.

4.2. Teşkilat Yapısına İlişkin Öneriler

4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 524. Maddesinde sayılan hizmet birimleri aşağıdaki gibidir.¹⁸⁰

TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI TEŞKİLATI

Başkan	Başkan Yardımcıları	Hizmet Birimleri
Başkan	Başkan Yardımcısı	Orta Asya ve Kafkaslar Dairesi Başkanlığı
	Başkan Yardımcısı	Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Başkanlığı
	Başkan Yardımcısı	Ortadoğu ve Afrika Dairesi Başkanlığı
		Doğu ve Güney Asya, Pasifik ve Latin Amerika Dairesi Başkanlığı
		Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanlığı
		Hukuk Müşavirliği
		Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı
		Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Tablo 6 : TİKA Teşkilat Şeması

¹⁸⁰ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

İnternet sitesinde verilen¹⁸¹ daha anlaşılır şema ise şu şekildedir:

Şekil 4 : TİKA Organizasyon Şeması

Teşkilat şemasında yalnızca kanunda anılan hizmet birimleri gösterilebilir. Kanunda yer almayan bir birim teşkilat şemasında gösterilmemelidir. TİKA'nın sitesinde sunduğu teşkilat şeması ile kanun arasında 2 temel fark vardır. Bunlar İç Denetçiler ve Özel Kalem Müdürlüğüdür. Bilindiği gibi TİKA 656 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile müdürlük yapısından başkanlık yapısına geçmiştir.¹⁸² 656 Sayılı

¹⁸¹ Erişim: https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/teskilat_semasi-14645

¹⁸² 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmî Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

Kanun Hükümünde Kararnamenin ardından çıkarılan 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde de Başkanlık sisteminin sürdürüldüğü, hizmet birimlerinin olduğu gibi korunduğu, yalnızca İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesinin adı Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi olarak değiştirildiği görülmektedir.¹⁸³ Bu bakımdan resmi bir birim olmayan ve kanunda adından hiçbir biçimde söz edilmeyen özel kalem biriminin anılması ve üstelik “Özel Kalem Müdürlüğü” şeklinde anılması elbette doğru olmayacaktır. Aynı konu iç denetçiler için de geçerlidir. Bunlar birer hizmet birimleri değildir.

Buradaki eksiklik yasal düzenlemeden kaynaklanmaktadır. Kanun düzenlenmiş olan bu iki birimi düzenlememiştir. Kanunla düzenlenmemiş olan bir birimin fiili olarak bir birimmiş gibi çalıştırılması anlaşılabilir. Fakat sitede gösterilen şemada bunun bir birimmiş gibi gösterilmesi doğru değildir. Bu durum bir işlev gaspı¹⁸⁴ olarak değerlendirilebilir.

Teşkilat şemasından da anlaşılabilceği üzere kurumda hiyerarşi yatay olarak dağıtılmış ve bürokrasi azaltılmaya çalışılmıştır.¹⁸⁵ Yapı tasarlanırken kurumun güncel iş yüküne göre tasarlanmış fakat esneklik sunacak herhangi bir düzenlemeye gidilmemiştir. 2019 yılı itibariyle kurulum aşamasında olanlar da dâhil olmak üzere 61 Program Koordinasyon Ofisi ve İrtibat Ofisi olan¹⁸⁶ TİKA'nın 656 sayılı Kanun Hükümünde Kararname yürürlüğe girdiğinde 28 program koordinasyon ofisi (PKO) bulunmaktaydı.¹⁸⁷ Bu çerçevede Başkanlığın belirli zaman dilimlerinde belirli

¹⁸³ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁸⁴ Onur Karahanoğulları, *Kavramlar*, (t.y.), 5, <http://80.251.40.59/politics.ankara.edu.tr/karahan/makaleler/kavramlar.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁸⁵ Kadir Aksay, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, Cilt:8 Sayı: 3 Sonbahar 2015, 116,117. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/405852> adresinden erişilmiştir.

¹⁸⁶ Serdar Çam, *Faaliyet Raporu 2018*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2019), 9. <https://www.tika.gov.tr/upload/publication/TikaFaaliyetWeb2018.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁸⁷ *Faaliyet Raporu 2014*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2015), 7. <https://www.tika.gov.tr/upload/2016/Prestij%20Eserler/Faaliyet%20Raporu%202014.pdf> adresinden erişilmiştir.

coğrafyalardaki faaliyetlerini sıklaştırmak isteyebileceği ya da TİKA'nın basitçe daha büyük bir teşkilat haline gelmesi gibi olası sebeplerden dolayı TİKA'nın teşkilat yapısında esnekliğe ihtiyaç duyduğu açıktır.

Örneğin, 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte 2011 yılında Doğu ve Güney Asya Pasifik ve Latin Amerika Dairesi (DOGAL) kurulduğunda bağlı yalnızca 3 ofis bulunmaktaydı, 2019 yılı itibariyle bağlı ofis sayısının 7 olduğu görülmektedir. Sorumluluk sahasında en fazla sayıda ofise bulunduran Ortadoğu ve Afrika Dairesinin (ODAF) kurulum aşamasında yok denecek kadar az olan ofis sayısı 2019 yılı itibariyle 36'dır. Ofis sayılarından da anlaşılacağı üzere ODAF dairesinin ciddi bir iş yükü olduğu fakat idari açıdan bu yükü dengeleyecek "daire başkan yardımcılığı" benzeri ek hiyerarşik bir imkânın bulunmadığı görülmektedir.

İhtiyaç duyulan esnekliğe çözüm olarak 09 Şubat 2011 tarihinde 6110 sayılı kanunla değiştirilen 2575 sayılı Danıştay Kanunu¹⁸⁸ örnek gösterilebilir:

Dava Dairelerinin Görevleri

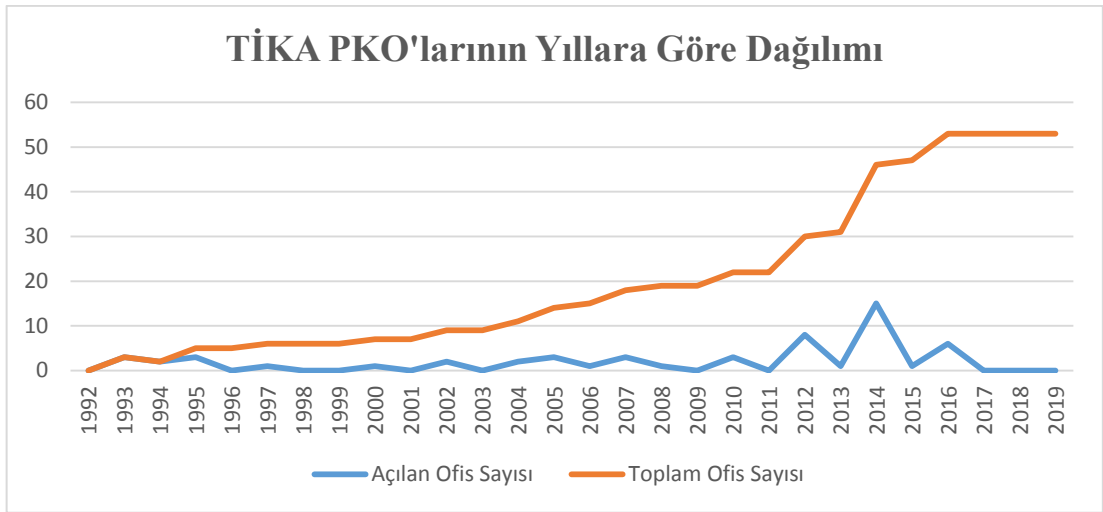
Madde 27 – İdari dava daireleri ile vergi dava daireleri kendi aralarında işbölümü esasına göre çalışır. Özel kanunlarda başkaca hüküm bulunmadığı takdirde dava daireleri arasındaki iş bölümü aşağıdaki esaslar uyarınca Başkanlık Kurulu tarafından belirlenir. (...)

2575 sayılı Danıştay Kanunu Danıştay bünyesindeki dava dairelerini isimle değil numaralarla ifade etmiştir. Mezkûr dairelerin arasındaki iş bölümünün Başkanlık Kurulu tarafından düzenlenmesi de aynı maddede düzenlenmektedir.

TİKA'da hâlihazırda aktif proje yürüten ve başkan yardımcılıklarına bağlı olarak çalışan Doğu ve Güney Asya, Pasifik ve Latin Amerika Dairesi (DOGAL), Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi (BADA), Orta Asya ve Kafkaslar Dairesi (OAK), Orta Doğu ve Afrika Dairesi (ODAF) ve Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi (DİOD)

¹⁸⁸ 2575 Sayılı Danıştay Kanunu, (1982, 20 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 17580), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2575.pdf> adresinden erişilmiştir.

olmak üzere beş adet daire başkanlığı bulunmaktadır. Bu tipteki dairelerin bölgesel daire niteliği taşıyan dördü kanunda geçen isim itibariyle Danıştay Kanununa benzer bir biçimde numaralandırılmış daireler şeklinde düzenlenebilir. Görevleri kanun ile belirlenecek ve tesbit edilecek bölgesel dairelerin sayılarının öncelikle 8'e çıkarılması ve bu dairelerin hangilerinin aktif olacağını ve aralarındaki iş bölümünün ve coğrafi dağılımın Başkanlık tarafından belirlenmesi önerilebilir. Bu durumda belli bir coğrafi bölgede yoğunlaşan faaliyetler Başkanlık tarafından yeni bir daireye aktarılabilir veya ihtiyaç olması halinde 8 daireye kadar olmak üzere kanunun vereceği yetkiyi kullanarak pasif daire başkanlıklarını aktif hale geçirilebilir. Hâlihazırda bu aktarım bölgesel olarak birbirine sınırı olan örneğin, OAK ve DOĞAL daireleri arasında yapılabilmektedir. Fakat Afrika'da herhangi bir bölgenin bölge adları itibariyle başka bir daireye devri -mevzuat açısından herhangi bir engel söz konusu olmasa da- mantıklı olmamaktadır.

Şekil 5 : PKO'ların Yıllara Göre Dağılımı

TİKA'nın şekil 5'te gösterilen performans grafiğine bakıldığında gelecekte daire sayısının artacağı öngörüsünde bulunulabilir. Buna göre kanunda sayılarla ifade edilmesi öngörülen bu dairelerin kanundan alınacak yetkiyle bir yönetmelik

marifetiyle Başkanlık tarafından –istenirse ilgili bölge adlarıyla- adlandırılması mümkün hale getirilebilir.

Diğer yandan iş yükü yoğun olan PDH ve DİOD daireleri için de ek bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Örneğin, PDH dairesi kendi bünyesi içerisinde personel işleri, destek hizmetleri, satın alma, program koordinasyon ofisleri, bilgi işlem ve kurumsal iletişim birimlerini içermektedir. Bu birimlerde fiilen birim sorumlusu olarak görev yapan personel bulunsa da hukuken kendilerine birim sorumlusu olarak unvan vermek mümkün değildir. Bu personelin tamamı tek bir daire başkanına hesap vermek ve ondan onay almak durumundadır ve bu durum daire başkanının iş yükünü ciddi şekilde arttırmaktadır.

Çözüm olarak iki seçenek önerilebilmektedir. Birinci seçenek daire başkanlığının birden fazla daire başkanlığına bölünerek bunlardan sorumlu bir başkan yardımcısının tayin edilmesi ya da daire başkanlığının içerisinde oluşturulacak alt birimlerle benzer bir yapı oluşturulmasıdır. İkinci seçenek ise fiilen görev yapan birim sorumluluklarının teşkilat yapısı içerisinde eklenerek birim sorumlularına ek mali haklar ve hukuki sorumluluklar verilmesinden ibarettir. Bu seçenek personelin sorumluluğuyla eşit oranda gelir elde etmesiyle sonuçlanacağından personel arasındaki adaleti de sağlayacaktır. Bu nedenle birinci seçenek olan daire başkanlığı sayısının arttırılması kurumdaki yönetici sayısının artmasına ve her yönetici için ayrı birer makam odası ve sekreter tahsisine yol açacağından tercih edilen bir seçenek olmamaktadır.

Farklı bir bakış açısıyla ikinci seçeneğin de kurumda hâkim olan yatay hiyerarşi yapısını bozacağı ve Başkanlığı 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname öncesine döndüreceği eleştirisi yapılabilir. Ancak bilinmelidir ki fiili durum zaten yatay hiyerarşi yapısına kısmen uygundur. İkinci seçenek benimsendiği takdirde fiili durum hukuki hale getirilmiş olacaktır. Bu hukuki durum düzenlendiği takdirde fiilen meydana gelecek iki netice vardır; birim sorumlularının hak ettiği gelir artışına kavuşması ve daire başkanının görev ve sorumluluk devredebilmesi dolayısıyla iş

yükünün hafiflemesidir. Örneğin, benzer uygulama DİOD dairesi için de uygulanabilir. İş yüküne göre eğitim projeleri birimi, ikili ve çok taraflı projeler birimi, bölgesel projeler birimi ve sivil toplum kuruluşları birimi gibi birimler ayrı birer birim olarak ihdas edilebilir ve benzer biçimde birim sorumlularına ek mali haklar tanınabilir.

Bu örneklere göre önerilen idari teşkilat yapısı aşağıdaki şekildedir. Aşağıdaki örnek birimlerin ayrılacağı düşünülerek düzenlenmiştir. Birimler, tercihe göre, birim veya koordinatörlük adıyla anılabilir.

ÖRNEK TİKA TEŞKİLAT ŞEMASI

Başkan	Başkan Yardımcıları	Hizmet Birimleri	Bağlı Birimler
Başkan	Başkan Yardımcısı	1. Bölge Daire Başkanlığı	
	Başkan Yardımcısı	2. Bölge Daire Başkanlığı	
	Başkan Yardımcısı	3. Bölge Daire Başkanlığı	
	Başkan Yardımcısı	4. Bölge Daire Başkanlığı	
		5. Bölge Daire Başkanlığı	
		6. Bölge Daire Başkanlığı	
		7. Bölge Daire Başkanlığı	
		8. Bölge Daire Başkanlığı	
		Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanlığı	Eğitim Projeleri Birimi İkili ve Çok Taraflı Projeler Birimi Bölgesel Projeler Birimi Sivil Toplum Kuruluşları Birimi
		Hukuk Müşavirliği	
		Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı	

	Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	Personel Birimi Lojistik Birimi Destek Hizmetleri Birimi Satın Alma Birimi Program Koordinasyon Ofisleri Birimi Bilgi İşlem Birimi Kurumsal İletişim Birimi
	İç Denetim Birimi	
	Özel Kalem Birimi	
	Program Koordinasyon Ofisleri	

Tablo 7 : TİKA Hizmet Birimleri

4.3. Personel Yapısına İlişkin Öneriler

TİKA’da personel görev unvanlarıyla değil kadro unvanlarıyla anılmaktadır. 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 530. Maddesinin 2. Fıkrasına¹⁸⁹ tabi olarak çalışan sözleşmeli personelin kimliklerinde sözleşmeli personel yazmaktadır. Bu personel belgelerinde de aynı unvanı kullanmak durumunda kalmaktadır. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmeliğin 19. Maddesinin 1. Fıkrasında¹⁹⁰ sözleşmeli personelin mali haklarından biri ve 3. Maddesindeki tanımlar kısmında da personelin genel tanımı aşağıda görülebileceği şekillerde düzenlenmiştir:

Sözleşme ücreti

MADDE 19 – (1) Sözleşmeli personele ödenecek ücret tutarı, birinci dereceli TİKA Uzmanına mali haklar kapsamında yapılan ödemeler tutarını geçmemek üzere Başkan tarafından tespit edilir.

¹⁸⁹ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁹⁰ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik, (2012, 15 Ağustos), *Resmî Gazete*, (Sayı: 28385), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/08/20120815-6.htm> adresinden erişilmiştir.

Tanımlar

MADDE 3 –...Sözleşmeli personel: Başkanlıkta, 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 16 ncı maddesinin yedinci fıkrası kapsamında, bu Yönetmelik hükümlerine göre çalıştırılmak üzere kendileri ile sözleşme yapılan **yerli ve yabancı uzman personeli**,

Görüldüğü üzere mezkûr personel mali haklar bakımından TİKA Uzmanına denk tutulmuş ve uzman personel oldukları da ayrıca düzenlenmiştir. Bu ifadelerden dolayı sözleşmeli personele TİKA Uzmanı unvanı verilmesi, TİKA Uzmanlığı unvanının TİKA Uzmanlığı Yönetmeliğine¹⁹¹ göre yapılacak yarışma sınavı sonucuyla ve belirli bir usulle kazanılabilen bir unvan olduğundan bu unvanın sözleşmeli personele de verilmesi mümkün olmayacaktır. Her ne kadar TİKA’da Uzman adı verilen ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa¹⁹² tabi olarak istihdam edilen ayrı bir uzman kadrosu olsa da mezkûr personele de Uzman unvanı veya uygun görülebilecek herhangi bir unvan verilebilir. Kısmi zamanlı ya da belirli süreli çalışmayan bu personelin unvanının olmaması ya da sözleşmeli personel gibi yalnızca idare ile çalışan arasında kalması gereken idareyle arasındaki hukuki bağın biçimini ifade eden bir kavramla anılmaları etik olmadığı gibi motivasyonu da olumsuz etkilemektedir.

4.4. Esnek Sözleşmeli Personel Yapısına İlişkin Öneriler

656 Sayılı KHK’nin 16. Maddesinin 7. Fıkrasında¹⁹³ sözleşmeli personel şu şekilde düzenlenmiştir:

Personel rejimi

MADDE 16 - (7) Başkanlıkta, **657 sayılı Kanuna ve diğer mevzuat hükümlerine bağlı kalmaksızın**, sözleşme ile yerli veya yabancı uzman istihdam edilebilir.

¹⁹¹ Tika Uzmanlığı Yönetmeliği, (2012, 05 Haziran), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28314), <https://www.tika.gov.tr/upload/yonetmelikler/5-haziran-tika-uzmanligi.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁹² 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, (1965, 23 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı:12056) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁹³ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

Yeni düzenleme ise 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 530. Maddesinin 2. Fıkrasının¹⁹⁴ atıf yaptığı 375 sayılı “657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu İle Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı İle Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin” ek 26. maddesinde bulunmaktadır.¹⁹⁵

Yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdamı

Ek Madde 26- (Ek: 2/7/2018 - KHK-703/178 md.) Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların **sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlere bağlı olmaksızın**, özel bilgi ve uzmanlık gerektiren **geçici mahiyetteki işlerde**, yerli veya yabancı personel **tam zamanlı, kısmi zamanlı veya projelerle sınırlı olarak** sözleşmeyle istihdam edilebilir.

Düzenlemenin incelenmesinde yeni getirilen düzenlemelerden değiştirilen düzenlemeye doğru ilerlemek gerekirse öncelikle sözleşmeli personelin istihdamında iki yeni koşul gözetildiği görülmektedir. 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 02 Temmuz 2018 tarihinde 703 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilmesinden sonra TİKA’da istihdam edilecek personelin yalnızca geçici mahiyetteki işler için ve tam zamanlı, kısmi zamanlı veya proje bazlı olarak

¹⁹⁴ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

¹⁹⁵ 375 Sayılı, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu İle Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı İle Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1989, 30 Haziran), *Resmi Gazete*, (Sayı: 20211 (Mükerrer)), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.375.pdf adresinden erişilmiştir.

çalıştırılabileceği düzenlenmiştir. Esasında yeni düzenlemenin getirdiği esnekliğin olumlu bir gelişme olduğunu ifade etmekte fayda görülmektedir. TİKA proje bazlı veya geçici süreli personel ihtiyacını bu düzenlemenin öngördüğü şekilde giderme yoluna gidebilecektir. Bu kişilerin sözleşme başlangıç ve bitiş tarihleri belirli bir projeye bağlı olacak şekilde belirli süreli ya da proje yürütüldüğü sürece devam edecek biçimde proje bazlı olarak tesbit edilerek bu yeni istihdam biçimi etkili ve verimli olabilir. Geçici mahiyetteki işler ifadesi bu düzenlemeyi fazlasıyla sınırlı bir hale getirirse de 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin aşağıda görülen 26. Maddesinin son fıkrası¹⁹⁶ –bilhassa istisnaları ifadesi ile- kurumlara bu maddede düzenlenen hükümlerde esneklik sağlama imkânının verildiğini düşündürmektedir.

Yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdamı

Ek Madde 26- (Ek: 2/7/2018 - KHK-703/178 md.) *Bu kapsamda istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.*

Bu son fıkra ile söz konusu esnekliğe ihtiyaç duyması muhtemel TİKA gibi kurumların ilgili mevzuatlarında düzenlemeye gitmesi kuvvetle muhtemeldir.

Yeni getirilen düzenlemelerden sonra değiştirilen ifadeye geçilecek olursa mevzuatın önceki halinde sözleşmeli personelin istihdamında “diğer mevzuattan bağımsız” bir biçimde istihdam etmek ifadesi, hatalı yorumlanmaya açık bir ifade olarak görülmektedir. İstihdam kelimesi Türk Dil Kurumu Bilim ve Sanat Terimleri Ana

¹⁹⁶ 375 Sayılı, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu İle Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı İle Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1989, 30 Haziran), *Resmî Gazete*, (Sayı: 20211 (Mükerrer)), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.375.pdf adresinden erişilmiştir.

Sözlüğüne göre “işlendirme” şeklinde açıklanmıştır.¹⁹⁷ Bu nedenle esasen kanun koyucunun düzenlediği ifade ile yalnızca personelin TİKA personeli olarak TİKA’ya kabulü ve TİKA’dan ayrılması gibi hususlarda diğer kanun hükümleriyle bağlı tutulmadığı anlaşılmaktadır. Kanun koyucu da bu şekilde öngörmüş olacak ki yine aynı fıkra “*Bu personelin istihdam usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.*” şeklinde bir hüküm bulunmaktadır. Bu hükme istinaden TİKA Başkanlığı tarafından 15.08.2012 gün ve 28385 sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik¹⁹⁸ çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte beklendiği üzere sözleşmeli personelin Başkanlığa dahil edilmesi ve ayrılması gibi konular düzenlenmiştir. Ne var ki yönetmelik kendisine çizilen alanda kalmamış, istihdam usul ve esaslarından çalışma usul ve esaslarına geçiş yapmış ve izin ve çalışma saatleri gibi konuları da düzenlemeye girişmiştir. Yönetmelikte bu konularda düzenleme yapılamayacağına ispatı yeni düzenlemenin son fıkrasında açıkça görülmektedir.¹⁹⁹

Yerli veya yabancı sözleşmeli personel istihdamı

Ek Madde 26- (Ek: 2/7/2018 - KHK-703/178 md.) *Bu kapsamda istihdam edilecek personelde kurumsal hizmetlerin gerektirmesi halinde aranacak öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, görev, yetki ve yükümlülükleri, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususlar Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak kurumlarca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.*

¹⁹⁷ *Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü*, (Ankara:Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2019), www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ce08f4e354a82.34848268 adresinden erişilmiştir.

¹⁹⁸ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik, (2012, 15 Ağustos), *Resmî Gazete*, (Sayı: 28385), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/08/20120815-6.htm> adresinden erişilmiştir.

¹⁹⁹ 375 Sayılı, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu İle Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı İle Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1989, 30 Haziran), *Resmî Gazete*, (Sayı: 20211 (Mükerrer)), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.375.pdf adresinden erişilmiştir.

İstihdam ifadesi çalışmaya ilişkin her türlü düzenlemeyi yapmaya imkân sağlıyor olsaydı yeni düzenlemede “görev, yetki ve yükümlülükleri” gibi kategorileri sayıp istihdama ilişkin olan “öğrenim ve yabancı dil bilgisi şartı ile diğer şartlar, bunların işe alınmaları, sınav ve istisnaları, sözleşme süre, usul ve esasları, sözleşmelerinin feshi ile istihdamlarına dair diğer hususlar” gibi diğer konuları ayrıca düzenlemezd. 656 Sayılı KHK'nin anılan 16. Maddesinin 7. Fıkrasındaki²⁰⁰ eski düzenlemede olduğu gibi diğer kanunlara bağlı kalmaksızın istihdam edilir ifadesi tekrar edilirdi. Bu fıkra detaya girilmesinin anlamlı olduğu ortadadır.

Konuyu nihayete erdirmeden evvel bu noktada bir parantez açılmasının ve mevzuattaki farklı tarz düzenlemelerin hem bu konuya hem de mevzuatın geneline olan etkilerinin incelenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

4.5. Mevzuatta Farklı Tarzda Düzenlemelerin Benimsenmesi

TİKA Başkanlığı tarafından 15.08.2012 gün ve 28385 sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmeliğin²⁰¹ yazımında 3 farklı usul benimsemiştir. Birinci usul ile olması gerektiği gibi düzenleme yapmak gerekmeyen konularda hâlihazırda düzenleme olan kanuna atıf yapılarak mevzuatın şişmesinin önüne geçmiştir:

Çalışma Saatleri

MADDE 13 – (1) 657 sayılı Kanunun 99 uncu ve 100 üncü maddeleri çerçevesinde Devlet memurları için tespit olunan çalışma gün ve süreleri ile işe başlama ve işi bırakma saatleri sözleşmeli personel hakkında da aynen uygulanır.

Görüldüğü üzere 657 sayılı Devlet Memurları kanununa yapılan atıfla kanunun anılan konudaki düzenlemelerinin aynen uygulanacağı ifade edilmiştir. Bu

²⁰⁰ 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²⁰¹ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik, (2012, 15 Ağustos), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28385), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/08/20120815-6.htm> adresinden erişilmiştir.

yönetmeliğin veya benzeri diğer yönetmelikler için uygulanması gereken usul de bu olmalıdır.

Benimsenen ikinci usul yönetmeliği okuyanlar tarafından yönetmeliği yazanlara yönelik mütemadiyen “Neden?” sorusunun sorulmasına yol açmıştır. Bu usulde 657 sayılı Devlet Memurları kanununda oldukça geniş bir biçimde zaten düzenlenmiş olan izin konusu yeniden düzenlenmiştir. Üstelik 657 sayılı Devlet Memurları kanunundaki düzenlemeler kadar geniş bir düzenleme yapma imkânı bulunmadığından çok önemli bazı hususlar düzenlenmemiştir. Örneğin, bir önceki sene kullanılmayan izinlerin takip eden yıla aktarılmaması, mazeret izni ve ücretsiz izin konularında herhangi bir hüküm içermemesi sayılabilir. Benzer bir durum, yönetmelik hükümlerinin 06 Haziran 1978 gün ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar²⁰² ile karşılaştırıldığında da görülebilir. Nasıl ki 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun zaten düzenlediği konular atıf yapılarak geçilebilecekken tekrar tekrar düzenlendiyse, aşağıda bahsedilecek ve yönetmelik tarafından atıf yapılmış olunan mezkûr Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda düzenlenen konular da mükerrer bir biçimde yeniden düzenlenmiştir.

Benimsenen üçüncü usul ise aslında ayrı bir usul olarak sayılmasa da görevini tam olarak icra edemeyen bir torba hüküm adıyla da anılabilir. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmeliğin²⁰³ 26. maddesi aşağıdaki gibidir:

***MADDE 26** – (1) Sözleşmeli personel hakkında, bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hususlarda, 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 6/6/1978 tarihli*

²⁰² 7/15754 Sayılı Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar Konulu Bakanlar Kurulu Kararı, (1978, 28 Haziran), *Resmi Gazete*, (Sayı: 16330), [http://www.dpb.gov.tr/F/Root/daireler/kadro_kamu_gorevlileri/Sozlesmeli_Personel_Calistirilmasina_iliskin_Esaslar_\(21.06.2018\).pdf](http://www.dpb.gov.tr/F/Root/daireler/kadro_kamu_gorevlileri/Sozlesmeli_Personel_Calistirilmasina_iliskin_Esaslar_(21.06.2018).pdf) adresinden erişilmiştir.

²⁰³ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik, (2012, 15 Ağustos), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28385), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/08/20120815-6.htm> adresinden erişilmiştir.

ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar uygulanır.

Bu üçüncü usule birinci usulün eksik hali denilebilir. Birinci usulde kısa ve öz bir biçimde atıf yapılabilecek en kapsamlı kanuna atıf yapılmışken bu usulde ise neredeyse birbirinin aynı düzenlemeler içeren iki farklı mevzuata atıf yapılmıştır. Gerçekte yapılması gereken yönetmelikte yalnızca istihdama yönelik hükümlere yer verip 26. Maddedeki atıflara 657 sayılı Devlet Memurları kanununu da eklemekten ibarettir. Bu tür hükümler yönetmeliklerde genel olarak sıkça rastlanan hükümlerdendir ve sözleşmenin her konuyu düzenleyemeyeceğinin açık bir ifadesidir. Atıf yapılan 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 06/06/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa kıyasla nedenli dar kapsamlı düzenlemelere yer verdiği düşünüldüğünde nasıl olup da 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa atıf yapılmadığı merak edilmektedir.

4.6. Kariyer Sistemine İlişkin Öneriler

TİKA, personeline değer katan, çalışılan süre boyunca diğer hemen hiçbir kurumda elde edilemeyecek tecrübeler kazandıran bir tür sürekli tecrübe kazanım merkezidir. TİKA'da yükselme imkânlarının sınırlı olmasının meydana getirebileceği olumsuzluklar TİKA'nın bu özelliği sayesinde bir nebze de olsa azalmaktadır. TİKA tecrübesi edinmiş bir personel TİKA'nın dışında pek çok kurumda çalışabilecek nitelikler kazanmaktadır.

TİKA'da göreve başlamış bir TİKA Uzman Yardımcısının 3 yıl içerisinde TİKA Uzmanı olmasıyla²⁰⁴ süreç başlamaktadır. Bir TİKA Uzmanının önünde TİKA içi kariyer olanakları açısından tek bir seçenek bulunmaktadır: Daire Başkanlığı ve TİKA Başkan Yardımcılığı, yani kısaca genel bir ifadeyle başkanlık. TİKA'da 7

²⁰⁴ Tika Uzmanlığı Yönetmeliği, (2012, 05 Haziran), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28314), <https://www.tika.gov.tr/upload/yonetmelikler/5-haziran-tika-uzmanligi.pdf> adresinden erişilmiştir.

daire başkanı ve 3 başkan yardımcısı bulunmaktadır.²⁰⁵ Bir TİKA Uzmanı TİKA içi kariyer açısından TİKA Başkanlığı makamı da dâhil edildiğinde bu 11 makamdan birini hedeflemek zorundadır. Bu 11 makamın dışında akıllara program koordinatörlüğü ve koordinatör yardımcılığı gelebilir. Ancak bu unvanlar TİKA personeline kalıcı bir unvan ve kalıcı maddi olanak sağlamamaktadır.

Aynı durum daire başkanı ya da başkan yardımcısı unvanı almış personel için de söz konusudur. Örneğin, bir başkan yardımcısı görevi sona erdiğinde hakkında başkaca bir tasarrufta bulunulmadığı takdirde kadro unvanındaki görevine dönmektedir.

Konuya ilişkin yapılan araştırmalar neticesinde TİKA içi kariyer olanaklarının genişletilebilmesi için birkaç çözüm akıllara gelmektedir.

Öncelikle kamu hizmeti ömür boyu sürecek bir yaşam uğraş alanıdır. Bürokraside personel için kariyer hemen her şey demektir. Zira kişi kariyeri sayesinde edimler kazanır ve yürütmekte olduğu görevlerinde başarılı olduğunun göstergesi de yine kariyerdir. Bürokratik anlayışta memurluk bir meslektir. Bürokrasi memurlar için iş güvencesi, düzenli yükselme ve emeklilik hakları olmak üzere üç temel kazanım sağlar. Kamu hizmetine kabul edilen bir kişi belirli bir kariyer ya da uğraş alanı için istihdam edilmektedir. İşe alımda objektif, gayrişahsi ve genel ölçütler esas alınarak bir statü geliştirilmesi hedeflenir.²⁰⁶ Kamu hizmetine girişte en önemli gösterge eğitim durumudur ve kamu hizmetine girişteki temel basamağın hangisi olacağını belirler. Bu basamaklarda ilerleme de kıdeme göre gerçekleşecektir. Güvenceli olan yani kadrosu kaldırılrsa bile işe son verilmeyen bu istihdam biçiminde statü görevden ziyade kariyer yani kıdem tarafından belirlenmektedir.²⁰⁷

TİKA'da örneğin, bir Veri Hazırlama Kontrol İşletmeninin(V.H.K.İ.) temel beklentisi görevde yükselme sınavıdır. Bu beklenti gerçekleşmeye ne kadar yakınsa

²⁰⁵ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

²⁰⁶ Bilal Eryılmaz, *Bürokrasi ve Siyaset: Bürokratik Devletten Etkin Devlete*, (İstanbul: Alfa Yayınları, 2002), 61.

²⁰⁷ Doğan Canman, *İnsan Kaynakları Yönetimi*, (Ankara: Yargı Yayınları, 2000), 23.

personelin çalışma azminde ve performansında o derece olumlu tesir meydana getirecektir. Aynı durum TİKA Uzman Yardımcıları için de geçerlidir. İlk 3 yıllık süreçten sonra edinilebilen TİKA Uzmanlığı objektif bir biçimde bu personele sunulan son basamak kariyer gibi görünmektedir. Elbette bu durumun bu biçimde gerçekleşmediği, TİKA'nın personeline değer katan bir kurum olarak personelini sıklıkla başka kurumlara kaptırdığı bilinen bir gerçektir. Yine de devletin dili yazılı dildir ve her şeyin öngörülebilir bir biçimde mevzuatlarla düzenlenmesi beklenir. Bir TİKA Uzman Yardımcısı TİKA Uzmanı olduğu gün önündeki kariyer basamakları hakkında bilgi sahibi olabilmelidir. Bir personel belirli bir edim için çaba sarf etmeli, çalışmalı ve gerekiyorsa sınavlara girmeli ve başarı elde etmelidir. Başkanlık içinden ya da dışından fark etmeksizin herhangi bir oryantasyona, eğitime veya çabaya gerek bırakmayacak biçimde bir personelin Koordinatör, Koordinatör Yardımcısı, Daire Başkanı, Başkan Yardımcısı veya Başkan olarak tayin edilmesi oldukça -olumlu örnekleri olmakla birlikte- kurum personelinin yükselme ve buna bağlı olarak edimler elde etme umudunu kaybetmesine yol açacaktır. Bu da en temel motivasyon kaynaklarının ortadan kalkması anlamına gelecektir.

Benzer sorunlar kariyer basamaklarında ilerlemiş olan Daire Başkanı ve Başkan Yardımcıları için de geçerlidir. Bilindiği gibi 3 Sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi²⁰⁸ ile yüksek düzeyli kamu personelinin atama usul ve esasları belirlenmiştir. Kararnamenin 2. Maddesinin 2. Fıkrasına göre TİKA Başkanı Cumhurbaşkanlığı kararıyla, TİKA Başkan Yardımcıları ise Cumhurbaşkanlığı onayıyla atanmaktadır. 4. Maddenin 1. Fıkrasına göre ise TİKA Başkanının görev süresi Cumhurbaşkanının görev süresiyle sınırlı tutulmuştur. 5. Maddeye göre ise TİKA Başkanının sözleşmeli olduğu durumlarda sözleşme süresi Cumhurbaşkanının sözleşme imzalamak için yetkilendirdiği üst kademe yöneticinin görev süresiyle

²⁰⁸ 3 Sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usûllerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (2018, 10 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 30474), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.3.pdf> adresinden erişilmiştir.

sınırlandırılmıştır. Görev süresi sona eren TİKA Başkan ve Yardımcıları için 6. Maddede düzenleme yapılmış ve bu kişilerin atanmadan önceki kadrolarına ya da eş değer kadrolara atanmaları öngörülmüştür.

Bu düzenlemeler bir TİKA Uzmanının Daire Başkanı ve Başkan Yardımcısı olarak görevi sona erdiğinde TİKA Uzmanı olarak görevine geri döneceğini göstermektedir. Üst kademe yönetici olarak görev yapmış ve tecrübe biriktirmiş olan bu personelin TİKA'nın faaliyette bulunduğu fakat herhangi bir ofisinin bulunmadığı ülkelerde Kalkınma Müşaviri olarak görevlendirilebilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Diğer yandan TİKA Başkanlığı Başkanlık Danışmanı kadrolarının müşavirlik dengi bir pozisyon olarak düzenlenmesi de kayda değer bir gelişmedir.²⁰⁹

4.7. Program Koordinasyon Ofislerine İlişkin Öneriler

4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde program koordinasyon ofislerinin kurulmasına dayanak teşkil eden hüküm kararnamenin 525. Maddesinde düzenlenmiştir ve ofisler kanunda sayılan hizmet birimleri arasında bulunmamaktadır.²¹⁰ Bu durum ofislerin teşkilat içerisindeki yeri konusunda soru işaretlerine yol açabilecek bir durum meydana getirebilir. Diğer yandan ofisler TİKA merkez binasındaki herhangi bir birimden farklılaşacak bir düzenlemeye sahip olmadığından ofislerin bir bütçesi bulunmamaktadır. Ofislerin statüsündeki bu belirsizlik hiyerarşi içinde de çeşitli soru işaretlerini beraberinde getirmektedir. Ofisler faaliyetlerini sürdürürken birden çok Daire Başkanlığıyla aynı anda çalışmak zorundadır. Örneğin, bulunduğu ülkede yürüteceği bir eğitim faaliyeti için öncelikli olarak Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi ile çalışmakta, diğer faaliyetler için ise bulunduğu coğrafi bölgeden sorumlu Daire Başkanlığıyla iletişim kurmaktadır. Ofisin idari süreçlerini ise Personel ve Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı

²⁰⁹ 2 Sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (2018, 10 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30474), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.2.pdf> adresinden erişilmiştir.

²¹⁰ 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

yürütmektedir. Ofisin hiyerarşi içinde ve teşkilat yapısındaki tam olarak belirlenmemiş konumu Daire Başkanları nezdinde herhangi bir soruna yol açmamaktadır. Ne var ki Daire Başkanlıkları içerisinde çalışan personel ile ofisin iletişimde aradaki ilişkinin türü belirsizleşmektedir. TİKA'nın sahadaki faaliyetlerini yürüten ofislerin hiyerarşik konumunun Daire Başkanlıkları ile personel arasında kalacak bir biçimde konumlandırılması soru işaretlerinin önüne geçecek ve süreçlerin hızlanmasını sağlayacaktır.

PKO'lar buldukları ülke sınırları içerisinde yetkilidir. Ofislerin TİKA faaliyetleri içindeki temel amaçlarından bir kaçını kendilerine ulaşan proje taleplerinin hukuka ve teamüllere uygunluğunu denetlemek, proje taleplerini veya geliştirilen projeleri Başkanlık onayına sunmak ve onaylanan projeleri yürütmek ve projelerin takibini sağlamaktır. Bu amaç 2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 4. maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir:²¹¹

Yurt dışında program koordinasyon ofislerinin kurulması

MADDE 4- (1) Başkanlık, yurt dışında yürüteceği proje, program ve yardım işlerinin gerektirdiği koordinasyonun sağlanması amacıyla, görev alanına giren ve öncelikli bölge ülkelerinde, Dışişleri Bakanlığının görüşünü almak suretiyle ofis açabilir.

Amaçları belirlenmiş bu ofislerin açılabilmesi için Başkanlığın ilgili Bakanın görüşü ile birlikte Dışişleri Bakanlığının da görüşünü alarak ofis açılmasına ilişkin karar alması gerekmektedir.

Üzerinde durulması gereken konulardan biri ofislerin isimleridir. Ofisler buldukları ülkelerin adlarıyla değil buldukları şehirlerin adlarıyla anılmaktadırlar. Örneğin, Azerbaycan Program Koordinasyon Ofisinin adı Bakü Program Koordinasyon Ofisidir. Ofisler kurum içinde Bakü PKO şeklinde kurum

²¹¹ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmî Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

dışında ise TİKA Bakü şeklinde anılmaktadır. Örneğin, TİKA Bakü Azerbaycan sınırları içerisinde TİKA faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlayabilecek tek ofistir. Ne var ki bu şekilde verilen isimler muhataplar tarafından yanlış anlaşılabilir. Halk nezdinde ofisin yalnızca Bakü'ye ilişkin faaliyet gösterdiği düşünülürken ya da ülke ofisi olduğu kanaati oluşmamaktadır. Faaliyetler sırasında Bakü dışında da faaliyet yürütülüp yürütülmediği sorulabilmektedir. Diğer yandan faaliyet gösterilen görece az gelişmiş ülkelerde ise Program Koordinatörüne hak ettiği ciddiyetle yaklaşılmayabilmektedir. Bu da Koordinatörü sıklıkla önce TİKA'yı ve daha sonra kendi konumunu açıklamak zorunda bırakmaktadır.

Başkanlık, ofislerin isimleri konusunda Dışişleri ekolüne yakın durulmaktadır. Nasıl ki Büyükelçilikler buldukları ülkenin başkenti ile anılıyorsa TİKA ofisleri için de benzer bir yöntem benimsenmiştir. Şüphesiz halkla ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği düzeyinde görece daha az temas eden ve konumu ve statüsü herkesçe bilinen Büyükelçilikler ve Konsolosluklar için bu bir sorun teşkil etmemektedir. Ne var ki dışişleri jargonuna hâkim olmayan kesimle daha fazla yakın temas içinde bulunan TİKA ofisleri için konu ofislerin ülke adlarıyla anılması şeklinde çözülebilir. Ülke adıyla anılan ofis mezkûr sorunları aşmanın yanı sıra bölgesel ofis olma özelliğini de vurgulamış olacaktır. Diğer yandan birden fazla ofisin olduğu bir ülkede faaliyetlerin ülke içindeki eşgüdümünü hangi ofisin sağlayacağı da net bir biçimde belirlenmiş olacaktır. Örneğin, Afganistan'da Herat, Mezar-ı Şerif ve Kabil'de olmak üzere üç ofis bulunmaktadır. Yapılacak en doğru tercih Kabil ofisinin Afganistan PKO olarak anılması ve bölgesel eşgüdüm rolü üstlenmesidir. Bu role sahip olan ofis Koordinatörü ülkede TİKA'yı kimin temsil edeceği sorusuna da cevap vermiş olacaktır. Bu durumda diğer ofislerin proje ve faaliyetleri ile ilgili bir üst makam şeklinde Afganistan PKO Program Koordinatöründen onay alması elbette beklenmemelidir. Plan, proje ve faaliyetlere ilişkin bilgi verilmesi eşgüdüm için yeterli olacaktır.

4.8. Yurt Dışı Görevine İlişkin Öneriler

Ofislerde çalışacak personel 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ilga edilmeyen iki temel maddesinden biri olan 6. maddenin 2. fıkrasına²¹² uygun olarak çıkarılmış olan 2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 5. maddesine göre görevlendirilir.²¹³ Görevlendirmeler Personel ve Destek Hizmetleri Başkanlığının önerisi, TİKA Başkanının ve ilgili Bakanın onayı ile hayata geçmektedir.

Program Koordinatörü ve Personel Görevlendirilmesi

MADDE 5- (1) *İlgili ülkelerde ofis kurulmasının tamamlanmasını müteakip, Başkanlıkça söz konusu ofislerde bir personel, program koordinatörü olarak görevlendirilir.*

(2) *Program koordinatörleri, Başkanın önerisi ve Bakanın onayıyla, 2 yılı geçmemek üzere görevlendirilirler. Ancak bu süre Bakanın onayı ile 1 yıl daha uzatılabilir.*

(3) *Program koordinatörleri; bilgi birikimleri, tecrübeleri ve temsil kabiliyetleri dikkate alınarak, Başkanlıkta kadrolu veya sözleşmeli olarak ya da 4668 sayılı Kanununun 19. maddesi kapsamında çalışan personel arasından görevlendirilirler.*²¹⁴

(4) *Program koordinatörü olarak görevlendirilen personel, görev yapılan ülkede Başkanlık tarafından yürütülen tüm etkinlikleri takip edip sonuçlarını her ay bir raporla Başkanlığa bildirir.*

(5) *Program koordinasyon ofislerinde, program koordinatörlerine yardımcı olmak üzere Başkanlık merkezinden, görev süresi 2 yılı aşmamak üzere Başkanlıkça yeteri kadar personel görevlendirilebilir.*

(6) *İlgili program koordinatörünün teklifi ve Başkanlığın onayı ile ofislerde sözleşmeli olarak yeteri kadar yerel personel istihdam edilebilir. Yerel personel, yürütecekleri görevin niteliğine göre eğitim durumları ile bilgi ve tecrübeleri dikkate alınarak tercihen Türkçe bilenler arasından seçilir.*

²¹² 656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28103), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²¹³ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²¹⁴ 4668 sayılı Kanununun 19. Maddesi 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesininin 531. Maddesinde yeniden düzenlenmiştir.

5. maddeye göre görevlendirilen sorumlu personele “Program Koordinatörü” unvanı verilmektedir. Zihinlerde oluşan ilk soru işareti yeni ofis açılacak bir ülkede Program Koordinatörünün görevlendirilmesi için ofis kurulum faaliyetlerinin tamamlanmasının gerekip gerekmediğidir. 5. Maddenin 1. Fıkrası uygulandığı takdirde ülkeye önce kurulum faaliyetleri için geçici görevle görevlendirme yapılması ve ardından kurulumun tamamlanmasını müteakiben Program Koordinatörü görevlendirmesinin yapılması gerekmektedir. Bu hükmün pratikte uygulanması imkânsıza yakındır. Örneğin, Program Koordinatörü TİKA’da Pasaport Kanunu dolayısıyla Diplomatik Pasaport alma hakkına sahip olan TİKA Başkanı dışındaki tek personeldir.²¹⁵ Diplomatik bağışıklık ofis kurulum süreçlerinde personele çok önemli hareket ve vize serbestisi tanımaktadır.

Verilen unvan ofislerin konumunun belirsiz olması ile benzer sorunlara yol açmaktadır. Program Koordinatörü bir kadro unvanı olmadığı için herhangi bir kanunda zikredilmemektedir. Program Koordinatörünün kurum içerisindeki yerinin belirsiz olması kurum içerisinde hâkim olan yatay hiyerarşiden dolayı bir sorun teşkil etmemektedir. Fakat ofisin bir hizmet birimi olarak düzenlenmemesi ve unvanın kanunda yer almaması görevlendirilen personelin atanamaması ve sürekli görev yapacak şekilde fakat “geçici” olarak görevlendirilmesine zemin hazırlamaktadır. Esasında 2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının aşağıda görülen 6. maddesinin 1. fıkrasına²¹⁶ göre yalnızca gidiş ve dönüş günleri için Harcırah Kanununa göre geçici görev yolluğu düzenleneceğini hükme bağlamıştır. Bu açıdan bakıldığında görev süresince geçici görev yolluğu düzenlenmeyeceği ve aslında gidiş ve dönüş günleri haricinde geçici görevli olmadıkları yorumu yapılabilir. Program Koordinatörü ve Koordinatör Yardımcısı için farklı ücretler öngörülmesi de bunun bir kanıtı niteliğindedir. Zira her iki personel de aynı ülkede aynı masraflara maruz

²¹⁵ 5682 Sayılı Pasaport Kanunu, (1950, 24 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 7564), Madde 13, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5682.pdf> adresinden erişilmiştir.

²¹⁶ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

kalmaktadır. Ücret farklılığı bu ücretin geçici görev yolluğu olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Uygulamada ise her türlü işlem personelin atanamaması dolayısıyla geçici görevli olacağı öngörülerek yapılmaktadır. Bu da 2 yıl süreyle “sürekli” görev için atanan bir Dışişleri mensubu sürekli görevlendirilmiş olmaktan dolayı çeşitli haklardan faydalanırken daha uzun süre görev yapabilen TİKA Program Koordinatörünün “geçici” görevli olarak anılması dolayısıyla aynı haklardan yararlanamamaktadır. Öyle ki 2. Fıkra²¹⁷ ofislerdeki görevleri süresince ödeme yapılır düzenlemesine rağmen yıllık izin alan personele fıkra düzenlenen ödemeler yapılmamaktadır.

Program koordinatörü ve diğer personele ödenecek ücretler

MADDE 6- (1) Ofislerde program koordinatörü ile ona yardımcı olmak üzere Başkanlık merkezinden görevlendirilen personele, sadece resmî gidiş ve dönüşleri için 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre geçici görev yolluğu ödenir.

(2) Program koordinatörü ve Başkanlık merkezinden görevlendirilen diğer personelden; ofislerdeki görevleri süresince kadro dereceleri, görevlendirildikleri ülkenin ekonomik ve sosyal şartları ile ofisin bulunduğu şehrin hayat standartları göz önünde bulundurularak, koordinatörler için günlük net 140 ABD Dolarını, diğer personel için ise günlük net 100 ABD Dolarını geçmemek kaydıyla Bakan tarafından belirlenecek tutarda ücret ödenir.

Bu hususta yaşanan karışıklık aynı yıl aynı konuda ve aynı içerikte ikinci bir Bakanlar Kurulu Kararı çıkarılarak 2010/214 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararının değiştirilmesiyle gün yüzüne çıkmaktadır. Yukarıda zikredildiği gibi merkezden görevlendirilen personelin ücreti belirlenmiş ve yalnızca resmi gidiş ve dönüşler için Geçici Görev Yolluğu düzenleneceği hükme bağlanmış olmasına rağmen aynı ücretin zikredildiği, üzerine bu ücretlerin ödenmesinde 6245 sayılı Harcırah Kanununun uygulanmayacağı 2010/620 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla tekraren

²¹⁷ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmî Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

düzenlenmiştir. Yeni düzenlemeyle görevlendirilen personelin görev süresince alacağı günlük ücrete mahsuben avans alabilmesinin de yolu açılmıştır.²¹⁸

Dışişleri mensuplarından bahis açıldığında protokol konusuna da değinmek elzem haldedir. TİKA Program Koordinatörleri ve Koordinatör Yardımcılarının yurt dışında görev yapan kamu personeli arasındaki yeri ve konumu belirsizdir. Bu belirsizlik karşılıklı anlayış içerisinde çözülmektedir. Her ne kadar sorunlar çoğunlukla önlenebilse de kamu yönetimi ve diplomasi bir kurallar bütünüdür. Yüksek düzeyli bir misafirin karşılanması sırasında TİKA personelinin kimden sonra yer alacağını belirlemek gerekir. TİKA personelinin protokoldeki yeri belirlendiği takdirde personelin özlük haklarıyla ilgili çalışma yapmak ciddi biçimde kolaylaşacaktır.

Diğer yandan Koordinatörün atanamaması ve geçici görevli olarak anılmaya devam edilmesinin getirdiği bir sonuç ise ofisin ve Program Koordinatörünün harcama konusunda yetkisinin bulunmamasıdır. Yürürlükteki mevzuata göre Program Koordinatörü Daire Başkanlıklarının bir mutemedi konumundadır. Ofislerin ve personelin teşkilatta yerinin olmamasından dolayı ofislerin bir bütçesi bulunmamakta ve personelin hemen hiçbir konuda resen harcama yetkisinin bulunmamasıdır. Harcama yetkisi olan alanlar ise ofisin çok sınırlı ve önceden belirlenmiş giderlerini karşılamakla sınırlıdır. Bu harcamalar dahi mutemet sıfatıyla gerçekleştirilmektedir. Konu ve meblağ konusunda Başkanlık oluru alındığı takdirde meblağdan bağımsız bir şekilde harcamayı gerçekleştirebilen personele, kullandığı bu yetkiyle orantılı bir biçimde az da olsa bir bütçe ve harcama yetkisinin tanınması gerekli ve elzemdir.

²¹⁸ 2010/620 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar, (2010, 27 Temmuz), *Resmî Gazete*, (Sayı: 27654), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/07/20100727-13.htm> adresinden erişilmiştir.

4.8.1. Geçici Görevin Getirdiği Olumsuzluklara İlişkin Öneriler

Mevzuatta yurt dışında görevlendirilen bir personelin yıllık izin alabileceği düzenlenmemiştir. Bu durumun doğal karşılanmasının en önemli sebebi personelin geçici görevli olmamasına rağmen geçici görevli gibi muamele görmesi ve 6254 sayılı Harcırah Kanununda²¹⁹ geçici görevin 3 yıl sürebileceğinin öngörülmemiş olmasıdır. An itibarıyla mezkûr personelin yıllık izin alması ve görevli olduğu ülkede kalması halinde geçici görevli bile olsa yolluğunun kesilip kesilmeyeceği konusunda belirsizlik vardır. Yürürlükteki mevzuata göre izinli olarak görevli olduğu ülkeyi terk eden personel Türkiye'ye girdiği gün ile Türkiye'den çıktığı günler arasında kalan günlerde herhangi bir ödeme alamamaktadır. Görevli bulunulan ülkedeki kira gibi mali yükümlülükler devam etmesine rağmen izinli olarak yurda dönüldüğü için ilgili ödemeden mahrum kalınmaktadır.

Diğer yandan atanan, örneğin Dışişleri Bakanlığı personelinin, sahip olduğu haklardan yoksun kalınması da Anayasanın 10. Maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine²²⁰ aykırılık teşkil etmektedir. Görevlendirilen bir TİKA personeli ilk sorunla ailesi ile birlikte görevli olduğu ülkeye seyahat ederken yaşamaktadır. Personel atanmadığı için 2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 6. Maddesinin 1. Fıkrasına göre gidiş ve dönüşleri için geçici görev yolluğu düzenlenecektir.²²¹ Bu durumda da 6254 Sayılı Harcırah Kanununa göre²²² personelin eş ve çocukları yolluk alamadığı için personel uzun süreli ve sürekli olarak görevlendirildiği görev ülkesine giderken ailesi için yolluk alamamaktadır. Bu da kurum tarafından yalnızca görevlendirilen personelin uluslararası ulaşım masrafının karşılanması anlamına gelmektedir. Örneğin, Etiyopya'ya görevlendirilen iki çocuklu bir personel kendisi

²¹⁹ 6245 Sayılı Harcırah Kanunu, (1954, 10 Şubat), *Resmi Gazete*, (Sayı: 8637), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6245.pdf> adresinden erişilmiştir.

²²⁰ *T.C. Anayasası* (2019)

²²¹ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²²² 6245 Sayılı Harcırah Kanunu, (1954, 10 Şubat), *Resmi Gazete*, (Sayı: 8637), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6245.pdf> adresinden erişilmiştir.

dışındaki üç kişinin ulaşımı için yaklaşık 1.800,00 ABD Doları ödemek durumunda kalmakta, aynı personel yıllık izin için yurda gidip geldiğinde ise kendisinin izin gidiş ve dönüşleri de ödenmediği için 2.400,00 ABD Doları tutarında bir masrafı karşılamak durumunda kalmaktadır. Esasen 2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 6. maddesinin 1. fıkrasındaki düzenlemede resmi gidiş ve dönüşler için geçici görev yolluğu ödeneceği düzenlenmiştir.²²³ Burada dikkat edilmesi gereken ifade resmi gidiş ve dönüştür. Hangi gidişlerin resmi olup hangilerinin olmadığı belirlenmesi gerekmektedir. İzin gidiş ve dönüşlerinin resmi olup olmadığı ile ilgili farklı yorumların yapılabilmesi mümkündür. Mevzuatın bu tür muğlak ifadelerden arındırılması ve Dışişleri Bakanlığı Mensuplarının sahip olduğu olanaklardan faydalanılması için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bilindiği üzere sürekli görevle atanan Dışişleri Bakanlığı mensuplarının belirli sayılarla sınırlandırılmış izin gidiş ve dönüş ulaşım masrafları Bakanlık tarafından karşılanmaktadır. Diğer yandan Dışişleri Bakanlığı mensuplarına kira, taşınma ve çocuklarının eğitimi için eğitim yardımı da yapılmaktadır. Geçici görevli personel buldukları ülkede bu yardımlardan mahrum oldukları gibi izin gidiş ve dönüşlerini kendileri karşılamakta, izinli olarak Türkiye’de buldukları süre içerisinde 2010/214 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 6. Maddesinin 2. Fıkrasında öngörülen²²⁴ ödemeleri de alamamaktadır.

TİKA Türkiye Cumhuriyeti’nin kamu kurumlarından biridir. TİKA Personeli de tıpkı diğer kurum ve bakanlık personeli gibi kamu personelidir. Aynı devletin kamu personeline sırf başka bakanlığa bağlı çalışıyor diye farklı muamelede bulunulması hiç şüphesiz Anayasanın 10. Maddesinin 4. fıkrasına aykırıdır.²²⁵

²²³ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²²⁴ a.y.

²²⁵ *T.C. Anayasası*, (2019).

X. Kanun Önünde Eşitlik

Madde 10–Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Yurt dışında belli bir süreyle görevlendirilen bir personele tanınan imkânlar aynı sürede görevlendirilen herkese tanınmalıdır. Görev, geçici olmaktan çıkıp fiilen sürekli hale gelmişse sürekli görevle atanan personele tanınan hakların aynı biçimde TİKA personeline de tanınması gerekmektedir. 27 yıllık, üstelik ilk yıllarında Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş²²⁶ bir kurumun eşitliği tesis edebilecek düzenlemeleri talep edebilecek yeterli birikiminin bulunduğuna şüphe yoktur.

Geçici görevli personelin sahada yaşadığı bir diğer sorun da geçici görev yolluğu mevzuatının TİKA faaliyetlerine uygun olmamasıdır. Yukarıda da zikredildiği gibi yalnızca resmi gidiş ve dönüşlerde geçici görevli sayılması gereken²²⁷ personel görev süresi içerisinde de geçici görevli olarak muamele görmektedir ve bilindiği gibi 6245 sayılı harcırak kanununun 3. maddesinin a bendinde²²⁸ ifade edildiği gibi harcırak “*Bu Kanuna göre ödenmesi gereken yol masrafı, gündelik, aile masrafı ve yer değiştirme masrafından birini, birkaçını veya tamamını...*” kapsamaktadır. Bu tanım TİKA personeli için görünmeyen önemli bir soruna yol açmaktadır. Bir TİKA personeli bulunduğu ülkenin uzak bir bölgesine yapacağı çalışma ziyaretinde konaklaması gerektiği hallerde iâşe ve ibate giderlerini harcırak zaten iâşe ve ibateyi de kapsadığından kendisi ödemek durumundadır. Harcırak kanunu görevlinin geçici olarak yabancı bir ülkede bulunduğu düşünülerek hazırlandığı için sürekli ikamet

²²⁶ 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1992, 27 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 21124), <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden erişilmiştir.

²²⁷ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²²⁷ *T.C. Anayasası*, (2019).

²²⁸ 6245 Sayılı Harcırak Kanunu, (1954, 10 Şubat), *Resmi Gazete*, (Sayı: 8637), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6245.pdf adresinden erişilmiştir.

eden ve kira ödeyen personelin durumu nazara alınmamıştır. Mevzuat gereği kendisine harcırah ödenen bir personelin iâşe ve ibate giderleri ayrıca ödenememektedir. Zira kendisine verilen harcırahın amacı zaten bu giderleri karşılamaktır. Ne var ki personel hali hazırda o ülkede mukimdir ve kira vb. giderlere maruz kalmaktadır. Gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin kırsal bölgelerinde konaklamaya imkân veren otel vb. yerlerin günlük maliyeti personelin aldığı günlük harcırahı aşabilmektedir. Bu durum görevli personeli, saha ziyaretlerini günübürlük yapmaya, konaklama gerektiren ziyaretleri yapmamaya itmektedir.

Örneğin, Etiyopya'da misyon mensuplarının kaldığı dairelerin kiralari TİKA Program Koordinatörünün aldığı 20 günlük, Koordinatör Yardımcısının aldığı 25 günlük ödeme kadardır. TİKA personeli diğer misyon mensupları ile eşit koşullarda barınmak istediği takdirde kira dışında temel ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli birikime sahip olamamakta, bu durum TİKA personelinin günlük yaşamını olumsuz etkilemektedir.

Bu durumun bir diğer olumsuz yansıması ise komşu ülkelerde yapılacak projelere ilişkin seyahatlerde ortaya çıkmaktadır. Ofis personeli yurt dışında uzun süreli geçici görevdeyken komşu ülkedeki bir proje için görevlendirildiği takdirde yani yurt dışındayken yine yurt dışında başka bir ülkeye görevlendirildiğinde kendisi için geçici görev yolluğu düzenlenmekte ve aldığı ödeme düşmektedir. O ülkedeki harcamalarını düşen yolluğundan yapmak durumunda kalmaktadır. Zira geçici görev yolluğu sisteminde personel yurt içinden yurt dışına ilk görevlendirildiğinde görevin ilk 10 günü için %50 artırımlı olarak geçici görev yolluğu almaktadır. Personel Program Koordinatörü veya Koordinatör Yardımcısı olarak görevliyken yine yurt dışında kısa süreli başka bir görevle görevlendirilirse zaten 10 günden fazla görevde bulunduğundan hareketle geçici görev yolluğunu artırımsız olarak almaktadır. Hâlihazırda yurt dışında mukim olan, örneğin bir program koordinatörü, başka bir ülkedeki projeyi takip etmek istediğinde hâlihazırda aldığı günlük ücretten %40 oranında düşük bir ücret almaktadır. Ele geçen meblağ çoğu zaman seyahat için bile

yeterli olmazken bir de mukim olunan ülkedeki faturalar ve kira gibi giderler de devam etmektedir. Anılan her iki olumsuz durum personelin hareket kabiliyetini ciddi biçimde kısıtlamaktadır. Program Koordinatörü ve Koordinatör Yardımcısının geçici görevli olduğuna ilişkin mevzuatta bir hüküm bulunmamaktadır ve mevzuatın doğru uygulanmasıyla bu sorunların çoğunu çözmek mümkündür.

Geçici görev yolluk miktarları her yıl Bakanlar Kurulu tarafından Yurt dışı Gündeliklerine Dair Karar ile belirlenmektedir. Bu kararda yer alan cetvelde genelde gelişmiş ülkeler olması dolayısıyla TİKA'nın görev alanı dışında kalan 24 ülke sayılmış ve bu ülkeler için ayrı bir harcırak miktarı belirlenmiştir. Bu kararda anılan 24 ülke dışında ayrıca sayılan ve TİKA'nın görev alanı içinde kalan tek ülke Kosova'dır. Bunun dışındaki tüm ülkeler için sabit bir bedel belirlenmiştir. Belirlenen bu sabit bedeller kısa süreli saha ziyareti yapacak personel için ciddi sorunlar doğurmaktadır. Örneğin, Moğolistan'da gerçekleştirilen bir proje dolayısıyla kısa süreli görevlendirilen bir TİKA personeli proje sahası kırsalda olabileceğinden ve kırsalda konaklama imkânları ciddi biçimde sınırlı olduğundan talep fazlasıyla birlikte geçici görev yolluğunu aşan bir miktarda konaklama masrafıyla karşılaşabilmektedir. Diğer yandan bu durumun hem kısa süreli hem de uzun süreli yani Program Koordinatörü ve Koordinatör Yardımcısı olarak görevlendirilen TİKA personeli için sakıncası görev yapılan ülkedeki emniyet ve asayiş durumudur. Bilindiği gibi Dışişleri Bakanlığı mensupları atandıkları ülkenin emniyet ve asayiş durumuna göre ücretlendirilmektedir. TİKA personeli ise Azerbaycan gibi en güvenli ülkelerden birinde de görevlendirilse, Yemen, Somali veya Afganistan gibi güvenlik sorunlarının yaşandığı ülkelerde de görevlendirilse aynı miktarda ücret ile ücretlendirilmektedir. Aynı görev ücretinin Türkiye'ye komşu olan ülkelere ve Kolombiya gibi uzak ülkelere eşit biçimde uygulanması, örneğin izin halinde ulaşım masrafını üstlenmesi beklenen personel için, eşitsiz bir durum meydana getirmektedir. Diğer bir eşitsizlik ise can güvenliğini hiçe sayarak fedakârca ülkesine hizmet için ciddi tehlikeler barındıran ülkelerde görev yapanlar ile güvenlik açısından en ufak bir sorun barındırmayan ülkelerde görev yapan personel arasında

da mevcuttur. Yürürlükteki bu mevzuat dolayısıyla tehlikelere göğüs gererek ciddi can güvenliği riski olan ülkelerde görev yapmanın maddi bir karşılığı bulunmamaktadır.

Geçici görevin getirdiği bir diğer sorun ise pasaport sorunudur. TİKA personeli görevlendirildiği süre ve ülke ile sınırlı olmak koşuluyla hizmet pasaportu olarak göreve başlamaktadır. Hizmet pasaportunun getirdiği en önemli sorunlardan biri 10 günlük görev için dahi olsa o göreve yetecek kadar süreyle pasaport verilmesidir. Bir TİKA personelinin görevini ifa ettiği temel saha yurt dışındadır. TİKA'daki yurt dışı görev hareketliliği personel sayısına oranla bakıldığında diğer kurumlarla yarışacak ölçüdedir. Sürekli pasaport değiştirmek zorunda kalmak mütemadi bir israfa yol açmaktadır. Örneğin, TİKA Program Koordinatörleri 2+1 yıl için, uygulamada 1+1+1 yıl şeklinde görevlendirilebilmektedir. Program Koordinatörü 5682 sayılı Pasaport Kanununun 13. maddesinin 3. fıkrasına göre²²⁹ Diplomatik Pasaport alma hakkı kazanmaktadır. Diplomatik pasaport dışındaki tüm pasaport türleri İçişleri Bakanlığı tarafından verilmektedir. Diplomatik pasaport ise Dışişleri Bakanlığı tarafından verilmektedir. Hâlihazırda Dışişleri Bakanlığı personeli olmayan Program Koordinatörü için TİKA tarafından Dışişleri Bakanlığına pasaport talep yazısı yazılmaktadır. Dışişleri Bakanlığının iç işleyişi dolayısıyla Program Koordinatörü görev tarihinden önce diplomatik pasaport alabilmek için görevlendirmenin çok önceden yapılması gerekmektedir. Bunun olmadığı hallerde göreve istinaden 1 yıllık hizmet pasaportu alan personel görev yerine gittikten sonra belirsiz bir süre alan pasaport alma sürecini beklemeye başlamaktadır. Dışişleri Bakanlığı iç işleyişini tamamladıktan sonra ilgili Büyükelçiliğe personelin diplomatik pasaport başvurusu yapabileceğine dair yazı gönderir ve başvuruyu takip eden haftalarda diplomatik pasaport teslim edilir. Bu belirsiz sürenin getirdiği sakınca ve israf şu noktada önem kazanmaktadır. Personel 1 yıl için görevlendirilir ve diplomatik pasaportu teslim alana kadar görev süresinin bir bölümünü tamamlamış olmaktadır. Gelen diplomatik

²²⁹ 5682 Sayılı Pasaport Kanunu, (1950, 24 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 7564), Madde 13, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5682.pdf> adresinden erişilmiştir.

pasaport ise görev süresiyle sınırlı olduğundan elde geçerlilik süresi oldukça kısa olan bir pasaport kalmaktadır. Bu personelin görev süresi uzatıldığında aynı başvuru süreci tekrarlanmaktadır. Elbette süreci daha hızlı işleyen bu ikinci pasaport geldiğinde şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: Personel bir yıl içinde bir hizmet pasaportu ve bir diplomatik pasaport eskitmiş ve gelecek 12 ay için üçüncü bir diplomatik pasaport almıştır. 3 yıl görev yapan bir personel 4 adet pasaport eskitmektedir.

Bu sorunun ve geçici görev kaynaklı diğer sorunların çözümü görevlendirme yerine atama sisteminin benimsenmesidir. Program Koordinatörü ve Koordinatör Yardımcısı maksimum görev süresi üzerinden atanmalı ve görev süresi Başkanlığın takdirine göre önceki uygulamada olduğu gibi uzatmak yerine kısıtlanabilmelidir. Diğer yandan TİKA gibi istisnai bir kurumda hususi pasaport alma hakkına sahip olmayan personelin 5 yıllık hizmet pasaportu almasına ve görev dışında bu pasaportun kurumda muhafazasına imkân sağlanması gereklidir. Bu uygulama pasaport israfının ciddi bir biçimde önüne geçecektir.

2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 5. maddesinin 3. Fıkrasına göre²³⁰ Program Koordinatörü olarak görevlendirilen personel “...*bilgi birikimleri, tecrübeleri ve temsil kabiliyetleri dikkate alınarak, Başkanlıkta kadrolu veya sözleşmeli olarak çalışan personel*” arasından seçilirler. TİKA mevzuatına bakıldığında uzun süreli “geçici görev” ile görevlendirilen Program Koordinatörleri ve Yardımcıları için zorunlu olarak katılması gereken herhangi bir eğitim bulunmamaktadır. Bu personelde herhangi bir eğitim düzeyi ya da kıdem şartı da aranmamaktadır. Yöneticilerin bu konuya azami özen gösterdiği TİKA’nın sahada gösterdiği başarıdan açıkça görülmektedir. Gerek bilgi birikimi gerekse eğitim durumu konularının büyük bir hassasiyetle gözetildiği konusunda herhangi bir kuşku yoktur. Ne var ki lise mezunu bir bekçinin TİKA Program Koordinatörü olarak

²³⁰ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmî Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

görevlendirilmesinin önünde hukuki hiçbir engel bulunmaması uygulama açısından değil mevzuat açısından bir eksiklik olarak yorumlanmaktadır.

Bu sorunun çözümü için sistemli ve kademeli atama yoluna gidilmelidir. Öncelikle Program Koordinatörlerinin sahip olması gereken kadro ve vasıflar belirlenmeli, bu vasıf ve kadroya sahip bir TİKA personeli, tespit edilecek belli bir süre ile merkezde ilgili ülke masasında ve PKO biriminde ya da birimle birlikte görev yapmalıdır. Bu süre zarfında düzenli olarak gerçekleştirilecek protokol kuralları ve mali konularla ilgili düzenlenecek eğitimlere katılmalıdır. Belirlenen sürede merkezde görev almış aday personel eğitimleri tamamlamasını müteakiben sınava tabi tutulmalı ve sınav başarısına göre öncelikle görev yaptığı ülke masasının ait olduğu ülkede ya da ilgili bölgede Koordinatör Yardımcısı olarak görevlendirilmelidir. Koordinatör Yardımcısı olarak ifa edilen bu görevin tamamlanmasının ardından Program Koordinatörü adayı olarak çeşitli kıstaslara göre değerlendirmelere tabi tutulmalıdır. Nihayetinde ancak birlikte görev yaptığı Program Koordinatörünün ve Daire Başkanlarının uygun görüşü alındığı takdirde Program Koordinatörü olarak görevlendirilmelidir. Olumsuz görüş alınan personel farklı bir Program Koordinatörü ve farklı bir coğrafyada olmak üzere ikinci kez Koordinatör Yardımcı olarak görevlendirilmelidir. Aynı olumsuz neticenin tekrarı halinde ilk ikisinden farklı bir coğrafyada ve farklı bir Program Koordinatörü ile birlikte üçüncü kez görevlendirilmelidir. Bu görev neticesinde de olumsuz netice alan personel takip eden 2 yıl Koordinatör Yardımcısı olarak, takip eden 5 yıl ise Program Koordinatörü olarak görevlendirilmemelidir. Personelden bu süreyi eğitimler ve kendisini geliştirmesi için değerlendirmesi beklenmelidir. Bu süre zarfında akademik çalışmalarda başarı gösterenlerin tekrar görevlendirilmesi sağlanmalıdır.

4.8.2. Ofislerdeki Personel Yapısına İlişkin Öneriler

2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre²³¹ ofislerde Program Koordinatörünün dışında yardımcı personel görevlendirilebilmektedir. Bu ifadeden dolayı bu personele Koordinatör Yardımcısı unvanı verilmektedir. Buradan çıkarılabilecek sonuç Başkanlık tarafından ofiste görevlendirilecek her bir personelin Koordinatör Yardımcısı olduğu yönündedir. Bu düzenleme personel görevlendirmelerinde esneklik sağlayabilir.

Bilhassa proje yoğunluğu olan ofislerde mali konulara hâkim Başkanlık personelinin memur olarak görevlendirilmesi ofislerinin verimini arttıracaktır. Bu personelin unvan olarak koordinatör yardımcısı unvanını kullanması da mümkündür. Bu amaçla ofislerin personel yapısının TİKA merkezindeki yapıya benzer şekilde düzenlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 5. maddesinin 6. fıkrasına göre²³² *“ilgili Program Koordinatörünün teklifi ve Başkanlığın onayı ile ofislerde sözleşmeli olarak yeteri kadar yerel personel istihdam edilebilir. Yerel personel, yürütecekleri görevin niteliğine göre eğitim durumları ile bilgi ve tecrübeleri dikkate alınarak tercihen Türkçe bilenler arasından seçilir.”* hükmü düzenlenmiştir. Buna rağmen Türkçe bilen personel bulmanın ciddi biçimde zor olduğu ülkelerde mali işlemler ve tercüme dâhil tüm yük Program Koordinatörü ve Yardımcısına/Yardımcılarına düşmektedir. Türkçe bilen bir personel bulunabilse dahi proje süreçlerinde faydalı olabilecekken mali konularda ve özellikle tercümelerde kendisine fazlasıyla ihtiyaç duyulacağı ve personelin iş yükünün artacağı öngörülebilir.

Çözüm olarak merkezden görevlendirilen uzman personelin dışında mali alanlarda yetkin, yabancı dil bilgisine haiz memur personelin de görevlendirilmesi yerinde

²³¹ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²³² a.y.

olacaktır. Bu personelin ofislerde görevlendirilmesiyle hem memur personelin yurt dışı görev tecrübesi edinmesi mümkün olacak hem de ofislerde bulunan bilhassa Türkçe bilen ve idari işleri yürütecek personel bulma konusunda yaşanan sorunlara çözüm bulunmuş olunacaktır. Bunun sonucunda da ofislerin projeler konusunda yürüteceği faaliyetlerin etkinliği de artarak etkili ve verimli bir proje süreci ortaya çıkacaktır.

4.8.3. Yerel Personel İstihdamına İlişkin Öneriler

2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 5. maddesinin 6. fıkrasına göre *“ilgili Program Koordinatörünün teklifi ve Başkanlığın onayı ile ofislerde sözleşmeli olarak yeteri kadar yerel personel istihdam edilebilir. Yerel personel, yürütecekleri görevin niteliğine göre eğitim durumları ile bilgi ve tecrübeleri dikkate alınarak tercihen Türkçe bilenler arasından seçilir.”*²³³ Bu ve kararın geri kalanında yerel personel istihdamının usulüne ilişkin ne yazık ki herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Usul konusundaki bu noksanlık uygulamada soruna yol açmasa da mevzuat açısından, örneğin sağlığı görevini sürdürmek için uygun olmayan veya nitelik açısından yetersiz personelin, istihdam edilmesinin yolunu açık tutmaktadır. Hukukta usul esastan önce gelir.²³⁴ Yerel personelin istihdamında izlenecek usul ve esaslar mevzuatta düzenlenmelidir.

2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 6. maddesinin 3. fıkrası *“ofislerde görevlendirilen yerel personele, yürüttükleri görevler, eğitim durumları ve yabancı dil bilgileri göz önünde bulundurularak, ilgili program koordinatörünün teklifi ve Başkanlığın onayı ile aylık 1.500 ABD Dolarını geçmemek üzere ücret ödenir.”*

²³³ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²³⁴ Celal Işıklar, “İdari Yargılamada İlk İncelemenin Sıra, Düzen ve Usûlü”, *TAAD Dergisi*, Cilt:1,Yıl:2, Sayı:6 (20 Temmuz 2011) <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934929.pdf> adresinden erişilmiştir.

hükümünü içermektedir.²³⁵ Bu sınırlama iki önemli sakınca doğurmaktadır. İlki bu sınırlamanın ilgili ülkenin gerektirdiği sosyal güvenlik giderlerini içerip içermediğidir. Diğeri ise bilhassa az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde nitelikli iş gücü ile niteliksiz iş gücü arasındaki gelir makasının inanılmaz boyutlarda olmasıdır.

Şekil 6'da Güney Afrika örneği görülmektedir.²³⁶ Bu örneğe göre nitelikli tarım işçisi 800 Rand ücret alırken aynı nitelikteki beyaz tarım işçisi 7000 Rand talep etmektedir. Bu örnekteki uçurum nitelikli iş gücü ile niteliksiz iş gücü arasında da

Table 2.4 Monthly median wages by occupation and population group, 2005 (Rand, at current prices)

Occupation	All population groups combined				
	Wages (Rand)	Percentage of professionals	Africans (Rand)	Whites (Rand)	African female (Rand)
Legislators, senior officials and managers.....	9 000	113	5 250	9 500	6 000
Professionals	8 000	100	7 000	9 500	7 000
Technical and associate professionals	5 250	66	5 000	7 000	5 000
Clerks	3 500	44	2 700	4 000	3 000
Service workers and shop and market sales workers	1 768	22	1 500	4 000	1 500
Skilled agricultural and fishery workers	2 000	25	800	7 000	1 000
Craft and related trades workers	2 000	25	1 600	5 400	1 700
Plant and machine operators and assemblers	2 320	29	2 000	5 250	2 000
Elementary occupations	1 200	15	960	4 000	1 200

Source: Statistics South Africa, *Labour Force Survey*, September 2005, and own calculations

görülmektedir.

Şekil 6 : Güney Afrika-Gruplara Göre Gelir Dağılımı

Etiyopya'da niteliksiz iş gücü için günlük 10,00 ABD Doları seviyesinde ücretlerden söz edilmektedir. Nitelikli personel ücretleri ise aylık 1.500,00 ABD Doları seviyesinden başlamaktadır. Aylık 1.000,00 ABD Doları ücret karşılığı istihdam edilen bir personel için ise belli bir süre sonunda başka bir problem ortaya çıkmaktadır. Bu sorun örnekteki meblağ üzerinden, örneğin yıllık %5, ücret artışı alan personelin 10. yılsonunda kararda mezkûr sınıra gelip dayanmasıdır. TİKA 1992

²³⁵ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²³⁶ *Labour Market Frontiers*, (Güney Afrika Rezerv Bankası, Ekim 2006), www.researchgate.net/profile/Omar_Cortes2/post/Anyone_has_an_idea_where_to_find_African_and_South_Asian_industry_level_wage_data/attachment/59d6234dc49f478072e996bd/AS%3A275314341314560%401442651462912/download/LMFArt2Nov06.pdf adresinden erişilmiştir.

yılında kurulmuş bir kurum olduğundan 20 yıldan fazla bir süredir çalışan personel bulunma ihtimali olup sınıra dayanan personele yıllar boyu ücret artışı yapılamaması olasıdır. Bu durumda iki sakıncalı durum meydana gelmektedir. Birincisi 10 yıldır artış alamayan bir personel ile 10. yılını doldurmuş personel aynı kıdeme sahip olmamasına karşın aynı ücrette kalabilmektedir. Diğer sorun ise Türkiye’de anlaşılması kolay olmayan bir sebepten kaynaklanmaktadır. Etiyopya gibi bazı ülkelerde yabancı para birimi dolaşımında değildir. Devlet resmi olarak belirli bir kur belirlemekte ve bankadan kendisine dolar olarak aktarılan maaşı çekmek isteyen personel belirlenmiş bu kurdan yerel para birimine çevrilmiş bir biçimde parasını çekebilmektedir. Söz konusu bu kur devlet tarafından belirlendiği ve yapay olarak sabit tutulduğu için reel kurdan yaklaşık %30 daha düşüktür ve döviz karşılığı yerel para ödenmesine rağmen personeli enflasyondan koruyamamaktadır. Bundan dolayı ödemeler yabancı para cinsinden aktarılsa bile yabancı para çekilemediği ya da bir biçimde resmi kurdan bozdurularak çekilmek zorunda olduğu için her yıl düzenli olarak ücret artışının yapılması elzemdir. Sorunun çözümü için anılan sınırlar kaldırılmalı ve üst sınırlar her ülkenin hususiyetine göre Başkanlık tarafından belirlenmelidir.

Usul konusundaki eksikliklerin bir diğer sonucu ise yerel personelin emekli maaşı, kıdem tazminatı ve sağlık güvencesinden yoksun kalabilmesidir. Bilindiği gibi TİKA görev alanı gereği gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerde görev yapmaktadır. Bu ülkelerden özellikle Afrika ülkelerinde devletlerin yerleşik bir emeklilik ve sağlık sistemi bulunmamaktadır. Bazı ülkelerde istenirse dahi özel sağlık sigorta sistemi de olmadığından personele sağlık güvencesi sunulamamaktadır. Bu konuda her ülkede geçerli olabilecek bir düzenlemenin yapılmasının zor olduğu ortadadır. Bu nedenle Başkanlık tarafından detaylandırılabilir biçimde bir düzenlemenin yapılması ya da en azından asgari koşulların belirlenmesi gerekmektedir.

Bu sorunun tazminat ve emeklilik kısmı için çözümü Türkiye’de yaygın bir şekilde uygulanan bireysel emeklilik sisteminin uygulanması olabilir. Sosyal güvenlik

harcaması yapılmasına imkân bulunmayan ülkelerde personelin maaşının belirli bir kısmı Türkiye’de oluşturulacak bir bireysel emeklilik hesabına aktarılabilir. Bu uygulama hem kıdem tazminatı sorununu hem de emeklilik problemini kısmen de olsa ortadan kaldıracak potansiyele sahiptir. Diğer yandan personelin birikimini Türkiye’de ve Türk lirası olarak yapması sağlanmış olacak ve Türkiye’de bulunan tasarruflara küçük de olsa olumlu bir katkı sağlanmış olacaktır.

4.9. Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşlerine İlişkin Tespitler

2010/214 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 5. Maddesi aşağıda görüldüğü gibidir.²³⁷

Mal ve hizmet alımları, yapım işleri ve temsil-ağırlama giderleri

MADDE 7- (1) Program koordinasyon ofislerince;

a) Yapılacak her türlü mal ve hizmet alımları,

b) Gerçekleştirilecek her türlü yapım işleri,

c) Esas, usul ve limitleri Başkanlığın önerisi ve Bakanın onayı ile belirlenecek temsil ve ağırlama giderleri, 14/9/2004 tarihli ve 2004/8030 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe koyulan İdarelerin Yabancı Ülkelerdeki Kuruluşlarının Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşlerine İlişkin Esaslara göre yürütülür.

Anılan 14/09/2004 tarih ve 2004/8030 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında²³⁸ ne yazık ki ihale usullerine değinilmiş ve doğrudan temin usulüne ilişkin herhangi bir özel düzenlemeye gidilmemiştir. Yurt dışında yapılmak istenen alımlara ilişkin ülkelere göre değişen pek çok farklı uygulama mevcut olup bu uygulamalar zaman zaman ilgili satın alma işlemi mevcut usullerle imkânsız hale getirebilmektedir.

TİKA’nın faaliyet yürüttüğü pek çok ülkede yerli üretim yok denecek kadar azdır. Bu nedenle bazı ürün kalemlerinde alınacak her bir ürün ithal olmaktadır. İthalat yapan firmalar ya aynı ürünü çok büyük miktarlarda ya da sık sık ve az miktarlarda

²³⁷ 2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

²³⁸ 2010/8030 Sayılı İdarelerin Yabancı Ülkelerdeki Kuruluşlarının Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşlerine İlişkin Esaslar, (2004, 04 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 25633), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/11/20041104.htm> adresinden erişilmiştir.

ithal etmektedir. Bu sebeple kaçınılmaz olarak birkaç gün arayla ziyaret edilen şirketlerde tamamen farklı ürünler görmek ya da aynı üründen yüksek adetli getirildiğinden istense de farklı ürünler görememek mümkündür. Özetle bu tür ülkelerde satın alma işlemi sıradan bir vatandaşın satın alma için takip ettiği yöntemle yapılması gerekir. Yani piyasa araştırmasının yapıldığı esnada ihtiyaç duyulan meblağın hazır olması ve araştırma esnasında satın alma işleminin gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Yürürlükteki mevzuata göre eğer satın alma yetkilisi şanslı ise piyasadan zaten tam bir mucize eseri olarak toplayabildiği yazılı teklifleri toplayıp ihtiyaç duyacağı meblağı talep etmeden önce piyasa araştırması sırasında yeterli olan fakat sonradan yetersiz hale gelen stok durumunu fark ederek süreci durduracaktır. Eğer yeterince şanslı değilse satın alma aşamasında, sürecin en başında belirlediği yazılı olarak tanımladığı ürünün stokta olmadığını görerek hüsrana uğrar. Mutlaka söz konusu ürün bitmiş olmak zorunda da değildir. Satın alma aşamasına gelene kadar bekleyen ürün bir şekilde hasar görmüş de olabilir. Bu durumda aynı ürünü başka bir firmadan temin etme yoluna gidilmek istense;

- a. Ürün başka bir yerde bulunamayabilir, bulunsa da bu durumda daha önceden düzenlenen piyasa fiyat araştırma tutanağının yenilenmesi gerekir.
- b. Ürün başka bir yerde daha pahalı olabilir ve bu durumda piyasa fiyat araştırma tutanağının yenilenmesi gerekir.

Gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda yetkilileri, satın alma sürecinin en başında başlayan eziyetli bir süreç beklemektedir. Bu süreci şu şekilde özetlemek mümkündür:

1. İhtiyaç belirlendikten sonra ön piyasa araştırması yapmak amacıyla şirketlere başvurulur.
2. Şirketler ürünlerini sergiler fakat genelde sözlü de olsa fiyat vermek istemezler ve o yıpratıcı cümle sıkça duyulur: “*Alacaksan fiyat verelim.*”
3. Bir şekilde fiyat alınabilirse de bu yazılı olarak verilmek istenmeyebilir. Elektrik kesintisinin yaygın olduğu bu ülkelerde teklif hazırlamak hem zahmetli hem de masraflı bulunmaktadır.

4. Eğer yerinde ölçü alınarak verilmesi gereken bir fiyat söz konusu ise bu durumda ölçünün müşteri tarafından alınması istenebilir.
5. Ölçü müşteri tarafından alınsa dahi ölçü al fiyat vereyim diyen firma tarafından fiyat vermekten imtina edilebilir.
6. Ölçüyü firma almak istese bile söz verilen saatte, günde hatta haftada bile gelinmeyebilir.
7. Bir şekilde gelindiği takdirde de yine fiyat için birkaç hafta beklenmesi gerekebilir. Bu durumda dahi fiyat verilmeyebilir.
8. Bir şekilde fiyat alındığı durumda şirketler arasından bir veya ikisi öne çıkacaktır. Bu durumda olur ve onay aşamasına geçilir. Yukarıda da anlatıldığı üzere gerekli süreçlerin başarıyla geçildiğini ve ilgili şirkette de talep konusu ürünün halen var olduğu varsayılır.
9. Olur alındıktan sonra piyasa fiyat araştırması yapılması talimatını müteakiben tutanağa eklenmek üzere güncel fiyat teklifi alınması gerektiğinden şirketler tekrar ziyaret edildiğinde şirket size aynı içerikte güncel tarihli bir fiyat teklifi vermek istemeyebilir. Eğer fiyat sözlü alınmışsa verileceği söylenmiş olsa bile yazılı teklif alınamayabilir. Eğer ilk aşamada sözlü teklif vermeyi reddedilip yazılı teklif verildiyse bu durumda genellikle alınan cevap “Zaten verdim.” şeklindedir. Kur vs. bahane edilerek daha yüksek bir teklif verilmek de istenebilir.

Ciddi biçimde paraya ihtiyacı olduğu düşünülen şirketlerin parayla dahi ikna edilemediği görülebilmektedir. Bazı ülkelerde şirketler işi bitirdiğinde parayı almak için dahi birkaç hafta bekleyebilmektedir.

Bu satırlarının yazarının sahada yaşadığı bu sorunlara uzmanlık alanı olmadığı için bir çözüm sunması beklenmemelidir. Uzmanlık gerektiren bu soruna ancak konunun uzmanları çözüm sunabilir. Tezde değinilen her bir soruna karşılık çözümler sunulmuş, yalnızca mali açıdan derin teknik bilgi gerektiren bu konu sorunların tespiti ile sınırlı tutulmuştur.

5. BÖLÜM – SONUÇ

Sovyetler Birliği'nin Aralık 1991'de resmen dağılması ile bu coğrafyadaki akraba topluluklarla ilişkilerin geliştirilmesi için 1991 yılında çıkarılan 480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması Kararnamesi ile temelleri atılan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, gelişmekte olan ülkelere “serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde” ihtiyaç duyacakları desteği sağlamak amacıyla Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur. TİKA 2019 yılına gelindiğinde kuruluş çalışmaları devam edenler dâhil olmak üzere toplam 61 PKO ve yaklaşık 1000'e yakın personel ile hizmet vermektedir. Okul/egitim tesisleri kapsamında 15 tesisin sıfırdan inşası, 97 tesisin onarımı, 186 tesisin donatımı; hastane/sağlık tesisleri kapsamında 13 tesisin sıfırdan inşası, 20 tesisin onarımı, 34 tesisin donatımı 2018 yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Aynı yılda 20 idari/sivil tesis inşa edilmiş veya onarılmış; 25 idari/sivil tesis donatılmış ve ekipman yardımı yapılmıştır. Bunların yanında 18 tarihi eserin restorasyonu TİKA eliyle gerçekleştirilmiştir. Finansal kaynakların kullanımı açısından bakıldığında eğitim ve sağlık sektörlerinin TİKA bütçesinden en büyük payı aldığı göz önünde bulundurulduğunda²³⁹ personel sayısı, kurumsal kapasitesi ve bütçesine göre TİKA'nın yarattığı etkinin muazzam olduğu ifade edilmelidir. Yarattığı etki, muhtemel faaliyet alanının geniş olması ve faaliyetleri dolayısıyla TİKA, bakanlık olarak örgütlenmesi önerilmiş bir kurum olmuştur.²⁴⁰

Tezin değerlendirme ve öneriler bölümlerinde tavsiye edilen değişikliklerin hemen hepsi Türkiye'de diğer kurumlar tarafından başarısı kanıtlanmış ve tatbik edilmiş uygulamalardır. Teşkilat yapısına ilişkin öneriler T.C. Danıştay Başkanlığı ve T.C. Dışişleri Bakanlığı tarafından, personel yapısına ilişkin öneriler diğer hemen her kurum tarafından uygulanmaktadır. Öneriler Türk Kamu Yönetim sisteminde birer örneğinin bulunması mümkün olan öneriler olup başarıları kanıtlanmıştır.

²³⁹ Serdar Çam, *Faaliyet Raporu 2018*, (Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, 2019), 9. www.tika.gov.tr/upload/publication/TikaFaaliyetWeb2018.pdf adresinden erişilmiştir.

²⁴⁰ *TBMM Tutanakları*, (2001, 02 Mayıs), B: 95, O:1, Dönem:21 Cilt:62, Yasama Yılı:3, 287.

Bu çerçevede yapılan öneriler kategoriler halinde açıklanmıştır. TİKA'nın görevlerinin ne olması gerektiği daha ziyade kanun koyucunun karar vermesi gereken bir konudur. Görev çerçevesinde incelemeler yapılırken değişikliklere ilişkin değerlendirmeler yapılarak yeni düzenlemelerin olası sonuçları üzerinde durulmuştur.

Teşkilat yapısına ilişkin önerilerde ise daha geniş kapsamlı bir bakış açısı benimsenmiştir. Teşkilat şemasında belirtilmeyen birim ve ofislerin teşkilat şemasına işlenmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca kurulduğu dönemde ihtiyacı karşılayan daire başkanlıklarının isimleri dolayısıyla maruz kaldıkları sınırların da kaldırılması için Danıştay Başkanlığı bir model önerilmiştir. Daha küçük ölçekte bakıldığında ise dairelerin içinde fiilen bulunan birimlerin hukuken birer birim olarak düzenlenmesine ilişkin öneriler ifade edilmiştir. Bu önerinin kurumda hâkim olan yatay hiyerarşi yapısını bozacağı ve Başkanlığı 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname öncesine döndüreceği eleştirisi yapılabilir. Ancak bilinmelidir ki fiili durum zaten yatay hiyerarşi yapısına kısmen uygundur. İkinci seçenek benimsendiği takdirde fiili durum hukuki hale getirilmiş olacaktır. Bu hukuki durum düzenlendiği takdirde fiilen meydana gelecek iki netice vardır; birim sorumlularının hak ettiği gelir artışına kavuşması ve daire başkanının görev ve sorumluluk devredebilmesi dolayısıyla iş yükünün hafiflemesidir. Bu çerçevede teşkilatın tümüne ilişkin örnek bir teşkilat şeması çıkarılmıştır.

Personel yapısına ilişkin önerilerde ise mevzuatta eksik olan hususlar üzerinde durulmuştur. Sözleşmeli personel ile geçici personelin unvan ve izin gibi çeşitli sorunları ele alınarak öneriler getirilmiştir. Diğer yandan proje bazlı veya kısmi süreli sözleşmeli personel alımına ilişkin öneriler de ayrıca ifade edilmiştir.

Mevzuat incelemesi yapılırken kurum mevzuatında benimsenen farklı düzenleme tarzlarının mevzuatı incelemeyi zorlaştırdığı ve ideal modelin hangisi olduğuna ilişkin öneriler ve düşünceler ifade edilmiştir.

Kariyer imkânları konusunda kurum içi imkânların sınırlı olmasına ve kurum dışı imkânların belirsizliğine ilişkin çeşitli incelemeler yapılmıştır. Buna göre kurumda yöneticilik yapanların görevleri sona erdiğinde alternatiflerinin olmayışı, Program Koordinatörlüğünün geçici bir unvan olması ve kurum içi görevde yükselme gibi konular hakkında öneriler ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Kariyer olanaklarıyla bağlantılı bir biçimde yurt dışı görevlendirme konusunda uygulamada yöneticilerin itinalı kararlarıyla sorun yaşanmayan fakat mevzuatta da düzenlemesi eksik olan eğitim ve atanma kriterleri gibi konulara değinilmiştir. Diğer yandan mevzuat ve uygulamanın arasındaki farklar da vurgulanmış sürekli bir görev olan geçici görevin sahada meydana getirdiği olumsuzluklar değerlendirilmiştir. Sahada geçici sıfatıyla görevlendirilen personelin yanında sözleşmeli olarak görev yapan yerel personelin durumu da değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili öneriler sıralanırken yerel personelin istihdamına ilişkin formüller de geliştirilmiştir.

Önerilerin son bölümünde mal ve hizmet alımı ve yapım işlerine ilişkin usul ve esasların yurt dışında ne gibi zorluklara yol açtığını ve bunlarla ilgili çözümün kimler tarafından bulunabileceği hususları ifade edilmiştir.

Bu tezin yazılmasındaki en önemli hedef dünyanın dört bir yanında devleti için büyük bir özveri ve fedakârlıkla çalışan TİKA personelinin çalışma şartlarının aynı devlete hizmet eden diğer kamu personeliyle eşitlenmesi ve aynı zamanda TİKA teşkilatının da hem esnek bir yapıya kavuşması hem de neredeyse diğer tüm kamu örgütleri arasında faaliyet alanının farklılığı dolayısıyla hak ettiği istisnalara kavuşabilmesidir. Bu çerçevede yapılan eleştirilerin tamamı kurumsal yapının iyileştirilebilmesi ve geliştirilmesi yolunda bir tuğla daha koyma arzusundan ileri gelmektedir. Kuşkusuz eleştirilere mukabil getirilen önerilerde gerek ülkenin genel siyaseti açısından gerekse de TİKA yöneticilerinin muhtemel geçmiş tecrübelerinden dolayı uygulamaya geçirilmesi imkânlar dâhilinde bulunmayan öneriler de olacaktır. Getirilen önerilerden birinin dahi TİKA'nın bugününde ve geleceğinde olumlu tesirler bırakması tezin, yazarı tarafından başarılı sayılmasına yetecektir.

Tezde yer verilmeyen fakat nazarda tutulması gereken iki hususun zikredilmesi gerekir. Yarattığı muazzam etkinin yanında TİKA'nın Yunus Emre Vakfı, Türkiye Maarif Vakfı ve Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi yurt dışında faaliyet gösteren diğer kurumların temel görev alanlarıyla ilgili faaliyetler yürüttüğü görülebilmektedir. Bu çerçevede anılan kurumlar içerisinde en etkin ve yaygın yurt dışı teşkilatı TİKA olduğundan TİKA'nın bu kurumların bir veya birkaçını içerecek bir çatı kurum veya bağımsız bir kuruluş halinde yeniden teşkilatlanması değerlendirmeye değer bir husustur.

Diğer yandan bilindiği gibi kamu kurumları tarafından yurt dışına yapılacak yardımların koordinasyonu ve bunların envanterinin tutulması görevleri 2005/11 Sayılı Başbakanlık Genelgesiyle TİKA'ya verilmiştir.²⁴¹ Buna benzer bir biçimde TİKA'nın Türk sivil toplum kuruluşlarının yurt dışındaki faaliyetlerinde de koordinasyon görevi üstlenmesiyle mükerrer faaliyetlerin önüne geçilebilir ve yardımlar ihtiyaç düzeyi görece daha fazla olan coğrafyalara kaydırılabilir. Bu uygulama faaliyet öncesi bildirim şeklinde başlatılarak süreç içerisinde geliştirilebilir. 2006 yılı TİKA bütçesinin görüşmelerinde teknik yardımların envanterinin tutulması ve uygulamanın koordinasyonu görevinin TİKA'ya verilmesinin özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle geliştirilen iş birliğinin ülkemizin kalkınma yardımlarında sinerji oluşturmasının hedeflendiği ifade edilerek özel sektör ve STK faaliyetlerinin denklem içerisinde yer aldığı da vurgulanmıştır.²⁴²

²⁴¹ 2005/11 Sayılı Yurt Dışına Yapılan Teknik Yardımların Envanterinin Tutulması ve Uygulamanın Koordinasyonu Konulu Başbakanlık Genelgesi, (2005, 03 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 25793), www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/04/20050421-7.htm adresinden erişilmiştir.

²⁴² TBMM Tutanakları, (2006, 18 Aralık), *2006 TİKA Bütçesi Görüşmeleri*, (18.12.2006), B: 36, O:4, Dönem:22, Cilt:141, Yasama Yılı:5, 369.

KAYNAKÇA

- 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (2018, 10 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30474), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf adresinden erişilmiştir.
- 10 Sayılı Resmî Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (2018, 15 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30479), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.10.pdf adresinden erişilmiştir.
- 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, (1969, 5 Mayıs), *Resmi Gazete*, (Sayı: 13201), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1173.pdf adresinden erişilmiştir.
- 189 Sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1983, 14 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 18251), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.189.pdf> adresinden erişilmiştir.
- 190 Sayılı Genel Kadro Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1983, 14 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 18251 (Mükerrer)), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.190.pdf> adresinden erişilmiştir.
- 2 Sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (2018, 10 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30474), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.2.pdf> adresinden erişilmiştir.
- 2005/11 Sayılı Yurt Dışına Yapılan Teknik Yardımların Envanterinin Tutulması ve Uygulamanın Koordinasyonu Konulu Başbakanlık Genelgesi, (2005, 03 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 25793), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/04/20050421-7.htm> adresinden erişilmiştir.

2010/214 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Karar, (2010, 04 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27542), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100404-1.htm> adresinden erişilmiştir.

2010/620 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofislerinin Faaliyetleri, Bu Ofislerde Görevlendirilecek Personel ve Ödenecek Ücretler ile Ofislerin Yerel İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar, (2010, 27 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 27654), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/07/20100727-13.htm> adresinden erişilmiştir.

2010/8030 Sayılı İdarelerin Yabancı Ülkelerdeki Kuruluşlarının Mal ve Hizmet Alımları ile Yapım İşlerine İlişkin Esaslar, (2004, 04 Kasım), *Resmi Gazete*, (Sayı: 25633), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/11/20041104.htm> adresinden erişilmiştir.

2575 Sayılı Danıştay Kanunu, (1982, 20 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 17580), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2575.pdf adresinden erişilmiştir.

2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, (1982, 20 Ocak), *Resmi Gazete*, (Sayı: 17580), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577.pdf> adresinden erişilmiştir.

3 Sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (2018, 10 Temmuz), *Resmi*

Gazete, (Sayı: 30474), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.3.pdf> adresinden erişilmiştir.

3042 Sayılı 18 Nisan 1961 Tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun, (1984, 12 Eylül), *Resmi Gazete*, (Sayı: 18513), https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc068/kanuntbmmc068/kanuntbmmc06803042.pdf adresinden erişilmiştir.

375 Sayılı, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu İle Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı İle Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (1989, 30 Haziran), *Resmi Gazete*, (Sayı: 20211 (Mükerrer)), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.375.pdf adresinden erişilmiştir.

4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 30479). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.4.pdf> adresinden erişilmiştir.

4668 Sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun (Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması, 206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnenin Eki Cetvellere Bir İlave Yapılması Hakkında 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnenin Değiştirilerek Kabulü İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik

Yapılmasına Dair Kanun), (2001, 12 Mayıs), *Resmi Gazete*, (Sayı: 24400).
<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4668.html> adresinden erişilmiştir.

480 Sayılı Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı Kurulması,
206 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin İki Maddesinin Değiştirilmesi ve
190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellere Bir İlave
Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (1992, 27 Ocak). *Resmi
Gazete* (Sayı: 21124).
<http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt3/mvzt1211.html> adresinden
erişilmiştir.

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, (2003, 24 Aralık), *Resmi
Gazete*, (Sayı: 25326), www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.doc
adresinden erişilmiştir.

5682 Sayılı Pasaport Kanunu, (1950, 24 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 7564),
Madde 13, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5682.pdf>
adresinden erişilmiştir.

6245 Sayılı Harcırah Kanunu, (1954, 10 Şubat), *Resmi Gazete*, (Sayı: 8637),
www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6245.pdf adresinden erişilmiştir.

656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri
Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2011, 02 Kasım), *Resmi Gazete*,
(Sayı: 28103). [http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-
1.htm](http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm) adresinden erişilmiştir.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, (1965, 23 Temmuz), *Resmi Gazete*,
(Sayı:12056) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>
adresinden erişilmiştir.

696 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2017, 24 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30280), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171224-22.htm> adresinden erişilmiştir.

7/15754 Sayılı Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar Konulu Bakanlar Kurulu Kararı, (1978, 28 Haziran), *Resmi Gazete*, (Sayı:16330), [http://www.dpb.gov.tr/F/Root/daireler/kadro_kamu_gorevlileri/Sozlesmeli_Personel_Calistirilmasina_iliskin_Esaslar_\(21.06.2018\).pdf](http://www.dpb.gov.tr/F/Root/daireler/kadro_kamu_gorevlileri/Sozlesmeli_Personel_Calistirilmasina_iliskin_Esaslar_(21.06.2018).pdf) adresinden erişilmiştir.

703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (2018, 09 Temmuz), *Resmi Gazete*, (Sayı: 30473(3. Mükerrer)) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180709M3.pdf> adresinden erişilmiştir.

Akkoyun, T. (2018). “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Tarihi Değeri”, *Ombudsman Akademik*, Yıl: 5, Sayı: 9, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/644794>, adresinden erişilmiştir.

Aksay, K. (2015). *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, Cilt:8, Sayı:3, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/405852> adresinden erişilmiştir.

Anayasa Mahkemesi. (1993). *Anayasa Mahkemesi Kararı*, 06/10/1993 tarih ve E.1993/40 ve K.1993/38 Sayılı Kararı, <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr> adresinden erişilmiştir.

Ardıç, H. (2004). “1994 ve 2001 Yılı Ekonomik Krizlerinin, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Bilançosunda Yarattığı Hareketlerin İncelenmesi”,

(Uzmanlık Yeterlik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Muhasebe Genel Müdürlüğü, 2004), <http://www3.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/hulyaardic.pdf> adresinden erişilmiştir.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. (2019). *Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ce08f4e354a82.34848268 adresinden erişilmiştir.

Ateş, H. (2001). “İşletmeci, Girişimci ve Verimli Yeni Bir Kamu Yönetimi ve Devlet Anlayışına Doğru”, *İÜ SBF Dergisi*, Sayı:25.

Bakırcı, F. (2017). “Yasama Sürecinin Hızlandırılması - Yasama Yetkisinin Devri ve Nedenleri Üzerine”, *Kamu Hukukunun Dönüşümü*, İstanbul:Galatasaray Üniversitesi http://www.kamuhukukculari.org/upload/dosyalar/Yasama_SuOrecinin_Hzlandrlmas_-_Yasama_Yetkisinin_Devri_ve_Nedenleri_UOzerine.pdf adresinden erişilmiştir.

Canman, D. (2000). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Ankara, Yargı Yayınları.

Çam, S. (2019). *Faaliyet Raporu 2018*, Ankara:Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı www.tika.gov.tr/upload/publication/TikaFaaliyetWeb2018.pdf adresinden erişilmiştir.

Eren, V. (2001). *Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı (Büyükşehir ve İl Belediyeleri Üzerinde Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eryılmaz, B. (2000). *Kamu Yönetimi*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Eryılmaz, B. (2002). *Bürokrasi ve Siyaset: Bürokratik Devletten Etkin Devlete*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Führer, H. (1996). *Story Of The Official Development Assistance*, Paris:OECD Press, <http://www.oecd.org/dac/1896816.pdf> adresinden erişilmiştir.

Gözler, K. (2000). *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa: Ekin Yayınevi.

Gözler, K. (2011) "5018 ve 6085 Sayılı Kanunlarda Bazı İdare Hukuku Terimlerinin Yanlış Kullanımı Üzerine", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı: 4, 837-919.

Gözler, K. (2011). *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Cilt I, Bursa: Ekin Yayınevi.

Gözübüyük, Ş. (1999). *Yönetim Hukuku*, 13. Baskı, Turhan Kitabevi: Ankara.

Güler, B. A. (2011) "Yönetim Bilimi ya da Kamu Yönetimi: Yöntem Bilimsel Özellikler Üzerine", *Türkiye'de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları*, Ed. Filiz Kartal, s. 9-45, TODAİE Yayını No: 357: Ankara.

Güler, B.A. (2011). "Yönetim Bilimi ya da Kamu Yönetimi: Yöntem Bilimsel Özellikler Üzerine", *Türkiye'de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları*, Ed. Filiz Kartal, (Ankara:TODAİE Yayını No: 357)

Güney Afrika Rezerv Bankası. (2006). *Labour Market Frontiers*, Güney Afrika Rezerv Bankası https://www.researchgate.net/profile/Omar_Cortes2/post/Anyone_has_an_idea_where_to_find_African_and_South_Asian_industry_level_wage_data/attachment/59d6234dc49f478072e996bd/AS%3A275314341314560%401442651462912/download/LMFArt2Nov06.pdf adresinden erişilmiştir.

<http://www.jica.go.jp/>

<http://www.kantei.go.jp/>

<http://www.mofa.go.jp/>

<http://www.mofa.go.jp/policy/oda/index.html>

<https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/international-cultural-policy/scientific-and-technical-cooperation/>

<https://www.entwicklung.at/en/ada/austrias-official-development-assistance/>

<https://www.jica.go.jp/english/about/organization/index.html>

<https://www.mcc.gov/about>

<https://www.pepfar.gov/about/ogac/>

https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/teskilat_semasi-14645

<https://www.usaid.gov/who-we-are>

<https://www.usaid.gov/who-we-are/organization>

<https://www.usaid.gov/who-we-are/organization/mission-directors>

Işıklar, C. (2011). “İdari Yargılamada İlk İncelemenin Sıra, Düzen ve Usûlü”, *TAAD Dergisi*, Cilt: 1, Yıl: 2, Sayı: 6, <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934929.pdf> adresinden erişilmiştir.

Karahanoğulları, O. (2011). *İdarenin Hukukla Kavranması: Yasallık ve İdari İşlemler (Yargı Kararlarına Dayalı Bir İnceleme)*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Karahanoğulları, O. (2015). *Diyalektik Hukukbilimi Notları*, 80.251.40.59/politics.ankara.edu.tr/karahan/makaleler/diyalektik-hukukbilimi-notlari.pdf adresinden erişilmiştir.

Karahanoğulları, O. (t.y.) *Kavramlar*, 80.251.40.59/politics.ankara.edu.tr/karahan/makaleler/kavramlar.pdf adresinden erişilmiştir.

McMahon, G. (1997). *Applying Economic Analysis to Technical Assistance Projects*, Washington:World Bank Press, documents.worldbank.org/curated/en/676101468766768234/129529322_20041117162105/additional/multi0page.pdf adresinden erişilmiştir.

OECD. (2015). OECD Development Co-operation Peer Reviews: United States 2015, OECD Development Co-operation Peer Reviews, OECD Publishing, Paris, https://read.oecd-ilibrary.org/development/oecd-development-co-operation-peer-reviews-austria-2015_9789264227958-en adresinden erişilmiştir.

OECD. (2016). *OECD Development Co-operation Peer Reviews: United States 2016*, OECD Development Co-operation Peer Reviews, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264266971-en> adresinden erişilmiştir.

Özdenoğlu, S. (2012). “Bağımsızlığının 20. Yılında Kırgızistan ve Kırgızistan-Türkiye İlişkiler Çalıştayı”, *ORSAM Tutanakları*, <http://fildili.com/orsam/etkinlik/11877> adresinden erişilmiştir.

Small, C. (2017). *The Collapse of Communism and the Breakup of the Soviet Union*. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/metu2-ebooks/detail.action?docID=5404586> adresinden erişilmiştir.

Sürgit, K. (1977) “Örgüt Analizi Tekniği”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 3.

T.C. Anayasası, (2018).

T.C. Anayasası, (2019).

TBMM Tutanakları, (2001, 02 Mayıs), B: 95, O:1, Dönem:21, Cilt:62, Yasama Yılı:3.

TBMM Tutanakları, (2006, 18 Aralık), *2006 TİKA Bütçesi Görüşmeleri*, (18.12.2006), B: 36, O:4, Dönem:22, Cilt:141, Yasama Yılı:5.

Teziç, E. (1991). *Anayasa Hukuku*, İstanbul: Beta Yayınları.

The Oxford Encyclopedia of Economic History. (2004). London:Oxford University Press.

Tika Uzmanlığı Yönetmeliği, (2012, 05 Haziran), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28314), <https://www.tika.gov.tr/upload/yonetmelikler/5-haziran-tika-uzmanligi.pdf> adresinden erişilmiştir.

Turan, A. M. (t.y.). “Türkiye’nin Yeni Yönetim Düzeni: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi”, *Social Sciences Research Journal*, s.53, Volume 7, Issue 3, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/524784> adresinden erişilmiştir.

Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı. (2005). *TİKA Faaliyet Raporu 2004*, Ankara:Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, https://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2004/2004%20TIKA_Faaliyet.pdf adresinden erişilmiştir.

Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı. (2006). *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2005*, Ankara:Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2005.pdf adresinden erişilmiştir.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı. (2015). *Faaliyet Raporu 2014*, Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, <https://www.tika.gov.tr/upload/2016/Prestij%20Eserler/Faaliyet%20Raporu%202014.pdf> adresinden erişilmiştir.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı. (2017). *Faaliyet Raporu 2016*, Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, <http://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2016/T%C3%BCrkiye%20Kalk%C4%B1nma%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%20Raporu%202016.pdf> adresinden erişilmiştir.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı. (2018). *Faaliyet Raporu 2017*, Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, www.tika.gov.tr/upload/2019/Faaliyet%20Raporu%202018/TikaFaaliyetWeb.pdf adresinden erişilmiştir.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı. (2019). “*Hakkımızda*”, <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649> adresinden erişilmiştir.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı. (2019). *Faaliyet Raporu 2018*, Ankara: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, www.tika.gov.tr/upload/2018/2017%20Faaliyet%20Raporu/T%C4%B0KA%20Faaliyet%20Raporu%202017.pdf adresinden erişilmiştir.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmelik, (2012, 15 Ağustos), *Resmi Gazete*, (Sayı: 28385), www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/08/20120815-6.htm adresinden erişilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Antlaşması, (2017, 14 Kasım), <https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0892.pdf> adresinden erişilmiştir.

USAID. (2018). ADS Chapter 102, *USAID 2018, Primer*, January 2018.

USAID. (2018). *USAID Primer*, January 2018.

Ünver, Y. (Mart 2015), *Kanun Yapma Tekniği*, 27-28 Mart 2015, Ankara:TBB, <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/545.pdf> adresinden erişilmiştir.

EKLER

EK-1

656 Sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile İlgil Edilen Maddeleri

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı; Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının kuruluş, teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kuruluş ve teşkilat

MADDE 2 – (1) İşbirliğinde bulunulması hedeflenen devletler ve topluluklarla iktisadi, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarındaki ilişkileri projeler, programlar ve faaliyetler aracılığıyla geliştirmek, yapılacak katkı, yardım ve ilgili süreçleri yürütmek ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak üzere, Başbakanlığa bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz ve özel bütçeli Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı kurulmuştur. Kurumun kısa adı TİKA'dır.

(2) Başkanlığın teşkilatı ekli (I) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

(3) Başbakan, Başkanlığın yönetimi ile ilgili yetkilerini gerekli gördüğü takdirde bir Bakan eliyle yürütebilir. Bu Kanun Hükmünde Kararnamede geçen Bakan deyiminden Başbakan veya ilgili Bakan anlaşılır.

Görevler

MADDE 3 – (1) Başkanlığın görevleri, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, şunlardır:

a) İşbirliğinde bulunulması hedeflenen ülke ve topluluklarla iktisadi, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarındaki ilişkileri karşılıklı kalkınmaya da katkıda bulunacak şekilde projeler ve faaliyetler temelinde geliştirmek, söz konusu ülke ve toplulukların kalkınma hedef ve ihtiyaçlarına uygun işbirliği program ve projelerini hazırlamak veya hazırlatmak, bununla ilgili gerekli düzenlemeleri ve takibi yapmak ve bunların uygulanmasında koordinasyonu sağlamak.

b) İşbirliğinde bulunulması hedeflenen ülke ve toplulukların iktisadi gelişim sürecinde ihtiyaç duyacakları ekonomik altyapı araçlarını ve destek programlarını hazırlamak, ekonomik büyüme, yatırım ortamının hazırlanması ve geliştirilmesi, işsizliğin ve yoksulluğun azaltılması, eğitim seviyesinin yükseltilmesi, iyi yönetim, kadın ve ailenin toplumsal yaşamda ve kalkınmadaki rolü, bilgi teknolojileri transferi, çevre ve doğal kaynakların yönetimi, enerji, altyapı, sürdürülebilir

kalkınma gibi alanlarda katkı temin etmek, bu ülkelere kurumsal, insan kaynakları ve benzeri alanlarda kapasite geliştirme destekleri sağlamak.

c) Gerektiğinde yabancı ülke ve topluluklara yapılacak insani yardım ve teknik desteklerin koordinasyonunu sağlamak.

ç) Kalkınma alanında ulusal ve yararlanıcı ülkelerin kamu kurumları, üniversiteleri, sivil toplum ve özel sektör kuruluşları ile işbirliği halinde program, proje ve faaliyetler gerçekleştirmek ve gerektiğinde uzman desteği sağlamak.

d) İşbirliği yapılması hedeflenen ülke ve topluluklarda kamu yönetimi, hukuk, eğitim, kültür ve diğer sosyal alanlardaki işbirliğini güçlendirmek amacıyla proje ve programlar hazırlamak, hazırlatmak ve uygulamak, bu ülke ve topluluklardan eğitim ve staj amacıyla Türkiye'ye gönderilecek kamu görevlileri ve diğer kişilere burs ve benzeri destek sağlamak.

e) Yurtdışında kültürel işbirliği programları yürütmek ve gerektiğinde Türk kültürüyle ilgili faaliyet gösteren merkezlerle işbirliği yapmak.

f) Kalkınma yardımları ve ülkemizin dış yardımlarıyla ilgili uygulama ve teknik koordinasyon ile takibi sağlamak, envanter hazırlamak ve raporlar yayınlamak.

g) Yurtdışında bulunan ortak tarihi, kültürel ve toplumsal mirasın ve değerlerin korunmasına, toplumlar arası önyargıların giderilmesine ve medeniyetler arası diyalogun güçlendirilmesine yönelik sosyal ve kültürel proje ve çalışmaları uygulamak.

ğ) Görev alanıyla ilgili olarak uluslararası işbirliğine ilişkin çalışmalarda yer almak ve koordinasyonu sağlamak, gerektiğinde uluslararası kuruluşlar ve bunların temsilcilikleriyle ortaklaşa projeler yürütmek.

h) İşbirliğinde bulunulması hedeflenen ülkelerin yanı sıra, özellikle tarihi, coğrafi, sosyal ve kültürel bağlarımızın bulunduğu ülkelere, ilgili ülkenin kalkınmışlık düzeyine bakılmaksızın, teknik katkı ve destekte bulunmak ve ortak projelere açık olan tüm ülkelerden gelecek talepleri değerlendirmek.

ı) Başkanlığın faaliyetleri kapsamında programa alınacak ülke ve topluluklara yönelik işbirliği ve yardım projeleri hakkında Danışma Kuruluna bilgi vermek.

i) Mevzuatla Başkanlığa verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak.

Başkan ve Başkan Yardımcıları

MADDE 4 – (1) Başkan, Başkanlığın en üst amiri olup, Başkanlık hizmetlerini; mevzuata, hükümetin genel siyaseti, dış politikası ve Danışma Kurulu tavsiyeleri çerçevesinde Başkanlığın amaç ve politikaları ile işbirliği kapsamındaki ülkelerin ihtiyaçlarına uygun olarak yürütmek ve faaliyet alanına giren konularda diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir. Başkan, Bakana karşı sorumludur.

(2) Başkana yardımcı olmak üzere üç Başkan Yardımcısı atanabilir. Başkan Yardımcıları, Başkan tarafından verilen görevleri yerine getirir ve Başkana karşı sorumludur.

Hizmet birimleri

MADDE 5 – (1) Başkanlığın hizmet birimleri şunlardır:

- a) Orta Asya ve Kafkaslar Dairesi Başkanlığı.
- b) Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Başkanlığı.
- c) Ortadoğu ve Afrika Dairesi Başkanlığı.
- ç) Doğu ve Güney Asya, Pasifik ve Latin Amerika Dairesi Başkanlığı.
- d) Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanlığı.
- e) Hukuk Müşavirliği.
- f) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- g) İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.

(2) Birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde belirtilen Daire Başkanlıklarının görev alanına giren ülkeler Başkan tarafından belirlenir. Bu Daire Başkanlıkları, görev alanlarına giren ülkelerle sınırlı olarak 3 üncü maddede sayılan görevler ile Başkan tarafından verilen diğer görevleri yerine getirir.

(3) Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Birden fazla ülke ve bölgeyi ilgilendiren program, proje ve faaliyetler için 3 üncü maddede sayılan görevleri, ilgili Daire Başkanlıkları ile işbirliği içinde yerine getirmek.

b) Kalkınma yardımları ile teknik destek ve insani yardımları, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği halinde geliştirmek ve uygulamak.

c) Uluslararası kuruluşlar ve diğer ülkelerin kalkınma teşkilatları ile işbirliği yapmak, ortak finansman ve benzeri yöntemlerle program, proje ve faaliyetler geliştirmek ve uygulamak.

ç) Başkan tarafından verilen benzeri diğer görevleri yapmak.

(4) Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

a) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre hukuk birimlerine verilen görevleri yapmak.

b) Başkan tarafından verilen benzeri diğer görevleri yapmak.

(5) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malı Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla strateji geliştirme ve mali hizmetler birimlerine verilen görevleri yürütmek.

b) 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre Başkanlığa yapılacak başvuruların etkin, doğru ve süresinde sonuçlanmasını sağlamak için gerekli çalışmaları yapmak.

c) Başkan tarafından verilen benzeri diğer görevleri yapmak.

(6) İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Başkanlığın insan kaynakları politikasını ve planlamasını yapmak.

b) Başkanlık personelinin atama, nakil, disiplin, terfi, ücret, sağlık, emeklilik ve benzeri özlük işlemlerini yürütmek.

c) Başkanlığın eğitim planını hazırlamak, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını düzenlemek, uygulamak ve değerlendirmek.

ç) 5018 sayılı Kanunda yer alan esaslar çerçevesinde Başkanlığın birimleri ile yurtdışındaki ofislerinin ihtiyacı olan her türlü yapım, satın alma, kiralama, bakım ve onarım, ulaştırma ve benzeri idari ve mali hizmetleri yürütmek.

d) Evrak bilişim ve yönetim sistemini, e-Devlet uygulaması çerçevesinde genel evrak ve dokümantasyon hizmetlerini temin etmek, yürütmek, güncellemek ve yerine getirilmesini denetlemek.

e) Başkanlık kütüphane ve arşiv hizmetlerini yürütmek.

f) Başkanlık sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmek.

g) Başkanlığın birimleri ile yurtdışındaki ofislerinin bilgi teknolojileri altyapısını kurmak, işletmek, bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, bunlara ait hizmetleri ilgili birimler ile yürütmek, bilgi işlem projeleri ile ilgili birimler arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak, bilişim teknolojisindeki gelişmelere uygun yazılımları üretmek veya sağlamak.

ğ) Başkan tarafından verilen benzeri diğer görevleri yapmak.

Program Koordinasyon Ofisleri

MADDE 6 – (1) Başkanlığın yurtdışında yürüteceği program, proje, faaliyet ve yardım işlemlerinin gerektirdiği koordinasyonun sağlanması için Program Koordinasyon Ofisleri kurulabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sürekli Kurul ve Komisyonlar

Danışma Kurulu

MADDE 7 – (1) Danışma Kurulu; Bakanın başkanlığında, Bakanın belirleyeceği kamu kurum ve kuruluşlarının bağlı ya da ilgili buldukları bakan tarafından görevlendirilen temsilcilerin katılımıyla oluşturulan bir istişare kurulu. Başkan ve Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Danışma Kurulunun doğal üyesidir.

(2) Danışma Kurulunun istişare edeceği konuların nitelik ve özelliklerinin gerektirmesi halinde Başkan Yardımcıları ve ilgili Daire Başkanları da Kurul Başkanınca toplantıya çağırılır.

(3) Kurul yılda en az bir defa olmak üzere Bakanın daveti üzerine toplanır. Bakan bu yetkisini Başkana devredebilir. Başkan, Bakanın yetki vermesi halinde Kurula Başkanlık edebilir. Kurulun sekreteryaya hizmetleri Başkanlıkça yürütülür.

(4) Danışma Kurulu, Başkanlığın faaliyetlerinin kapsam, ilke ve önceliklerinin belirlenmesi ile bu faaliyetlerin hükümetin genel siyaseti ve dış politika hedefleri çerçevesinde gerçekleşmesi amacıyla tavsiye niteliğinde kararlar alır.

Çalışma grupları

MADDE 8 – (1) Başkanlık, görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak üzere diğer bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve konu ile ilgili uzmanların katılımı ile geçici çalışma grupları oluşturabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yetkiler ve Sorumluluklar

Yöneticilerin yetkileri ve sorumlulukları

MADDE 9 – (1) Başkanlığın her kademedeki yöneticileri, görevlerini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmekten üst kademelere karşı sorumludur.

Yetki devri

MADDE 10 – (1) Başkan ve her kademedeki Başkanlık yöneticileri, sınırlarını yazılı olarak açıkça belirtmek ve yazılı olmak kaydıyla yetkilerinden bir kısmını alt kademelere devredebilirler. Yetki devri, uygun araçlarla ilgililere duyurulur.

İşbirliği ve koordinasyon konusunda Başkanlığın görev, yetki ve sorumluluğu

MADDE 11 – (1) Başkanlık, hizmet ve görevleriyle ilgili konularda diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mahalli idareler ile gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir.

(2) Yurtdışında teknik, kültürel, sosyal, insani ve benzeri yardım faaliyetlerinde bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kaynağı kullanan diğer kuruluşlar, bu yardım faaliyetleriyle ilgili projelerini gerekli görülen hallerde Başkanlık kanalıyla gerçekleştirebilirler.

Düzenleme görev ve yetkisi

MADDE 12 – (1) Başkanlık; görev, yetki ve sorumluluk alanına giren ve önceden kanunla düzenlenmiş konularda idari düzenlemeler yapabilir.

Proje, yayın ve tanıtım

MADDE 13 – (1) Başkanlıkça yürütülecek projelerin belirlenmesi, uygulanması, takibi ve sonuçlandırılması, gerekli koordinasyonlarla bu proje ve faaliyetlerin sponsorlar aracılığıyla yapılmasının sağlanması, Başkanlığın faaliyet ve amaçlarına uygun yayın ve tanıtım yapılması ve bu yayınlarla ilgili olarak ödenecek ücretler ile bu alanda yazılı ve görsel basın organlarınınca ve internet medyası aracılığıyla yapılacak yayınların desteklenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Personele İlişkin Hükümler

Atama

MADDE 14 – (1) Başkanlıkta; Başkan müşterek kararlar, Başkan Yardımcıları, Daire Başkanı ve I. Hukuk Müşaviri Başkanın teklifi ve Bakanın onayı ile atanır. Bakan, gerekli gördüğü hallerde atama yetkisini Başkana devredebilir. Bu kadrolar dışındaki diğer personel Başkan tarafından atanır.

Kadrolar

MADDE 15 – (1) Başkanlık kadrolarının tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar, 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Personel rejimi

MADDE 16 – (1) Başkanlık personeli, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabidir.

(2) Başkanlık, görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere TİKA Uzmanı ile TİKA Uzman Yardımcısı istihdam eder.

(3) TİKA Uzman Yardımcılığına atanabilmek için 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlara ek olarak aşağıdaki şartlar aranır:

a) En az dört yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulunca kabul edilen yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak.

b) Yapılacak yarışma sınavında başarılı olmak.

c) Sınavın yapıldığı yılın Ocak ayının ilk günü itibarıyla otuzbeş yaşını doldurmamış olmak.

ç) Başkanlıkça belirlenen yabancı dillerden Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (B) düzeyinde puan almak veya Yükseköğretim Kurulunca buna denk kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan bir belgeye sahip olmak, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı veya Yükseköğretim Kurulunca bu sınava denk kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan sınavlarla ölçülmeyen yabancı diller için; ilgili dilde en az üç yıllık ortaöğretim veya ön lisans, lisans veya yüksek lisans diploması almış olmak ya da o dilin resmi dil olarak konuşulduğu ülke resmi makamları tarafından düzenlenen sınavda %80 oranında başarılı olmak.

(4) TİKA Uzman Yardımcılığında en az üç yıl çalışanlar, Başkanlıkça yapılacak yeterlik sınavında başarı göstermek şartıyla TİKA Uzmanı unvanını alırlar. Üst üste iki defa yeterlik sınavında başarı gösteremeyenler durumlarına uygun diğer kadrolara atanırlar.

(5) TİKA Uzmanı ile Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı ve yeterlik sınavı ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

(6) Başkanlıkta; Başkan, Başkan Yardımcısı, Daire Başkanı, I. Hukuk Müşaviri, Hukuk Müşaviri, TİKA Uzmanı ve TİKA Uzman Yardımcısı kadrolarına atanan personel bu kadrolar karşılık gösterilmek kaydıyla, 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın, sözleşmeli olarak çalıştırılabilir. Bu suretle çalıştırılacak personele, atandığı kadronun unvan ve derecesine göre, bu Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvelde yer alan taban ve tavan ücretleri arasında kalmak üzere, Bakan tarafından belirlenecek tutarda aylık brüt sözleşme ücreti ödenir. Söz konusu personele, çalıştıkları günlerle orantılı olarak, hastalık ve yıllık izinleri dâhil, Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarında ikramiye ödenir. Bunlardan üstün gayret ve çalışmaları sonucunda emsallerine göre başarılı çalışma yaptıkları tespit edilenlere, Başkanın teklifi üzerine bağlı bulunulan Bakan onayı ile Haziran ve Aralık aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarına kadar teşvik ikramiyesi ödenebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu fıkra kapsamındaki personele yapılacak diğer ödemeler Bakanlar Kurulunca belirlenir.

(7) Başkanlıkta, 657 sayılı Kanuna ve diğer mevzuat hükümlerine bağlı kalmaksızın, sözleşme ile yerli veya yabancı uzman istihdam edilebilir. Sözleşmeli olarak istihdam edilecek personel, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Bu personelin istihdam usul ve esasları yönetmelikle belirlenir. Bunlara ödenecek ücretin tutarı, birinci dereceli kadroda bulunan TİKA Uzmanına mali haklar kapsamında yapılan ödemeler tutarını geçmemek üzere Başkan tarafından tespit edilir. Bu fıkra uyarınca çalıştırılacakların sayısı elliye geçemez. Başbakan onayı ile bu sayı iki katına kadar artırılabilir. Bu fıkraya göre istihdam edilecek sözleşmeli uzmanların yurtiçi ve yurtdışındaki üniversitelerin en az dört yıllık eğitim veren ve Başkanlıkça belirlenen bölümlerinden mezun olmaları şartı aranır.

Görevlendirme

MADDE 17 – (1) 8/6/1984 tarihli ve 217 sayılı Devlet Personel Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinde sayılan kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar kurumlarının, aylık, ödenek, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımları kurumlarınca ödenmek kaydıyla geçici olarak Başkanlıkta görevlendirilebilir. Bunların geçici görev yollukları Başkanlık tarafından ödenir. Başkanlığın bu konudaki talepleri, ilgili kurum ve kuruluşlarca öncelikle sonuçlandırılır. Bu personel, kurumlarından aylıklı izinli sayılır. İzinli oldukları sürece memuriyetleri ile ilgili özlük hakları devam eder ve bu süreler terfi ve emekliliklerinde hesaba katılır. Terfileri başkaca bir işleme gerek kalmaksızın süresinde yapılır.

(2) Üniversite öğretim elemanları, özel bilgi ve ihtisas gerektiren işler için 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 38 inci maddesine göre Başkanlıkta görevlendirilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Mali Hükümler

Başkanlığın gelirleri

MADDE 18 – (1) Başkanlığın gelirleri şunlardır:

- a) Genel bütçeden yapılacak yardımlar.
- b) Başkanlığa yapılacak her türlü bağış, yardım ve vasiyetler.
- c) Lüzumu halinde, Başbakan onayı ile diğer kaynaklardan yapılacak transferler.
- ç) Başkanlık gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler.
- d) Diğer gelirler.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan ve değiştirilen hükümler ile atıflar

MADDE 20 – (1) 2/5/2001 tarihli ve 4668 sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta; 4668 sayılı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna yapılmış olan atıflar bu Kanun Hükmünde Kararnameye, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığına yapılan atıflar Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığına, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının bağlı olduğu Bakana yapılan atıflar Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının bağlı olduğu Bakana yapılmış sayılır.

(4) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (II) sayılı cetvelin “B) Özel Bütçeli Diğer İdareler” bölümünün 30 uncu sırası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“30) Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı”

(5) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun;

a) 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde yer alan “Teknik Yardım Uzman Yardımcıları” ibaresi “TİKA Uzman Yardımcıları” ve “Teknik Yardım Uzmanlığına” ibaresi “TİKA Uzmanlığına” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 152 nci maddesinin “II-Tazminatlar” kısmının “A-Özel Hizmet Tazminatı” bölümünün (i) bendinde yer alan “Teknik Yardım Uzmanları,” ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı bölümün (h) bendine “Milli Eğitim Uzmanları” ibaresinden sonra gelmek üzere “, TİKA Uzmanları” ibaresi eklenmiştir.

c) Eki (I) sayılı Ek Gösterge Cetvelinin “I – Genel İdare Hizmetleri Sınıfı” bölümünün;

1 – (c) bendinde yer alan “Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanı” ibaresi “Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

2 – (f) bendinde yer alan “Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkan Yardımcısı” ibaresi “Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkan Yardımcısı” şeklinde değiştirilmiştir.

3 – (h) bendinde yer alan “Teknik Yardım Uzmanları” ibaresi “TİKA Uzmanları” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) Eki (II) sayılı Ek Gösterge Cetvelinin “2. Yargı Kuruluşları, Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile Yüksek Öğretim Kuruluşlarında” bölümüne “Türkiye İstatistik Kurumu Daire Başkanı,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Daire Başkanı,” ibaresi eklenmiştir.

d) Eki (IV) sayılı Makam Tazminatı Cetvelinin 7 nci sırasına “Daire Başkanı” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Daire Başkanı” ibaresi eklenmiştir.

(6) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanına,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanına ve bu Başkanlığın yurtdışındaki Program Koordinasyon Ofisi sorumlusuna,” ibaresi eklenmiştir.

(7) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı,”

ibaresinden sonra gelmek üzere “Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı,” ibaresi eklenmiştir.

Düzenleyici işlemler

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanmasına ilişkin düzenlemeler, bir yıl içinde yürürlüğe konulur. Bu düzenlemeler yürürlüğe girinceye kadar mevcut düzenlemelerin bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Hak ve yetkilerin devri

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığına ait her türlü taşınır, taşıt, araç, gereç, malzeme, demirbaş, borç ve alacaklar, yazılı ve elektronik ortamdaki kayıtlar ve diğer dokümanlar ile geçici süreli olarak görevlendirilenler de dâhil kadro ve pozisyonlarda bulunan personel hiçbir işleme gerek kalmaksızın Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığına devredilmiş sayılır. Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının kullanımında bulunan veya mülkiyeti Hazineye ait olup da Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığına tahsisli taşınmazlar hiçbir işleme gerek kalmaksızın Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığına tahsis edilmiş sayılır.

(2) Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının 2011 mali yılı harcamaları, 6091 sayılı 2011 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa istinaden Maliye Bakanlığınca yeni bir düzenleme yapıncaya kadar Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının 2011 yılı bütçesinde yer alan ödeneklerden karşılanır.

Personelin devri

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinde Başkan, Başkan Yardımcısı, I. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, Müdür ve Şube Müdürü kadrolarında bulunanların görevleri sona erer. Başkan, Başkan Yardımcısı, I. Hukuk Müşaviri ve Daire Başkanı kadrolarında bulunanlar ekli (2) sayılı liste ile ihdas edilen Başkanlık Müşaviri kadrolarına; Müdür ve Şube Müdürü kadrolarında bulunanlar aynı liste ile ihdas edilen Araştırmacı kadrolarına halen buldukları kadro dereceleriyle atanmış sayılır. Bu fıkra ile ihdas edilen Başkanlık Müşaviri ve Araştırmacı kadroları, herhangi bir sebeple boşalması halinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

(2) Bu Kanun Hükmünde Kararname ile kadroları kaldırılan personelden; Daktilograf ve Anbar Memuru kadrolarında bulunanlar mevcut kadro, derece ve kademeleri dikkate alınarak Memur unvanlı kadrolara, Şef ve Uzman kadrolarında bulunanlar mevcut kadro, derece ve kademeleri dikkate alınarak ekli (1) sayılı liste ile ihdas edilen Araştırmacı kadrolarına atanırlar.

(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilenler dışında kalanlardan kadro ve görev unvanı değişmeyenler Başkanlık için ihdas edilen aynı unvanlı kadrolara halen buldukları kadro dereceleriyle başka bir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır.

Kadro ve görev unvanı değişenler en geç altı ay içinde derece ve kademelerine uygun kadrolara atanır.

(4) Teknik Yardım Uzmanı ve Teknik Yardım Uzman Yardımcıları kadrosunda bulunanlar TİKA Uzmanı ve TİKA Uzman Yardımcısı kadrolarına hiçbir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır. Teknik Yardım Uzmanı ve Teknik Yardım Uzman Yardımcısı unvan ve kadrosunda geçirilen süreler, TİKA Uzmanı ve TİKA Uzman Yardımcısı unvan ve kadrolarında geçmiş sayılır.

(5) Bu madde uyarınca atanan veya atanmış sayılan personelin yeni kadrolarına atandıkları veya atanmış sayıldıkları tarih itibarıyla eski kadrolarına ilişkin olarak en son ayda aldıkları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar, makam, görev ve temsil tazminatları, ek ödeme, ikramiye (bir aya isabet eden tutar) ve sözleşme ücretleri ile diğer mali hakları (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti ile fiilen yapılan ders karşılığı ödenen ek ders ücreti hariç) toplamının net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır), atandıkları veya atanmış sayıldıkları yeni kadroları için öngörülen aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar, makam, görev ve temsil tazminatları, ek ödeme, ikramiye (bir aya isabet eden tutar) ve ücretleri ile diğer mali hakları (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti ile fiilen yapılan ders karşılığı ödenen ek ders ücreti hariç) toplamının net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, farklılık giderilinceye kadar atandıkları veya atanmış sayıldıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir. Atandıkları veya atanmış sayıldıkları kadro unvanlarında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla, kendi istekleriyle başka kurumlara atanana fark tazminatı ödenmesine son verilir.

(6) Kapatılan Başkanlıkta, sözleşmeli statüde çalışanların sözleşmeleri, sözleşme süresi sonuna kadar devam eder.

(7) Bu Kanun Hükmünde Kararnameye göre yeniden düzenleme ve atamalar yapıncaya kadar Başkanlığa verilen görevler, daha önce bu görevleri yapmakta olan personel ve birimler tarafından yürütölmeye devam edilir. Başkanlık, teşkilatını ve kadrolarını en geç altı ay içinde bu Kanun Hükmünde Kararnameye uygun hale getirir.

TİKA Uzmanlığına atanma

GEÇİCİ MADDE 4 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde;

a) Mesleğe özel yarışma sınavı ile girmiş ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonunda 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” başlıklı bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde belirtilen kadrolara atanmış olanlar,

b) En az doktora diplomasına sahip öğretim elemanları,

c) 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlar ile bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen eğitim şartını taşımaları ve Başkanlıkça belirlenecek yabancı dillerden Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (C) düzeyinde

puan almak veya Yükseköğretim Kurulunca buna denk kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan bir belgeye sahip olmak veya Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı veya Yükseköğretim Kurulunca bu sınava denk kabul edilen uluslararası geçerliliği bulunan sınavlarla ölçülmeyen yabancı diller için; ilgili dilde en az üç yıllık ortaöğretim veya ön lisans, lisans veya yüksek lisans diploması almış olmak ya da o dilin resmi dil olarak konuşulduğu ülke resmi makamları tarafından düzenlenen sınavda %70 oranında başarılı olmak kaydıyla yurtiçi ve yurtdışındaki üniversiteler, uluslararası kuruluşlar, ilgili meslek kuruluşları, araştırma merkezleri ve sivil toplum kuruluşlarında Başkanlığın görev alanıyla ilgili çalışan veya bu alanda eğitim almış kişiler ile kapatılan Başkanlıkta fiilen çalışmakta olan kişiler,

kırk yaşından gün almamış olmak kaydıyla, Bakan onayı ile belirlenecek usul ve esaslara göre Bakan tarafından TİKA Uzmanı olarak atanabilir. Bu şekilde atanacakların sayısı elliye geçemez.

(2) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinde Başkanlıkta mülga 4668 sayılı Kanunun 20 nci maddesine göre çalışmakta olanlardan birinci fıkraya göre TİKA Uzmanı kadrolarına atananların Başkanlıkta sözleşmeli personel pozisyonlarında geçirdikleri hizmet süreleri, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri dereceleri aşmamak kaydıyla kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir. Bunlar, atandıkları kadronun mali ve sosyal haklarına göreve başladığı tarihi takip eden aybaşından itibaren hak kazanır ve önceki pozisyonlarında aldıkları mali ve sosyal haklar hakkında herhangi bir mahsuplaşma yapılmaz. Bu şekilde TİKA Uzmanı kadrolarına atananlara iş sonu tazminatı ödenmez. Bu personelin önceden iş sonu tazminatı ödenmiş süreleri hariç, iş sonu tazminatına esas olan toplam hizmet süreleri, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu uyarınca ödenecek emekli ikramiyesine esas toplam hizmet süresinin hesabında dikkate alınır. TİKA Uzmanı kadrolarına atananların pozisyonları başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

Kadrolar

GEÇİCİ MADDE 5 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden itibaren bir yıl süreyle, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrasında yer alan sınırlama ile bağlı olmaksızın boş kadrolarda sınıf, unvan ve derece, dolu kadrolarda derece değişikliği yapmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

(2) 2011 yılı için geçerli olmak üzere 6091 sayılı 2011 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 22 nci maddesindeki sınırlamalara tabi olmaksızın Başkanlık kadrolarına atama yapılabilir.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararname yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Mehmet Ali YETİŞ
Uyrukluğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Bilgisi : Ankara / 1984
E-Posta Adresi : yetismehmetali@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum ve Bölüm	Mezuniyet Yılı
Lisans	Ankara Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	2014
Yüksek L.	İstanbul Medeniyet Üni. Siy.Bil. ve Kamu Yönetimi	2019

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
1999-2000	Odak Bilgisayar Dan.San.Tic.Ltd.Şti.	Teknik Servis Elemanı
2000-2011	Ascom Elektronik Sis.Dış.Tic.Ltd.Şti.	Teknik Servis Şefi
2015-2016	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı - Türkiye	Uzman
2016-2018	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı - Azerbaycan	Koordinatör Yardımcısı
2018-	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı - Etiyopya	Program Koordinatörü

YABANCI DİLLER

İngilizce İleri Düzey
Almanca Orta Düzey

HOBİLER

Hukuk, teknoloji, seyahat, motosiklet ve paten